

YAŞ MEYVE/SEBZE BOYLAMA, TASNİFLEME, PAKETLEME VE SOĞUKTA MUHAFAZA TESİSİ ÖN FİZİBİLİTESİ

HAZIRLAYANLAR

Adnan HACİBEBEKOĞLU

Özge MADEN

Çağatay ERGİN

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ.....	13
1.1. Projenin Gerekçesi	14
1.2. Proje Hakkında Özet Bilgiler	16
1.2.1. Projenin Adı	17
1.2.2. Kuruluş Yeri.....	17
1.2.3. Tesis Kurulu Kapasitesi	18
1.2.4. Toplam Yatırım Tutarı	18
1.2.5. Öngörülen Finansman Kaynakları.....	20
1.2.6. Yatırım Süresi ve Uygulama Planı.....	21
1.2.7. Yatırımın Faydalı Ömrü	22
1.2.8. Tam Kapasitede İşletme Gelir ve Giderleri.....	23
1.2.9. Kapasite Kullanım Oranları (KKO)	25
1.2.10. Tam Kapasite İstihdam.....	26
1.2.11. Değerlendirme Sonuç ve Önerileri.....	26
2. HİZMETİN TANIMI.....	28
3. EKONOMİK İNCELEME VE DEĞERLENDİRME	31
3.1. Sektörün Tanımı ve Yasal Çerçeve.....	31
3.1.1. Sektörün Tanımı	31
3.1.2. Sektörün Dünyada, Türkiye’de ve Denizli’de Durumu	32
3.1.3. Yasal Çerçeve (Tabi Olunan Mevzuat ve Yükümlülükler, İzin ve ruhsatlar)	40
3.1.4. Sektörle İlgili Uygulanan Destekler ve Teşvikler	44
3.1.5. Sektörünün Ulusal Bölgesel Planlarla İlişkisi, Ülke/Bölge Ekonomisine Katkısı /Sakıncaları ve İstihdama Katkısı.....	53
3.2. Arz ve Talep Durumu.....	58
3.2.1. Dünya Yaş Meyve ve Sebze Üretimi	58
3.2.2. Türkiye’de Yaş Meyve ve Sebze Üretimi	60
3.2.3. Güney Ege Bölgesinde Meyve Üretimi.....	64
3.2.4. Denizli’de Meyve ve Sebze Üretimi	65
3.3. Pazar Analizi ve Pazarlama	74
3.3.1. Sektörün-Pazarın Yapısı ve Rekabet Koşulları	74
3.3.2. Sektördeki Eğilimler ve Yeni Gelişmeler	87
3.3.3. Hedef Pazar, Özellikleri ve Pazarlama Stratejisi.....	90
3.3.4. Ürün Satış Fiyatları ve Koşulları.....	90
3.4. Girdi Piyasasının Değerlendirilmesi (Girdi Temin Koşulları ve Girdi Fiyatları)	94
4. KURULUŞ YERİ ANALİZİ	103

4.1.	Denizli İli Hakkında Genel Bilgiler	103
4.1.1.	Denizli'deki Dağlar	103
4.1.2.	Denizli'deki Ovalar	104
4.1.3.	Denizli İli İklim Koşulları	105
4.2.	Denizli İli Ekonomisi	105
4.3.	Merkezefendi İlçesi	106
4.4.	Honaz İlçesi.....	106
5.	TEKNİK İNCELEME VE DEĞERLENDİRME	108
5.1.	Projenin Tanımı.....	108
5.1.1.	Yatırımın Konusu.....	108
5.1.2.	Denizli'deki Tesisler	108
5.2.	Yatırım Yerine İlişkin Bilgiler ve Yatırımın Çevresel Etkileri	109
5.3.	Mevcut Teknolojiler.....	109
5.4.	Teknoloji Seçimi ve Üretim Yöntemi	114
5.5.	Makine-Teçhizat Seçimi ve Spesifikasyonları	115
5.6.	İnşaat İşleri.....	115
5.7.	Organizasyon ve İnsan Kaynakları	116
5.8.	Tesis Kurulu Kapasitesi, Üretim Programı ve Öngörülen Kapasite Kullanım Oranları	119
5.9.	Toplam Yatırım Tutarı ve Uygulama Planı.....	120
5.10.	Tam Kapasitede Yıllık İşletme Gelir ve Giderleri	123
5.11.	Tam Kapasitede Yıllık İşletme Sermayesi İhtiyacı.....	125
5.12.	Öngörülen Doluluklara Göre Yıllar İtibariyle İşletme Gelirleri-Giderleri ve İşletme Sermayesi İhtiyacı.....	126
6.	MALİ İNCELEME VE DEĞERLENDİRME.....	131
6.1.	Yatırımın Finansman İhtiyacı ve Kaynakları	131
6.2.	Proforma Maliyetler	132
6.3.	Proforma Gelir ve Giderler	133
6.4.	Proforma Nakit Akımları	138
6.5.	Proforma Maliyet Tablosu	142
6.6.	Amortisman Hesabı.....	145
6.7.	Net Bugünkü Değer, İç Verim Oranı ve Geri Ödeme Süresi	146
6.8.	Karlılık ve Başa Baş Noktası Analizi.....	148
6.9.	Duyarlılık Analizi.....	152
7.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	157
8.	KAYNAKÇA	159
9.	EKLER.....	164

Tablolar

Tablo 1 – 2018 Denizli İli Tarımsal Üretim Ürünleri	14
Tablo 2- Varsayımlar	16
Tablo 3 - Proje Hakkında Özet Bilgiler	17
Tablo 4- İlk Faaliyet Yılında Tam (Teorik) Kapasitedeki Üretim Düzeyi.....	18
Tablo 5 - Toplam Yatırım Tutarı.....	18
Tablo 6- Toplam Yatırım İhtiyacı	20
Tablo 7- Destek Kalemleri	20
Tablo 8- 1. Yıl Gider Kalemleri	21
Tablo 9- Faydalı Ömür.....	22
Tablo 10- İlk Yıl Fiili Kapasitedeki Satış Geliri	23
Tablo 11 - Yıllık Üretim.....	25
Tablo 12- Personel ve Tam Kapasite İstihdam	26
Tablo 13- Değerlendirme	26
Tablo 14 – 2018 Yatırıma Konu Olan Ürünlerin Denizli'deki Üretim Miktarları	28
Tablo 15 - Çiçeklenme-Gelişim-Hasat Tablosu.....	29
Tablo 16 - Ürün Temin Planı	29
Tablo 17 - Ürünlerin Aylık Temin Süreleri ve Miktarları.....	30
Tablo 18 - Tesisin Aylık Ürün Temin Kapasitesi Planı.....	30
Tablo 19 - 2017-2018 (Ocak-Kasım) Türkiye Geneli Yaş Meyve ve Sebze İhracat Kayıt Rakamları	33
Tablo 20 – 2018 Uzun Ömürlü Bitki Alanı En Büyük 5 Bölge	34
Tablo 21 – 2018 Tarım Alanları.....	35
Tablo 22 - Türkiye ve Güney Ege'de Tarım Alanları Kullanımı	35
Tablo 23 – 2017 Türkiye ve Güney Ege'de Tarım Alanları Kullanımı	35
Tablo 24 - Denizli'de Yetiştirilen Meyveler.....	38
Tablo 25 - Denizli'de Yetiştirilen Sebzeler	39
Tablo 26 - Yeni 6 Teşvik Bölgesi ve İller	44

Tablo 27 - Denizli’de Alınabilen Depoculuk Destekleri.....	48
Tablo 28 - Denizli İlinin Yararlanabileceği Bölgesel Destekler	49
Tablo 29 - Tarımsal Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla ve Yıllar İtibari ile Gelişim Hızları	56
Tablo 30 - 2017 Yılı Tarımsal Üretim Değeri.....	57
Tablo 31 - Mevsim Etkisinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri.....	58
Tablo 32 - Dünya Yaş Meyve Üretiminde İlk 10 Ürün (Ton)	58
Tablo 33 - Dünya Yaş Sebze Üretiminde İlk 10 Ürün	59
Tablo 34 - Yaş Sebze Üreticisi Ülkeler.....	59
Tablo 35 - Türkiye'deki Üretim Miktarları (Ton)	60
Tablo 36 - Türkiye'deki Meyve Üretim Miktarları (Ton)	61
Tablo 37 - Türkiye'deki Yaş Sebze Üretimi (Ton).....	62
Tablo 38 – 2016-2017 Güney Ege Bölgesi İllere Göre Meyve Üretimi (Ton)	64
Tablo 39 – 2018 Tarım Bilgi Sisteminde Kayıtlı Üretici Sayısı	65
Tablo 40 - Denizli’de 2018 Yılı Armut Üretim Miktarı	66
Tablo 41 – 2018 Denizli’de Ayva Üretim Miktarı	67
Tablo 42 – 2018 Denizli’de Erik Üretim Miktarı	69
Tablo 43 – 2018 Denizli’de Nar Üretim Miktarı	70
Tablo 44 – 2018 Denizli’de Domates Üretim Miktarı	72
Tablo 45 – 2014-2017 Dünya Sebze İhracatı	74
Tablo 46 – 2014-2017 Dünya Meyve İhracatı	75
Tablo 47 - 2018-2019 (Ocak Ayı) Türkiye Geneli Yaş Meyve ve Sebze İhracat Kayıt Rakamları.....	77
Tablo 48 - 2018-2019 (Ocak Ayı) Türkiye Geneli Yaş Meyvede İhracat Yapılan İlk 10 Ürün	77
Tablo 49 - 2018-2019 (Ocak Ayı) Türkiye Geneli Yaş Sebzedeki İhracat Yapılan İlk 10 Ürün.....	79
Tablo 50 - 2018-2019 (Ocak Ayı) Türkiye Geneli Yaş Meyve Ve Sebze İhracatı Yapılan İlk 20 Ülke	80
Tablo 51 – 2016-2017-2018 İhracat Verileri	81
Tablo 52 - Türkiye’nin Yıllık İhracatı (milyon \$).....	81
Tablo 53 – 2018 Ülke Ve Ürünlere Göre İhracat Rakamları	86
Tablo 54 - EİB Geneli	88

Tablo 55 - Denizli Meyvecilik Verileri (armut, ayva, erik, nar)	89
Tablo 56 - Denizli Sebzecilik Verileri (Domates).....	89
Tablo 57 – 2018 Armut Fiyatları (Hal Verileri).....	90
Tablo 58 – 2018 Domates Fiyatları (Hal Verileri)	91
Tablo 59 – 2018 Nar Fiyatları (Hal Verileri)	91
Tablo 60 – 2018 Ayva Fiyatları (Hal Verileri).....	91
Tablo 61 – 2018 Erik Fiyatları (Hal Verileri)	92
Tablo 62- Yıllara Göre Satış Fiyatları.....	93
Tablo 63 – 2018 Domates Girdi Temin Fiyatları	94
Tablo 64 – 2018 Nar Girdi Temin Fiyatları	95
Tablo 65 – 2018 Ayva Girdi Temin Fiyatları.....	97
Tablo 66 – 2018 Erik Girdi Temin Fiyatları	98
Tablo 67 – 2018 Armut Girdi Temin Fiyatları.....	99
Tablo 68 – Girdi Temini (Miktar)	101
Tablo 69 – Girdi Fiyatı Hicaz Narı	102
Tablo 70 - Girdi Fiyatı Ayva.....	102
Tablo 71 - Girdi Fiyatı Armut.....	102
Tablo 72 - Girdi Fiyatı Erik.....	102
Tablo 73 - Girdi Fiyatı Domates	102
Tablo 74 – Enerji Tüketimi	102
Tablo 75 - Ayva Tasnifleme İşleminde Kullanılacak Makineler	109
Tablo 76 - Domates Tasnifleme İşleminde Kullanılacak Maddeler.....	111
Tablo 77 - Nar, Erik ve Armut İçin Boylama ve Paketleme Makineleri.....	112
Tablo 78 - Sebze ve Meyvelerin Saklanma Değerleri Tablosu.....	113
Tablo 79 - Soğuk Oda Özellikleri	113
Tablo 80 - Makineler.....	114
Tablo 81 - Demirbaşlar	115
Tablo 82 - Taşıtlar	115
Tablo 83 – Bina İnşaatı Toplam Maliyeti	115

Tablo 84 – Yatırım Dönemi Personel Giderleri	116
Tablo 85 – Yatırım Sonrası Personel Giderleri	117
Tablo 86 - İlk Yıl Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri	119
Tablo 87 - KKO	119
Tablo 88 - Yatırım Maliyet Planı	120
Tablo 89 - İlk Yıl Fiili Kapasitedeki Satış Gelirleri	123
Tablo 90 - İlk 15 Yılda Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri İlk 7 Yıl	123
Tablo 91 - İlk 15 Yılda Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri Devamı (8-15. Yıllar).....	124
Tablo 92 - İşletme Gider Kalemleri	125
Tablo 93 - 15 Yıllık Satış Geliri İlk 7 Yıl	126
Tablo 94 - 15 Yıllık Satış Geliri Devam	126
Tablo 95 - 15 Yıllık Gider.....	128
Tablo 96 - 15 Yıllık Gider Devamı	129
Tablo 97 - Kapasite Kullanım Oranı	130
Tablo 98 - Finansman İhtiyacı	131
Tablo 99 - Kredi Tutarı	131
Tablo 100 - Kaynaklar.....	131
Tablo 101 - Pazarlama.....	132
Tablo 102 - Proforma Maliyet.....	132
Tablo 103 – Gelir Tablosu	133
Tablo 104 - İhracat.....	135
Tablo 105 - Satış Özet İlk 7 Yıl	136
Tablo 106 - Satış Özet Devam	137
Tablo 107 - Satış Analizi.....	137
Tablo 108 - Satış Büyüme İlk 7 Yıl	138
Tablo 109 - Satış Büyüme Devam	139
Tablo 110 - Beklenen Nakit Artışı	140
Tablo 111 - KDV Oranları	141
Tablo 112 - Sabit Değişken Maliyeti	142

Tablo 113 - Bilanço.....	143
Tablo 114 - Amortisman	145
Tablo 115 – NBD İVO İlk 7 Yıl	146
Tablo 116 – NBD İVO Devam	146
Tablo 117 – Geri Dönüş.....	147
Tablo 118 - Karlılık.....	148
Tablo 119 – Karlılık Devam.....	148
Tablo 120 - Başa Baş	149
Tablo 121 – Karlılık Analizi	150
Tablo 122 – Faiz Duyarlılık (İlk 7 Yıl)	152
Tablo 123 - Faiz Duyarlılık Devamı (8.-15. Yıllar).....	152
Tablo 124 - Fiyat Duyarlılık İlk 7 Yıl	154
Tablo 125 - Fiyat Duyarlılık Devam	155
Tablo 126 - Sonuç ve Değerlendirme	157

Şekiller

Şekil 1 – Gelirlerin Ürünlere Dağılımı.....	24
Şekil 2- 2017 Güney Ege Bölgesi ve Türkiye’de Uzun Ömürlü Bitkilerin Alanı (Hektar) Verileri	36
Şekil 3 – 2017 Güney Ege İllerinde Uzun Ömürlü Bitkilerin Alanı (Hektar) Verileri	37
Şekil 4- 2016-2017 Bitkisel Üretim Değeri	57
Şekil 5–Nar: 2015-2017 Denizli’deki İlçelerin Üretim Miktarları.....	65
Şekil 6 - Armut.....	67
Şekil 7 - Ayva.....	68
Şekil 8 - Erik	70
Şekil 9- Nar	71
Şekil 10 - Domates.....	73
Şekil 11- Türkiye’nin Armut İhraç Ettiği Ülkeler.....	81
Şekil 12- Türkiye’nin Ayva İhraç Ettiği Ülkeler.....	82

Şekil 13 - Türkiye'nin Erik İhraç Ettiği Ülkeler	82
Şekil 14 - Türkiye'nin Domates İhraç Ettiği Ülkeler	83
Şekil 15 - Türkiye'nin Armut İhracatında Denizli	84
Şekil 16 - Türkiye'nin Ayva İhracatında Denizli	85
Şekil 17 - Türkiye'nin Erik İhracatında Denizli	85
Şekil 18 - Türkiye'nin Domates İhracatında Denizli	86
Şekil 19 - Denizli İl Haritası	103
Şekil 20- Yaş Meyve Sebze Tesisi İşleyişi	108
Şekil 21 - Paletli Ürün Yıkama Sistemleri	110
Şekil 22 - Damper Görseli	111
Şekil 23- Organizasyon Şeması	118
Şekil 24 - Gider Kalemleri Dağılımı	122
Şekil 25 – Satışların Büyüme Eğilimi	127
Şekil 26 – Karlılık Gelişimi	135
Şekil 27 - İndirgenmiş Net Nakit Akım	147
Şekil 28 - Birim Ürün İçin Karlılık	149
Şekil 29 - Başa Baş Noktası Üretim Miktarı	150
Şekil 30 - Değişken İndirgeme Oranlarına Göre Nakit Akışı	153

“Milli ekonominin temeli tarımdır. Bunun içindir ki tarımda kalkınmaya büyük önem vermekteyiz. Köylere kadar yayılacak programlı ve pratik çalışmalar bu amaca yayılmayı kolaylaştıracaktır.”

K. Atatürk

EKİP ÖZGEÇMİŞİ

ADNAN HACİBEBEKOĞLU

Lisans eğitimini Erciyes Üniversitesi İşletme Bölümünde yüksek lisans eğitimini ise Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme bölümünde tamamlamıştır. İngilizce bilmektedir.

Profesyonel yaşantısında 2000-2004 yılları arasında mobilya sektöründe Yataş Mobilya A.Ş. finans sektöründe GİSAD Dış Ticaret A.Ş. tekstil sektöründe Koza Tekstil Ltd. Şti. sivil toplum alanında Ekonomistler Derneği ile Yozgat Ticaret ve Sanayi Odası'nda çeşitli görevlerde bulunmuştur. 2007 yılından bu yana ise devlet destekleri, proje yönetimi, yerel kalkınma stratejileri, kurumsallaşma, stratejik planlama ve yatırım fizibilite alanlarında uzmanlaşmış ve bu alanlarda danışmanlık yapmaktadır. Sakarya Üniversitesi'nin düzenlediği sınavla 2018 yılında Akredite KOBİ Danışmanı ünvanı alan Hacıbebekoğlu, halen Türkiye'nin birçok bölgesinde yerel yönetimlere, odalara, borsalara, sivil toplum kuruluşlarına ve KOBİ'lere bu alanlarda eğitim, danışmanlık ve araştırma hizmetleri sunmaktadır.

Ulusal ve uluslararası hibe makamlarının KOBİ, sosyal kalkınma ve küçük ölçekli altyapı programları çerçevesinde 2.500 civarında proje hazırlama, yürütme ve koordinasyon deneyimi sağlamıştır. Ulusal ve bölgesel düzeyde 120 civarında araştırma ve yatırım fizibilitesi çalışmasında koordinatör, yönetici, uzman ve danışman pozisyonlarında görev almış, 1.000'in üzerinde girişimciye iş kurma danışmanlığı yapmıştır.

Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneği Yönetim Kurulu Başkanı, Proje Danışmanları Derneği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı ve Akredite KOBİ Danışmanları Derneği üyesidir. Birçok sivil toplum kuruluşunda üyeliği ya da kurucu üyeliği bulunmaktadır.

ÖZGE MADEN

1989 yılında Antalya'da doğan Özge MADEN, 2012 yılında Çankaya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olmuştur. 2014 yılında İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı'na verilen Projeler Bağımsız Değerlendirici Eğitimi'ne katılarak Bakanlık tarafından Bağımsız Değerlendirici olarak görevlendirilmiştir. Aynı yıl İvedik Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü bünyesindeki Strateji Geliştirme ve AR-GE Yönetimi / Teknoloji Transfer Ofisi'nde 8 ay boyunca TÜBİTAK, KOSGEB, TTGV, Kalkınma Ajansı gibi kurumlar tarafından yayınlanan devlet destek programları üzerinde Proje Uzmanı olarak görev almıştır. 2014 yılından itibaren Türkiye genelindeki özel sektör, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumlarının ihtiyaçlarına yönelik olarak proje döngüsü yönetimi ve girişimcilik alanlarında eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlayan Progem Danışmanlık'ta Yatırım Danışmanı olarak çalışmaktadır. Ayrıca çeşitli derneklere ve yerel kurumlara yönelik araştırma raporu, master plan, fizibilite raporunun araştırma, koordinasyon ve yazım süreçlerinde görev almıştır. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

ÇAĞATAY ERGİN

1984 yılında Karabük’te doğan Çağatay ERGİN, Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümü mezunudur. 2004-2008 yılları arasında bilişim sektöründe çeşitli görev almıştır. 2008-2012 yıllarında hizmet sektöründe danışmanlık görevi üstlenmiş, 2012 yılından itibaren de Progem Danışmanlık firmasında İş Geliştirme Uzmanı olarak görev yapmaktadır. Türkiye’nin birçok ilinde Sivil Toplum Kuruluşları, Oda ve Borsalar, Yerel Yönetimler ve Kobilere yönelik çeşitli hibe programları ile ilgili yatırımları planlamak, müşteri ilişkilerini yönetmek firma içindeki görevidir. Yabancı dil olarak İngilizce bilmektedir.

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Dünyada ve Türkiye’de piyasa ağırlıklı bir ekonomik yapının güçlenmesi çerçevesinde özel sektör yatırımlarının önemi artmış, bölgesel eşitsizliklerin giderilmesinde rekabetçi özel sektör girişimciliği son derece önemli hale gelmiştir. Bu kapsamda öncelikle görece olarak gelir düzeyi düşük yörelerde yatırım dinamizminin çeşitli araçlarla harekete geçirilmesi gerekmektedir.

Yatırım alanları ve yatırım ile ilgili diğer konularda yapılan çalışmalar; bir yandan yerel yatırımcı ve girişimciler için yeni fikirler oluştururken diğer yandan il dışından gelebilecek yerli ve yabancı potansiyel yatırımcılar için cazip bir yatırım ortamı sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Bu kapsamda, sanayisinin yanı sıra güçlü bir tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi potansiyeline sahip Denizli’de potansiyel girişimci ve yatırımcıları yönlendirmek için “Yaş Meyve/Sebze Boylama, Tasnifleme, Paketleme ve Soğukta Muhafaza Tesisine Yönelik Yatırım Ön Fizibilitesi” hazırlanmıştır. Çalışma ile yatırımları uygun alanlara yönlendirerek yerel potansiyelinin etkin kullanılması, ürünlerin pazara özellikle ihracata yönelik hazırlanmasını sağlayarak katma değer elde edilmesi, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve kırsal ekonomiye katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Denizli 117 adet tarımsal ürünün üretildiği 74 ülkeye 96 çeşit tarım ürününün ihraç edildiği tarımsal üretim ve ihracat potansiyeli yüksek bir ildir. Bu ürünler arasında, yaş ürünlerde başta sofralık üzüm olmak üzere nar, ayva, şeftali, elma ve kiraz; kuru ürünlerde leblebi, kekik, ay çekirdeği, haşhaş, kuru üzüm, defne yaprağı, mısır vb. ürünler yer almaktadır. Bu çerçevede, öncelikle özel sektör veya kooperatiflerin bu tarz yatırım için yönlendirilmesi ile tarımsal üretim potansiyelinin daha etkin, yerinde ve zamanında katma değer eldesi yükseltilerek değerlendirilmesine katkı sağlanması gerekmektedir. Çalışma kapsamında ilin potansiyeli, ürün çeşitliliği ve ihracata yönelik ürünleri dikkate alınarak seçilen ürünler ile tesisin dört mevsim kullanılabilir bir tesis şeklinde kurgulanmasına odaklanılmıştır. Tesisin yer seçiminin, seçilen ürünlerin üretiminin sıklaştığı alanlara yakın olarak tercih edilmesi yatırım süreci açısından, kırsal kalkınmaya katkı sağlanması açısından ve üreticinin ürünlerinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi ile üreticinin hasat zamanlarında ürünü ebatlama, paketleme ve soğukta muhafaza aşamalarında yaşadığı sıkıntıların giderilmesi için faydalı görülmektedir.

Denizli Yatırım Destek Ofisi koordinasyonunda yürütülen “Yaş Meyve/Sebze Boylama, Tasnifleme, Paketleme ve Soğukta Muhafaza Tesis Önerisi Fizibilite Çalışması”nın başta Denizli olmak üzere bölge için başarılı bir örnek teşkil edeceğine ve gerçekleştirilecek yatırımlarla birlikte sürdürülebilir bölgesel kalkınmaya olumlu bir etki sağlayacağına inanıyoruz.

Bu çalışmada bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren, çalışma boyunca desteklerini esirgemeyen Denizli Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü **Ayşe Esin BAŞKAN**’a,

Raporun hazırlık sürecinde bölgesel verilere ulaşılmasına katkı sağlayan Denizli Tarım ve Orman İl Müdürlüğü Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürü **Ali Yılmaz**’a, Denizli Ziraat Odası Yönetim Kurulu Başkanı **Hamdi Gemici**’ye ve S.S. Kocadere Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı **Feridun Özkan**’a teşekkür ederiz.

Adnan HACİBEBEKOĞLU

Progem Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.
Genel Müdür

1.1. Projenin Gerekçesi

Geçmiş yıllarda Türkiye’de nadir bulunan meyveler mevcutken, günümüzde Türkiye’de meyve yetiştirme potansiyeli oldukça yüksek olduğundan bu meyvelerden bolca mevcuttur ve diğer ülkelere kıyasla daha ucuz fiyatlara satın alınabilmektedir. Türkiye’de üretilen meyveler hem ülke gereksinimini karşılamakta hem de dış ticarete katkı sağlamaktadır. 2017’de 305.689 ton ile Türkiye, incir üretiminde dünyada ilk sırada yer almaktadır. Türkiye’de 2017 yılında 502.606 ton nar, 503.004 ton armut, 291.934 ton erik, 174.038 ton ayva ve 12.750.000 ton domates üretilmiştir. (Food and Agriculture Organization of the United Nations)

Güney Ege Bölgesi tarımsal faaliyetleri ile Türkiye’nin öne çıkan bölgelerindendir. Güney Ege Bölgesi meyve üretiminde oldukça verimli olup Aydın, Denizli ve Muğla illeri Türkiye’de meyve üretiminin merkezlerindendir. Güney Ege Bölgesi, yağlık zeytin, Washington portakal, limon, üzüm gibi ürünlerde Türkiye ihtiyacının büyük bir kısmını karşılamakla kalmayıp bölgede üretilen tarımsal ürünler ihraç edilmektedir. Denizli’de ise tahıl, pamuk, şeker pancarı, tütün, mısır, baklagiller gibi her türlü tarla ürünleri ile sebze ve meyve üretimi yapılmaktadır. Denizli ili bağ alanlarının kapladığı alan ile öne çıkmakta olup üzüm üretiminde oldukça verimlidir. Denizli’de tarımsal ürün çeşitliliği oldukça fazla olup bu çeşitlilik meyve üretiminde kendini göstermektedir. Denizli’de kavun, karpuz, elma, armut, vişne, kiraz, şeftali, badem, ayva ve nar gibi meyveler bolca üretilmektedir. Denizli gerek iklimi gerek ürün çeşitliliği gerekse de geniş tarım alanları ile tarımsal faaliyetler konusunda gelişmeye açıktır. Özellikle meyve üretimi ve çeşitliliği konusunda Denizli ilinin potansiyeli oldukça fazladır. (Kıyak, 2009)

Denizli sadece sanayisi ile ön plana çıkan bir kent olmayıp aynı zamanda turizm ve tarımsal üretim potansiyeli de yüksek olan bir kenttir. Denizli’de ekonomik olarak tarımı yapılan 117 çeşit tarımsal ürün bulunmaktadır. İl tarımsal faaliyetleri ile ülke ekonomisine ciddi katkılar sağlamaktadır. Denizli kekik, ayçiçeği, üzüm ürünlerinin üretiminde Türkiye’de ilk sıralarda yer almaktadır. Denizli’den 74 ülkeye 96 çeşit tarım ürünü ihraç edilmekte, bunlar arasında yaş ürünlerde başta sofralık üzüm olmak üzere, nar, ayva, şeftali, elma ve kiraz; kuru ürünlerde leblebi, kekik, ay çekirdeği, anason, kimyon, haşhaş, kuru üzüm, defne yaprağı, mısır vb. ürünler yer almaktadır. Denizli Türkiye’de üretilen, kekiğin %86’sını, çerezlik ayçiçeğinin %20’sinin, leblebinin %80’ini karşılamaktadır. Denizli kekik üretiminde Türkiye ve dünya birincisi, çerezlik ay çiçeği, tütün ve adaçayı Türkiye birincisi, sofralık üzüm üretiminde Türkiye ikincisi, haşhaş üretiminde Türkiye üçüncüsüdür. Denizli meyve ve sebze üretiminin yanı sıra bağ alanlarının genişliğiyle de dikkat çekmektedir. Bağ alanlarının genişliği Denizli’de üzüm üretimini sağlamaktadır. (Denizli İş ve Yatırım Ortamı, 2016)

Tablo 1 – 2018 Denizli İli Tarımsal Üretim Ürünleri¹

Meyve	Sebze	Tarla Ürünleri		Hayvancılık
Antepfıstığı	Acur	Anason	Soğan Kuru	Sığır
Armut	Bakla (Taze)	Arpa	Sorgum (Yeşil ot)	Koyun
Ayva	Bamya (Taze)	Ayçiçeği (Yağlık)	Soya Fasulyesi	Keçi
Badem	Barbunya (Taze)	Ayçiçeği Çerezlik	Susam (1. Ekiliş)	Tavuk
Ceviz	Bezelye (Taze)	Bakla (Yemeklik)	Susam (2. Ekiliş)	
Elma	Biber (Salçalık)	Börülce (Kuru)	Şeker Pancarı	
Erik	Biber (Sivri)	Buğday (Diğer)	Tritikale (Dane)	

¹Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

İncir	Biber (Dolmalık)	Buğday (Durum)	Tritikale (Yeşil Ot)	
Kayısı	Börülce (Taze)	Burçak (Yeşil Ot)	Tütün	
Kestane	Brokoli	Burçak (Dane)	Yağlık Gül	
Kiraz	Dereotu	Çavdar	Yem Şalgamı	
Kurutmalık çekirdekli (da)	Domates	Fiğ (Dane)	Yonca (Yeşil Ot)	
Kurutmalık çekirdeksiz(da)	Fasulye (taze)	Fiğ (Yeşil Ot)	Yulaf (Dane)	
Sofralık çekirdekli üzüm (da)	Havuç	Haşhaş (Kapsul)	Yulaf (Yeşil ot)	
Sofralık çekirdeksiz üzüm (da)	Hıyar	Haşhaş (Tohum)		
Şaraplık üzüm (da)	Ispanak	Hayvan Pancarı		
Nar	Kabak	Kekik		
Şeftali	Karnabahar	Kimyon		
Trabzon Hurması	Karpuz	Korunga (Yeşil Ot)		
Vişne	Kavun	Kuru Fasulye		
Zeytin (Sofralık)	Kereviz (Kök)	Lavanta		
Zeytin (Yağlık)	Lahana	Mercimek (Kırmızı)		
Çilek (da)	Mantar (Kültür)	Mercimek (Yeşil)		
Dut	Marul	Mısır-Dane (1. Ekiliş)		
Fındık	Maydanoz	Mısır-Dane (2. Ekiliş)		
Hünnap (Çiğit)	Nane	Mısır-Hasıl (1. Ekiliş)		
İğde	Pancar (Kırmızı)	Mısır-Hasıl (2. Ekiliş)		
Kızılçık	Patlıcan	Mısır-Silaj (1.Ekiliş)		
Muşmula	Pırasa	Mısır-Silaj (2.Ekiliş)		
Şeftali (Nektarin)	Roka	Mürdümük (Yeşil ot)		
Zerdali	Sarımsak (Taze)	Nohut		
	Soğan (Taze)	Pamuk-Kütlü		
	Tere	Patates		
	Turp	Sarımsak Kuru		
TOPLAM (ürün)				117

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2018

Tabloda görüldüğü üzere Denizli ilinde 117 çeşit tarımsal ürün üretimi yapılmaktadır. Meyve ve sebzelerin üreticiden alınıp uzun süre muhafaza edilebilmesi gerekmektedir. Hasat döneminde elde edilen mahsullerin fazla olması elleçleme süreçlerinin uzun sürmesine ve hızlı bir şekilde soğuk depoda muhafaza edilmesi gereken ürünlerin bozulmasına sebep olmaktadır.

Denizli iklim şartları ve toprak yapısı bakımından çeşitli ürünlerin yetiştirilmesi için oldukça uygundur. Ayrıca makineli tarımın ülke genelinde kullanılmasıyla birlikte Denizli’de de tarımsal verim ve üretim artmıştır. Çeşitliliğin oldukça bol olduğu Denizli’de ılıman iklimiyle yılın birçok döneminde farklı ürünler hasat edilebilmektedir. (Doruk, 2016)

Öte yandan tüketiciler günümüzde sağlıklı beslenmeye özen göstermeye başlamıştır. Tüketici eğilimleri incelendiğinde artık mevsiminde meyve ve sebze tüketiminin yaygınlaştığı

görülmektedir. Yapılması planlanan tesis de meyve ve sebzeleri iyi koşullarda muhafaza edip mevsiminde tüketiciye sunma olanağı sağlayacaktır.

Denizli ilinin tarım üretim oranları çok yüksek olmasına rağmen ilde oldukça az sayıda işleme ve paketleme tesisi vardır. Ayrıca ürünlerin uzun süre muhafazasını sağlayan soğuk hava depo sayısı da oldukça azdır. Bölgedeki üreticiler bu tesislerin eksik olmasından dolayı piyasaya ürün sunarken çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Planlanan tesis yerli üreticinin hasat ettiği ürünlerin boylanarak paketlenmesine imkân sağlayacaktır. Aynı zamanda tesiste yer alacak soğuk hava deposu ise hasat edilen ürünlerin uzun süre muhafaza edilmesini ve piyasaya taze şekilde ulaştırılmasına imkân tanıyacaktır. Bu da bölgedeki üretimi ve verimi artıracaktır.

Denizli iline kayıtlı 43 Tarım Kooperatifi mevcuttur Kooperatifler hasat döneminde genellikle 35 farklı köyden ürün temin etmektedir. Denizli ilinde yüksek verimlilik sağlanan meyve ve sebzelerin başında nar, ayva, armut, erik (black diamond ve angelina türleri) ile domates gelmektedir. (Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri) Ön fizibilitesi hazırlanan yatırım temelinde, dört mevsim çalışma kapasitesine sahip orta ölçekli bir tesis özelliğinde olacaktır. Seçilen ürünler tesisin dört mevsim çalışmasına olanak sağlayabilecek şekilde belirlenmiştir. Tesis, bölgede üretimi yapılan meyve ve sebzelerin boylanmasını, tasniflenmesini, paketlenmesini ve soğuk havada muhafazasını sağlayacaktır. Kurulacak tesisin yeri seçilen ürünlerin üretiminin sıklaştığı alanlara yakın olarak tercih edilmiştir. Yakınlarda üreticilerin ihtiyaç duyduğu böyle bir tesisin olmaması ile kırsal kalkınmaya katkı sağlanması, üreticinin ürünlerinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi ve üreticinin hasat zamanlarında ürünü ebatlama, paketlenme ve soğukta muhafaza aşamalarında yaşadığı sıkıntıların giderilmesine katkı sağlanması bu çalışmanın gerekçesini oluşturmaktadır.

1.2. Proje Hakkında Özet Bilgiler

Tablo 2- Varsayımlar

Hesaplama Kalemleri	Varsayımlar
Euro	6,5000
Dolar	5,8000
Üretimdeki Fire Oranı	5,00%
NBD İndirgeme Oranı	20,00%
İç Verim İndirgeme Oranı	25,00%
Öz Kaynak Kullanım Oranı	50,00%
Yatırım Uygulama Süresi (Ay)	12
İşletme Sermayesi Süresi (Ay)	3
Tahsilat (Alacak) Vadesi (Ay)	1
Borç Ödeme Süresi (Ay)	1
Stok Devir Süresi (Ay)	3
Satış Fiyatları Yıllık Artış Oranı	1,1
İşletme Giderleri Yıllık Artış Oranı	1,1
Kredi Faiz Oranı	24,00%
Yatırım Para Cinsi	Euro

Tablo 3 - Proje Hakkında Özet Bilgiler

Yatırım Konusu	Yatırımın İçeriği
Üretilcek Ürün/Hizmet	Meyve ve sebzelerin boylanması, tasniflenmesini, paketlenmesini ve soğuk muhafazasını
NACE Kodu	016390
GTİP No	Armut: 080830 Ayva: 080840 Erik: 080940 Nar: 081090 Domates: 070200
Yatırım Yeri	Merkezefendi / Denizli

1.2.1. Projenin Adı

Yaş Meyve/Sebze Boylama, Tasnifleme, Paketleme ve Soğukta Muhafaza Tesisi yatırımlarına yönelik ön fizibilite etüdü.

1.2.2. Kuruluş Yeri

Tesisin kuruluş yeri olarak Denizli'nin Merkezefendi ilçesi hammaddeye yakın kırsal alanı ile ilçe çevresinden bir yer olması planlanmaktadır.

1.2.3. Tesis Kurulu Kapasitesi

Tablo 4- İlk Faaliyet Yılında Tam (Teorik) Kapasitedeki Üretim Düzeyi

İlk Faaliyet Yılında Tam (Teorik) Kapasitedeki Üretim Düzeyi (10,0% Fire Hariç)													
Ürünler/Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Hicaz Narı (kg)	130.240	130.240						130.240	130.240	130.240	130.240	130.240	911.680
Ayva (kg)	29.730	29.730									29.730	29.730	118.920
Armut (kg)										168.940			168.940
Erik (kg)								65.630	65.630				131.260
Domates (kg)						192.363	192.363	192.363	192.363	192.363	192.363		1.154.180
TOPLAM													2.484.980

1.2.4. Toplam Yatırım Tutarı

Tablo 5 - Toplam Yatırım Tutarı

Yatırım Kalemleri	Yıllık Toplam	Giderle İlgili Açıklama
Etüt Proje	1.333,85	Bina inşaat giderinin 0,25%'i olarak öngörülmüştür.
Arazi	500.000,00	Yatırımın niteliği göz önünde bulundurularak arazinin yaklaşık alım bedelidir.
Bina İnşaatı	533.538,46	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı güncel birim fiyatlarına göre hesaplanmıştır.
Makineler	232.731,54	Yatırım kapsamında planlanan kapasiteye uygun olarak hesaplanmıştır.
Taşıtlar	210.000,00	Yatırım sürecinde alınacak taşıtların toplam maliyetini yansıtmaktadır.
Yazılım	0,00	Yatırım kapsamında yazılım ihtiyacı hesaplanmamıştır.
Demirbaş	29.723,08	Alınacak demirbaşların toplam tutarı belirtilmiştir.
Kalıp	0,00	Yatırım kapsamında kalıp alımı gerekmemektedir.
Test Analiz	0,00	Yatırıma kapsamında bir test analiz gideri hesaplanmamıştır.
Montaj	2.327,32	Makinelerin montaj giderleridir.
Sigorta	543,94	Arazi, bina inşaatı, makine, demirbaş ve taşıt giderinin 0,5%'i öngörülmüştür.
Deneme Üretimi Hammadde	41.671,34	Tesisin seri üretime geçene kadar kullanacağı hammadde miktarıdır.

Personel	86.391,46	Yatırım döneminde istihdam edilecek personellerin toplam brüt ücretleridir.
Pazarlama-Satış	9.384,62	Yatırım döneminde yapılacak tanıtım ve reklam çalışmalarını içermektedir.
Elektrik	21.681,52	Yöredeki birim enerji maliyetine ve kapasiteye uygun olarak hesaplanmıştır.
Su	28.902,24	Yöredeki birim enerji maliyetine ve kapasiteye uygun olarak hesaplanmıştır.
Yakıt (Isınma)	158.962,52	Tercih edilen yakıt türüne ve kapasiteye uygun olarak hesaplanmıştır.
Eğitim Danışmanlık	43.846,15	Yatırım döneminde planlanan eğitim ve danışmanlık giderleridir.
Kira	0,00	Kiralanacak herhangi bir alan bulunmamaktadır.
Mali Müşavir	1.661,54	SMMMO güncel ücret tarifesine göre belirtilmiştir.
Hukuk Müşaviri	3.230,77	Barolar Birliği güncel tarifesine göre belirtilen ücrettir.
Telefon	1.107,69	Ses operatörlerinin güncel tarifeleri ve tahmini hat sayısı baz alınmıştır.
Kırtasiye	1.699,45	Toplam personel giderinin 1,00%'i olarak hesaplanmıştır.
Ambalaj ve Paketleme	4.167,13	Hammadde giderinin 10,00%'udur.
Nakliye	33.337,07	Yatırım kapsamında öngörülen nakliye harcamasıdır.
Kalite Kontrol ve ARGE	18.461,54	Yatırım kapsamında öngörülen kalite kontrol ve ARGE harcamasıdır.
İthalat Gümrükleme	0,00	Yatırım konusu itibariyle ihtiyaç öngörülmemiştir.
Bakım, Onarım, Yedek Parça	0,00	Belirtilen dönemde öngörülmemiştir.
Genel Giderler	98.482,85	Toplam maliyetlerin 5,00%'i kadar hesaplanmıştır.
Beklenmeyen Giderler	103.407,00	Toplam maliyetlerin 5,00%'i kadar hesaplanmıştır.
TOPLAM TUTAR	2.166.593,09	

1.2.5. Öngörülen Finansman Kaynakları

Tablo 6- Toplam Yatırım İhtiyacı

Toplam Yatırım İhtiyacı	Tutar
Yatırım Dönemi Giderleri	2.166.593,09
İşletme Sermayesi (3 Aylık)	176.424,07
Sabit Yatırım ve İşletme Sermayesi KDV	421.743,09
Toplam Yatırım İhtiyacı	2.764.760,25

Tablo 7- Destek Kalemleri

Destek Kalemleri	Tutar
Öz Kaynak	1.382.380,13
Banka Kredisi	1.382.380,13
TOPLAM	2.764.760,25

1.2.6. Yatırım Süresi ve Uygulama Planı

Tablo 8- 1. Yıl Gider Kalemleri

1. Yıl Gider Kalemleri	1. Ay	2. Ay	3. Ay	4. Ay	5. Ay	6. Ay	7. Ay	8. Ay	9. Ay	10. Ay	11. Ay	12. Ay
Bina İnşaatı												
Makineler												
Taşıtlar												
Montaj												
Sigorta												
Deneme Üretimi Hammadde												
Personel												
Pazarlama-Satış												
Elektrik												
Su												
Yakıt (Isınma)												
Eğitim Danışmanlık												
Mali Müşavir												
Hukuk Müşaviri												
Telefon												
Kırtasiye												
Ambalaj ve Paketleme												
Kalite Kontrol ve ARGE												
Genel Giderler												
Beklenmeyen Giderler												

1.2.7. Yatırımın Faydalı Ömrü
Tablo 9- Faydalı Ömür

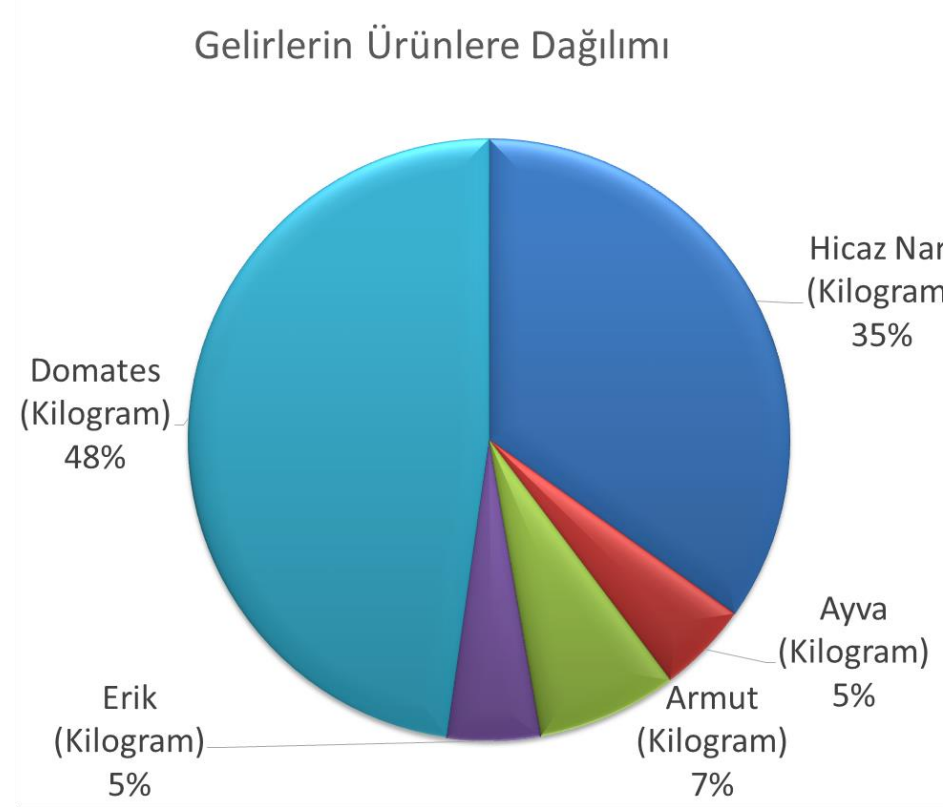
Yıllar	İndirgenmiş Yatırım Gelirleri	İndirgenmiş Yatırım Giderleri
0	0	1.412.639
1	1.232.734	622.806
2	1.200.631	570.906
3	1.100.579	523.330
4	1.127.554	479.719
5	1.033.591	439.743
6	947.458	403.098
7	868.503	369.506
8	796.128	338.714
9	768.194	310.488
10	704.178	284.614
11	645.496	260.896
12	591.705	239.155
13	542.396	219.225
14	497.196	200.956
15	455.763	184.210
Bugünkü Değerler Toplamı	12.512.106	6.860.005
Fayda Maliyet Oranı	1,82	
Oranın 1'den büyük olması beklenir.		

1.2.8. Tam Kapasitede İşletme Gelir ve Giderleri

Tablo 10- İlk Yıl Fiili Kapasitedeki Satış Geliri

İlk Yıl Fiili (Gerçekleşen) Kapasitedeki Satış Geliri													
Ürünler/Aylar	1. Ay	2. Ay	3. Ay	4. Ay	5. Ay	6. Ay	7. Ay	8. Ay	9. Ay	10. Ay	11. Ay	12. Ay	Toplam
Hicaz Narı (Kilogram)	53.298	53.298	0	0	0	0	0	53.298	53.298	53.298	53.298	53.298	373.088
Ayva (Kilogram)	13.035	13.035	0	0	0	0	0	0	0	0	13.035	13.035	52.142
Armut (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	74.074	0	0	74.074
Erik (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	26.858	26.858	0	0	0	53.716
Domates (Kilogram)	0	0	0	0	0	84.344	84.344	84.344	84.344	84.344	84.344	0	506.064
TOPLAM	66.334	66.334	0	0	0	84.344	84.344	164.500	164.500	211.716	150.678	66.334	1.059.082

Şekil 1 – Gelirlerin Ürünlere Dağılımı

1.2.9. Kapasite Kullanım Oranları (KKO)

Yıllar	Yatırım Dönemi	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
KKO	0%	80%	85,00%	85,00%	95,00%	95,00%	95,00%	95,00%	95,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tablo 11 - Yıllık Üretim

İlk Yıl Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri (10,0% Fire Dahil)													
Ürünler/Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Hicaz Narı (Kilogram)	82.051	82.051	0	0	0	0	0	82.051	82.051	82.051	82.051	82.051	574.358
Ayva (Kilogram)	18.730	18.730	0	0	0	0	0	0	0	0	18.730	18.730	74.920
Armut (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	106.432	0	0	106.432
Erik (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	41.347	41.347	0	0	0	82.694
Domates (Kilogram)	0	0	0	0	0	121.189	121.189	121.189	121.189	121.189	121.189	0	727.133
TOPLAM													1.565.537

1.2.10. Tam Kapasite İstihdam

Tablo 12- Personel ve Tam Kapasite İstihdam

Pozisyon	Aylık Net Ücretler	Aylık Brüt Ücretler	Personel Sayısı	Yatırım Dönemindeki Çalışma Süresi (Ay)	Yıllık Toplam Net Ücretler	Yıllık Toplam Brüt Ücretler	Yatırım Dönemi İstihdam Durumu
Genel Müdür	2.307,69	3.807,69	1	12	27.692	45.692	Evet
Satış ve Pazarlama Sorumlusu	576,92	951,92	1	3	6.923	11.423	Evet
Ön Muhasebe Sorumlusu	461,54	761,54	1	12	5.538	9.138	Evet
Ustabaşı	769,23	1.269,23	1	3	9.231	15.231	Evet
Satın Alma Sorumlusu	615,38	1.015,38	2	12	7.385	12.185	Evet
Kalite Kontrol Şefi	846,15	1.396,15	1	2	10.154	16.754	Evet
Laboratuvar Sorumlusu	615,38	1.015,38	2	2	7.385	12.185	Evet
Tekniker	615,38	1.015,38	2	2	7.385	12.185	Evet
Teknik Müdür	769,23	1.269,23	1	2	9.231	15.231	Evet
Vardiya Şefi	615,38	1.015,38	3	2	7.385	12.185	Evet
Üretim İşçileri	390,77	644,77	35	2	4.689	7.737	Evet
			50		102.997	169.945	

1.2.11. Değerlendirme Sonuç ve Önerileri

Tablo 13- Değerlendirme

Fizibilite Sonuçları	Değerler	Hesaplama Yöntemi
Yatırımın Karlılığı	15,86%	5. Yıldaki Net Kar / Toplam Yatırım Tutarı
Sermayenin Karlılığı	31,71%	5. Yıldaki Net Kar / Öz Kaynak Tutarı
Toplam NBD (5 Yıllık)	2.578.557,73	5. Yıl Sonundaki İndirgenmiş Net Nakit Akım Toplamı
Toplam NBD (10 Yıllık)	4.465.492,13	10. Yıl Sonundaki İndirgenmiş Net Nakit Akım Toplamı
Toplam NBD (15 Yıllık)	5.748.306,50	15. Yıl Sonundaki İndirgenmiş Net Nakit Akım Toplamı
Net Katma Değer (TL)	3.002.403,58	Toplam Yatırım Tutarı + Faiz Ödemeleri + Net Kar
Kişi Başına Yatırım Tutarı (TL)	55.295,21	Toplam Yatırım Tutarı / İstihdam Edilen Personel Sayısı
Yatırımın Geri Dönüş Süresi (Yıl)	2,96	Toplam Yatırım Tutarı / 1. Yıldaki Net Nakit Akım
NBD'ye Göre Yatırımın Geri Dönüş Süresi (Yıl)	1,08	Yatırım Dönemindeki İndirgenmiş Net Nakit Akım / 1. Yıldaki İndirgenmiş Net Nakit Akım
Fayda Maliyet Oranı	12,73%	Yatırım Dönemindeki İndirgenmiş Net Nakit Akım * -1 / 15 Yıllık İndirgenmiş Nakit Akım Toplamı
Başa Baş Noktasındaki Toplam Satış Geliri	448.201,35	Yıllık Sabit Giderler / (1-(Değişken Giderler/Satış Geliri))

Nakit Oranı	1546%	5. Yıl İtibariyle (Dönen Varlıklar- (Stoklar + Ticari Alacaklar) / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar)
Öz Kaynak Oranı	205%	5. Yıl İtibariyle Öz Kaynaklar / Aktif Oranı

Yatırım Sonucunun Değerlendirilmesi

Yatırımın ilk kara geçtiği yıl dikkate alınarak bu tablodaki bazı değerlendirmelerde 5. yıl verileri esas alınmıştır.

Yatırımın geri dönüş süresi, ülke genelindeki diğer yatırımların ortalama süreleriyle kıyaslandığında avantajlı görünmektedir. Diğer yatırımlarla bölge ve sektör verileri itibariyle kıyaslama yapıldığında bu yatırımın tarımsal yönden bölgesel avantajları, hammaddeye erişim imkanları ve rekabetçilik yönüyle farklılık içerdği görülmektedir.

2. HİZMETİN TANIMI

Denizli bölgesindeki tesisin dört mevsim çalışabilmesine olanak sağlayacak şekilde **nar, ayva, armut, erik (Black diamond ve angelina türleri) ile domates olmak üzere beş ürünü** içerecek şekilde orta ölçekli bir yatırım için tasarlanması planlanmaktadır. Bu kapsamda ürünlerin Denizli için yıllık üretim miktarları hesaplamalarda dikkate alınmış ve tesis ölçeğinde kurgulanmıştır. Tesisin kuruluş yeri olarak hammaddeye yakın kırsal alanı ile ilçe çevresinden bir yer olması nedeniyle Denizli'nin Merkezefendi ilçesi planlanmaktadır. Hasat döneminde muhtemel yatırım alanının çevresinde yer alan 38 farklı köyden gelecek olan mahsullerin tesiste ebatlanması, paketlenmesi ve yıl boyunca depolanıp kullanılabilir şekilde soğukta muhafaza edilmesi hedeflenmektedir.

Kurulacak tesisin hammaddesi yaş meyve ve sebzelerden oluşmaktadır. Ön fizibilitesi hazırlanan tesisin işleyiş biçimi aşağıda açıklanmaktadır:

İlk olarak hasatı yapılan yaş meyve sebzeler kurulmuş olan tesisin içine getirilecektir. Meyveler bantlara yerleştirilmeden önce boyutlarına ve ağırlıklarına göre ayrılacak, ayırma işleminden sonra banda yerleştirilecektir. Meyve ve sebzelerin kalite ve büyüklüklerinin birbirinden farklı olacağı göz önünde bulundurularak ürünler tasnifleme işlemine tabi tutulacaktır. Tasnifleme işleminde ürünler kalite, büyüklük, renk ve olgunluk gibi özellikleri dikkate alınarak ayrıştırılacaktır. Ardından ürünler paketleme işlemine sokulacaktır. Paketleme polietilen ile ürünlerin ambalajlanması şeklinde yapılacaktır. Ardından ürünler oluklu mukavva kutularına alınarak son aşamada soğuk hava deposunda muhafaza edilecektir.

Meyve ve sebzeler soğuk muhafaza odasına alınmadan önce bir ön soğutma odasına alınacaktır. Bu ön soğutma odasında meyve ve sebzelerin sıcaklığı azami 24 saat içinde soğuk muhafaza sıcaklığına getirilecektir. Ön soğutma işleminden sonra soğuk hava deposuna alınacak ürünler piyasaya sunulmak üzere hazır hale getirilecektir.

Meyve ve sebzelerin üreticiden temini ürünlerin hasat zamanları göz önünde bulundurularak yapılacaktır. Tesisin kapasitesi ise 5 ürünün Denizli ilindeki toplam üretim miktarı göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Buna göre nar, ayva, armut, erik (Black diamond ve angelina türleri) ve domatesin üretim miktarları ve hasat dönemlerine ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Tablo 14 – 2018 Yatırıma Konu Olan Ürünlerin Denizli'deki Üretim Miktarları²

Ürün	Üretim Miktarı (ton)	Üretim Miktarı (kg)
Nar	45.584	45.584.000
Ayva	5.946	5.946.000
Armut	8.447	8.447.000
Erik	6.563	6.563.000
Domates	57.709	57.709.000
Toplam	124.249	124.249.000

Kaynak: TÜİK 2018

Tabloda görüleceği üzere 5 ürünün üretim miktarları sırasıyla nar için 45.584 ton, ayva için 5.946 ton, armut için 8.447 kg, erik için 6.563 ton ve domates için 57.709 tondur.

² (Türkiye İstatistik Kurumu)

Tablo 15 - Çiçeklenme-Gelişim-Hasat Tablosu

Ürün	Ocak				Şubat				Mart				Nisan				Mayıs				Haziran				Temmuz				Ağustos				Eylül				Ekim				Kasım				Aralık			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4				
Diamond Erik																																																
Angelina Erik																																																
Nar																																																
Ayva																																																
Armut																																																
Domates																																																

	Çiçeklenme
	Büyüme
	Hasat

Kaynak: (1001 Fidan)

Buna göre tesisin ürünlere ilişkin temin planı şu şekilde olacaktır:

Tablo 16 - Ürün Temin Planı

Ürün	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Nar												
Ayva												
Armut												
Erik												
Domates												

Tabloda görüleceği üzere her bir ürünün temin dönemleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bu durum tesisin yıl boyunca işletilmesine imkân verecektir. Ürünler bazında ürün temin planının aylara göre durumu şu şekilde olacaktır:

Tablo 17 - Ürünlerin Aylık Temin Süreleri ve Miktarları

Ürün	Aylık Üretim Miktarı (kg)	Üretim Yapılan Ay Sayısı
Nar	130.240	7
Ayva	29.730	4
Armut	168.940	1
Erik	65.630	2
Domates	192.363	6
Toplam	586.903	

Tesisin üretim planlaması yapılırken hasat dönemleri aylık bazda yapılmış olup her ay eşit miktarda ürün temin edilebileceği ön görülmüştür. Bununla birlikte ürün temin kapasitesi her ürün için bölgedeki toplam üretimin %2'si esas alınarak hesaplanmıştır. Buna göre tesisin aylık ürün temin kapasitesinin yaklaşık olarak aşağıdaki gibi olması beklenmektedir:

Tablo 18 - Tesisin Aylık Ürün Temin Kapasitesi Planı

Ürün	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Nar	130.240	130.240						130.240	130.240	130.240	130.240	130.240
Ayva	29.730	29.730									29.730	29.730
Armut										168.940		
Erik								65.630	65.630			
Domates						192.363	192.363	192.363	192.363	192.363	192.363	
Toplam	159.970	159.970	0	0	0	192.363	192.363	388.233	388.233	491.543	352.333	159.970

3. EKONOMİK İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

3.1. Sektörün Tanımı ve Yasal Çerçeve

3.1.1. Sektörün Tanımı

Türk Tarım Bilgi Bankası Bloğu³'nün tanımına göre, “Tarım veya ziraat, bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretilmesi, bunların kalite ve verimlerinin yükseltilmesi, bu ürünlerin uygun koşullarda muhafazası, işlenip değerlendirilmesi ve pazarlanmasını ele alan bilim dalıdır. Diğer bir ifade ile insan besini olabilecek ve ekonomik değeri olan her türlü tarımsal-hayvansal ürünün bakım, besleme, yetiştirme, koruma ve mekanizasyon faaliyetlerinin tamamı ile durgun sularda veya özel alanlarda yapılan balıkçılık faaliyetlerinin tümüdür.”

Tarım bitkisel ve hayvansal üretim olarak iki temel dala bölünmektedir. İki üretim arasındaki temel fark kullanılan materyal farkıdır. (Türk Tarımın Bilgi Bankası)

Tarım Metotları⁴

4 adet tarım metodu bulunmaktadır. Bunlar aşağıdadır:

- **İntansif (Modern-Yoğun) Tarım Metodu:** Ekili Dikili Alanların nüfusa göre sınırlı olduğu ülkelerde uygulanır. Birim alandan alınan verim çok yüksektir. Hollanda, Danimarka, Japonya, İsveç ve İsrail gibi ülkelerde bu tür tarım metodu kullanılmaktadır. Türkiye’de Akdeniz ve Ege Bölgelerinde uygulanan intansif tarım metoduna seracılık faaliyetleri verilebilmektedir.
- **Ekstansif (İlkel-Kaba-Yaygın) Tarım Metodu:** Tarım alanlarının nüfusa göre fazla olduğu ülkelerde uygulanmaktadır. Birim alandan alınan verim düşüktür. İklim üretim miktarını etkilemektedir. Türkiye’de genelde bu tarım metodu uygulanmaktadır.
- **Nadas Tarım Metodu:** Nadas, toprağın su ve mineral kazanmasını sağlamak amacıyla boş bırakılmasıdır ve verimi en düşük tarım metodudur. Tamamen iklime bağlıdır. Az yağış ve sulama olan alanlarda uygulanır. Türkiye’de nadas tarımı en fazla Orta Anadolu’da uygulanmaktadır. Nadas tarımı yerine Nöbetleşe Ekim yöntemi uygulanması, tarımda verim azalmasını önlemektedir.⁵
- **Plantasyon Tarım Metodu:** Tropikal kuşakta çok geniş alanlarda bir veya birkaç çeşit ürün yetiştirmeye dayalı tarım metodudur. Brezilya’da; çay, kahve ve muz, Seylan (Srilanka)’da çay, Malezya’da; kauçuk şeklinde örneklendirmek mümkündür.

Günümüzde Tarım⁶

Tarım günümüzde aslen ticari amaçla yapılmaktadır. Lojistik (ulaşım ve taşımacılık) sektörünün gelişmesi ile uzak konumdaki bölgelere bile ucuz fiyatlı ve hızlı satış yapılabilmektedir. Ayrıca farklı coğrafya ve iklim koşullarında da artık bilimin gelişmesi sayesinde üretim yapılabilmektedir.

³ (Türk Tarımın Bilgi Bankası)

⁴ (Bilgi Yelpazesi)

⁵ (Tarımdan Haber)

⁶ (Türk Tarımın Bilgi Bankası)

Kimyasalların tarımda önemli bir yer kapladığı günümüzde, tarımsal ilaçlamalar verim artışı sağlasa dahi doğaya ve ekin kalitesine zarar vermektedir. Ayrıca doğal üretim süreçlerini hızlandırmak için hayvanlara verilen hormonlar mevcuttur. Aynı hormon destek tekniği bitkisel ürünlerde de kullanılmaktadır. Verim artışı sağlamak için et ve süt üretimi konusunda, küçük koğuşlarda ışık görmeyecek şekilde hayvanlar aşırı beslenmektedir. Hastalıklarla savaşmak için uygulanan teknik ise gelişmiş aşılama teknikleridir. Diğer bir yöntem ise bitki ve hayvan türlerinin karşılaştıkları hastalık risklerini gen değişiklikleri ile engellemektir.

Son dönemde batılı toplumun başını çektiği organik tarıma dönüş yaşanmaktadır.

3.1.2. Sektörün Dünyada, Türkiye’de ve Denizli’de Durumu

Tarım Sektörünün Dünyadaki Yeri ⁷

Dünya GSYH’sinin %3-%6’sı tarımsal katma değerın değişik tanımlarıdır. Türkiye için ise günümüzde bu değer %8 olmaktadır. Tarımsal GSYH’nin %56’sını oluşturan 20 ülke aynı zamanda toplam GSYH’nin %78’ini üretmektedir. Türkiye dünyanın 18’inci büyük ekonomisidir ve tarımsal katma değer konusunda 9. sırada yer almaktadır.

Dünyada 800 milyonun üzerinde insan yaşamını idame ettirmek için yeterli enerjiyi verecek şekilde beslenememektedir. Bu sayı çalışabilmek için gerekli enerjiye düşünüldüğünde dünya nüfusunun %17,5’i yani 1,25 milyar insan bu düzeyde değildir. Asya ve Afrika başta gelmekte olup dünyada gıda güvenliği olmayan nüfusun çoğunluğu gelişmekte olan ülkelerdedir.

Son 40 yılda 60 kat artış gösteren dünya toplam dış ticaretine rağmen tarımsal dış ticaret ancak 25 kat artmış göstermiştir. Bu azalma aslında dolaylı olarak işlenmemiş tarımsal üründen işlenmiş tarım ürünlerine yaşanan geçişten kaynaklıdır. Son 25 yılda tarım ürünleri ihracatında 5,5 kat, gıda ürünleri ihracatında 7 kat ve giyim ihracatında 10 kat artış gözlemlenmiştir.

Tarım ürünü ihracatında ABD, Hollanda, Almanya, Brezilya ve Çin dünyada ilk sıradadırlar. Toplam tarım ürünleri ihracatının %30’u bu ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Çin, ABD, Almanya, Japonya ve Fransa ise dünyada başta gelen ithalatçı ülkelerdir, dünya ithalatının toplamının da %40’ına tekabül etmektedir.

Tarım Sektörünün Türkiye’deki Yeri⁸

Türkiye’de arazilerinin %36’sı tarım için uygundur. Türkiye’de ürün çeşitliliğini ilkinin ve toprağın çeşitliliği sağlamaktadır. Tarım alanları 1950’li yıllardan sonra makineleşmenin etkisiyle çayır ve otlakların bir kısmının dönüştürülmesi ve ormanların tahrip edilerek tarlaya çevrilmesi ile genişlemiştir. Türkiye’deki farklı bölgelerdeki tarım alanları dağılışı farklılık göstermektedir. Doğu Anadolu bölgesi ekili-dikili alanların bölge yüzölçümüne göre en az yer kapladığı bölge iken Marmara en fazla yer kapladığı bölgedir. Yer şekillerinin yükseltisi ve engebeliliği bu dağılımda etkili olmuştur.

Türkiye’de Karadeniz Bölgesi’nde bağlık, bahçelik ve ormanlık alanlar, Ege’de endüstriyel bitki alanları, Akdeniz’de endüstriyel bitki alanları ve ormanlıklar, Marmara’da endüstriyel bitki

⁷ (Türk Tarımın Bilgi Bankası)

⁸ (Bilgi Ustam)

alanları ve tarım arazisi, iç kesimlerde de tarım alanları ve otlaklık alanlar şeklinde bir dağılım görülmektedir.

Bitki türlerinin iyi ve kaliteli yetişmesi toprak cinsine göre değişmektedir. Örneğin çay, yıkanmanın fazla olduğu kireçsiz topraklarda yetişirken antepfıstığı kurak bölgelerde kireçli topraklarda daha verimli ve kaliteli yetişmektedir.

Tarım ülkemiz için istihdam, ihracat ve ulusal gelire yaptığı katkılar ile oldukça önemli bir sektördür. Tarım sektörü; 6,1 milyon istihdam sağlayan ve 62,7 milyar dolar gelir getiren önemli bir ekonomik faaliyet. Türkiye 2016 yılında 190 ülkeye; 18,7 milyar dolar değerinde, 1.707 tür tarım ürünü ihraç etmiştir.

Tarımsal istihdam 1980 yılında %50,6 iken 2003'te %34,3, 2011'de %25,5 oranlarına inmiştir. Tarımda çalışanların sayısının azalması hizmet ve sanayi sektörlerinde çalışan insanların sayısının artması neticesinde oluşmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında tarım sektörü GSMH içinde %42,8 paya sahipken, 1970'te %36, 1980'de %25, 1990'da %16, 2000'de %13,5, 2003'te %12,6, 2016'da %8,1'e düşmüştür. Tarım ürünlerinin ithalat içindeki oranı; 1980 yılında %0,6 iken 2016 yılında %7,3'e yükselmiştir.

Türkiye Geneli Yaş Meyve Sebze İhracatı

Aşağıdaki tabloda 2017-2018 (Ocak-Kasım) Türkiye geneli yaş meyve ve sebze ihracat kayıt sayıları görülmektedir.

Tablo 19 - 2017-2018 (Ocak-Kasım) Türkiye Geneli Yaş Meyve ve Sebze İhracat Kayıt Rakamları⁹

Ürünler	Ocak-Kasım 2017		Ocak-Kasım 2018		Değişim Oranı (%)		2018 Payı (%)	
	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Taze Meyve	931.715.841	729.332.618	1.088.255.381	777.708.426	17	7	28	38
Narenciye	1.233.870.596	630.238.417	1.651.342.387	734.001.419	34	16	42	36
Taze Sebze	1.133.742.680	488.151.611	1.159.609.428	520.365.837	2	7	30	25
Genel Toplam	3.304.241.233	1.871.233.065	3.902.575.479	2.044.275.414	18	9	100	100

Kaynak: Akdeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği 2018

Tabloda görüldüğü üzere Ocak-Kasım 2017'de genel miktar (kg) 3.304.241.233 iken Ocak-Kasım 2018'de 3.902.575.479'dır. Bir sene içerisinde 598.334.246'lık bir artış gözlemlenmektedir. Ayrıca Ocak-Kasım 2017'de değer (dolar) 1.871.233.065 iken Ocak-Kasım 2018'de 2.044.275.414 olarak gözlemlenmektedir ve yine bir artış söz konusudur. Bu durumda yaş meyve-sebze ihracatının 2018 yılında bir önceki yıla göre daha iyi olduğu söylenebilir.

⁹ (Akdeniz İhracatçı Birlikleri)

Türkiye ve Ege Bölgesindeki Tarım Alanları¹⁰

Türkiye, dünyada meyve yetiştirme potansiyeli yüksek olan bölgelerden birisidir. Geçmiş yıllarda ülkenin birçok yerinde birçok meyve, çok nadir bulunan meyveler durumunda iken bugün ülkede ve bölgede bu meyveler bol bol ve başka ülkelere kıyasla, ucuz fiyatlarla satın alınabilmektedir. Ülkede hemen bütün meyve türlerinde yapılan üretim kendi gereksinimimizi karşılamaktan başka dış ticarete de önemli katkılarda bulunmaktadır. Meyve üretimimiz bugün 72 milyon insanı karşılayabilmekte ve buna ek olarak bu ürünlerden ihracat da yapılabilmektedir. 2008 yılı Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü verilerine göre ülkeler arasında meyve üretimi yönünden sıralama yapıldığında; Türkiye'nin incirde ikinci, çilek kestane ve cevizde üçüncü, elmada beşinci, zeytinde dördüncü, üzümde altıncı, mandalina, badem ve şeftalide yedinci, limonda sekizinci sırada olduğu görülmektedir.

Ülkede bağ alanı, zeytin ağaçlarının alanı, meyveler içecek ve baharat bitkileri alanı toplamı bazında en fazla tarımsal alana sahip beş Düzey 2 Bölgesi tabloda verilmiştir. Buna göre Güney Ege Bölgesi uzun ömürlü bitkilerin alan büyüklüğünde ikinci sıradadır.

Tablo 20 – 2018 Uzun Ömürlü Bitki Alanı En Büyük 5 Bölge ¹¹

Bölge Adı	Uzun Ömürlü Bitkilerin Alanı (Hektar)	Uzun Ömürlü Bitkilerin Alanı Türkiye Payı
Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	468.869	15,9%
Aydın, Denizli, Muğla	398.553	13,5%
Gaziantep, Adıyaman, Kilis	229.487	7,8%
Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak	203.707	6,9%
Adana, Mersin	169.112	5,7%

Kaynak: TÜİK 2018

Güney Ege Bölgesi (Aydın, Denizli, Muğla) ekolojinin üstünlüğü nedeniyle yüksek kalitede meyveler üretebilmektedir. Bölge; kestane, zeytin, üzüm ve nar üretiminde ülkenin lider bölgelerindendir. Bu meyvelerin yanı sıra turunç, badem, elma, mandalina ve portakal üretiminde de çok önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma ile bölge içerisinde ilçelerin meyve alt sektörlerindeki göreceli üstünlüklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bölgenin ülke üretiminin %5'i ve daha fazlasını karşıladığı meyveler çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Meyveler üzüm, incir, turunçgiller, zeytin ve diğer sert kabuklular, diğer meyveler olarak sınıflandırılmıştır. Bu grupların altında %5 sınırını geçen meyvelerin üretim miktarları ve verisi elde edilebilen meyvelerde çiftçinin eline geçen fiyatlar incelenmiştir.

TR32 Bölgesindeki tarım alanları, Türkiye toplam tarım alanının yaklaşık %4'ünü, meyve alanlarının %12,5'ini, sebze bahçeleri alanının da yaklaşık %5,2'sini oluşturmaktadır. Bölgedeki tarım alanlarının %48'ini tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekilen alanı, %43'ünü meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı, %5'ini sebze bahçeleri alanı, %3,5'ini nadas alanı, geri kalanını da süs bitkileri alanı oluşturmakta, toplam tarım alanının %37,2'si Denizli'de, %38,6'sı Aydın'da, %24,2'si Muğla'da yer almaktadır.

¹⁰ (Kıyak, 2009)

¹¹ (Türkiye İstatistik Kurumu)

Tablo 21 – 2018 Tarım Alanları¹²

İBBS	Toplam Alan	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı		Sebze bahçeleri alanı	Meyveler, içecekler ve baharat bitkileri alanı	Süs bitkileri alanı
		Ekilen Alan	Nadas			
TR Türkiye	231.999.458	154.359.791	35.127.733	7.836.320	34.623.870	51.744
TR32	9.452.872	4.469.017	346.838	404.594	4.231.512	911
TR321 Aydın	3.565.238	1.290.893	22.760	96.999	2.154.273	313
TR322 Denizli	3.586.524	2.391.469	186.978	135.575	872.385	117
TR323 Muğla	2.301.111	786.655	137.100	172.020	1.204.854	482

Kaynak: TÜİK 2018

Tabloda görüldüğü üzere Denizli ilinde toplam 3.537.321 dekar tarım alanı bulunmaktadır. Bu tarım alanlarının 2.355.407 dekarı ekilen alandır. Ekili alanların 856.832 dekarını meyve, içecek ve baharat bitkileri oluşturmaktadır. Sebze bahçeleri alanı ise 134.921 dekadır.

Tablo 22 - Türkiye ve Güney Ege’de Tarım Alanları Kullanımı¹³

2018 Dekar	Toplam Alan	Sebze Bahçeleri Alanı	Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri Alanı
Türkiye	231.999.458	7.836.320	34.623.870
Ege Bölgesi	27.655.364	1.313.373	8.221.451
Aydın	3.565.238	96.999	2.154.273
Denizli	3.586.524	135.575	872.385
Muğla	2.301.111	172.020	1.204.854

Kaynak: TÜİK 2018

Türkiye’de 2018 yılında toplam ekili alan 231 milyon dekar olarak belirlenmiştir. Bunun yaklaşık 8 milyonunu sebze bahçeleri, 34 milyonunu ise meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanları oluşturmaktadır. Ege Bölgesi bu anlamda Türkiye’nin ilk beş bölgesinden birisi olmaktadır. Güney Ege Bölgesine bakıldığı zaman sebze bahçeleri alanı kullanımında 172 bin dekar ile Muğla ilk sıradadır. Bu durum meyve, içecek ve baharat bitkileri alanı kullanımında değişmiştir ve Aydın 2 milyon dekar ile Güney Ege’nin bu alanda önde gelen ilidir.

Tablo 23 – 2017 Türkiye ve Güney Ege’de Tarım Alanları Kullanımı¹⁴

2017 Dekar	Toplam Alan	Sebze Bahçeleri Alanı	Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri Alanı
Türkiye	233.850.926	7.982.650	33.481.004
Ege Bölgesi	27.575.972	1.352.00	8.095.609
Aydın	3.666.081	106.386	2.143.716
Denizli	3.537.312	134.921	856.832
Muğla	2.302.450	172.180	1.198.909

Kaynak: TÜİK 2017

¹² (TÜİK)

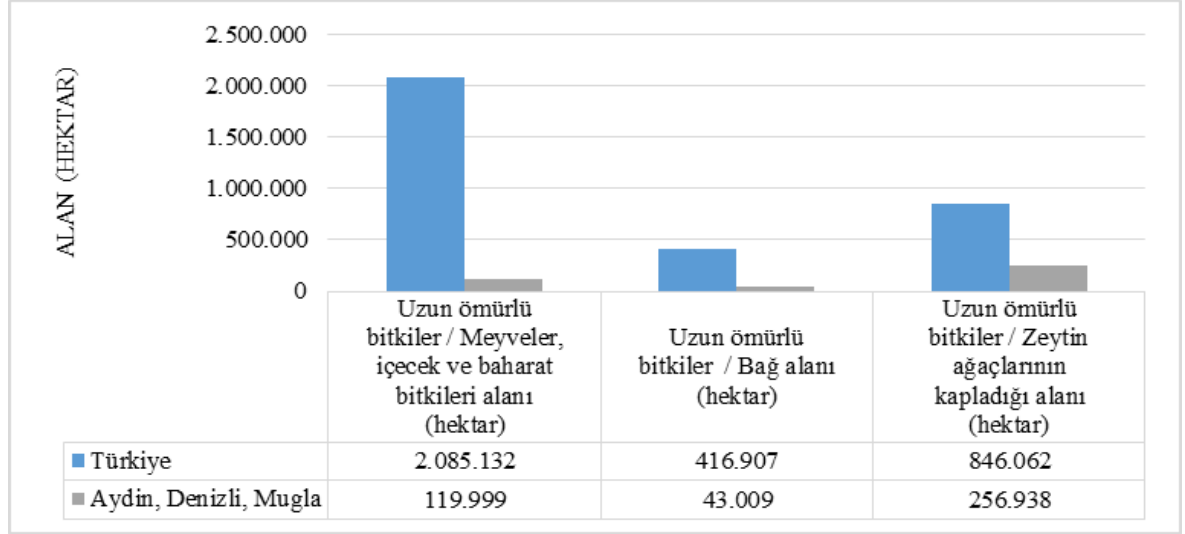
¹³ (TÜİK)

¹⁴ (TÜİK)

TÜİK'in araştırmalarına göre Türkiye 2017 yılında 233.850 milyon dekar ekili alana sahiptir. Sebze bahçeleriyle kaplanan alanı 7,9 milyon dekar, meyve, içecek ve baharat bitkileri alanı 33,4 milyon dekarıdır. Meyve, içecek ve baharat alanının 8 milyon dekarını Ege Bölgesi, 4 milyon dekarını ise Güney Ege Bölgesi kullanmaktadır.

Tablolara göre Türkiye’de, Ege Bölgesi’nde ve Güney Ege Bölgesi illerinde toplam tarım alanları karşılaştırıldığında 2018 yılında 2017 yılına göre azalma görülmektedir. Aynı durum Ege Bölgesi, Aydın ve Muğla için de geçerli olurken Denizli ilinde toplam tarım alanı 2018 yılında 2017 yılına göre artış göstermiştir.

Şekil 2- 2017 Güney Ege Bölgesi ve Türkiye’de Uzun Ömürlü Bitkilerin Alanı (Hektar) Verileri¹⁵

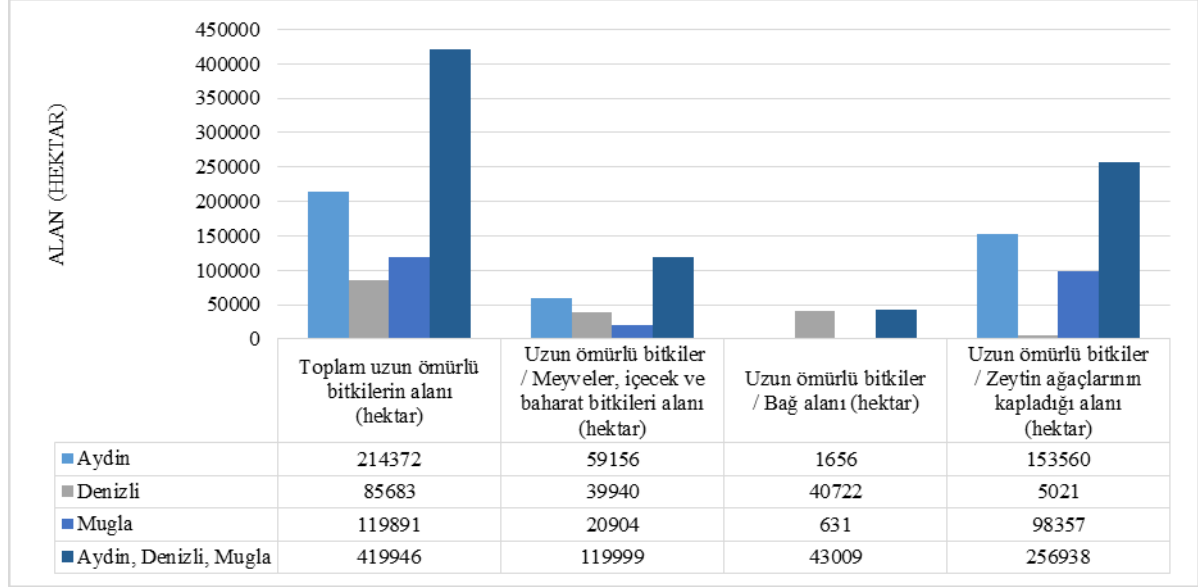

Kaynak: TÜİK 2017

Aydın bölgesinde zeytin ağaçlarının kapladığı alan Türkiye’deki zeytin ağaçların kapladığı alanın 1/3’ünü oluşturmaktadır. Bununla beraber meyve, içecek ve baharat bitkilerine ait olan alan TR32 bölgesinde 200.000 hektar olarak Türkiye’deki alanın 1/10’udur.

¹⁵ (Türkiye İstatistik Kurumu)

Şekil 3 – 2017 Güney Ege İllerinde Uzun Ömürlü Bitkilerin Alanı (Hektar) Verileri¹⁶

Kaynak: TÜİK 2017

Şekilde görüldüğü üzere Aydın, Denizli ve Muğla'ya kıyasla bağ alanları haricinde her türlü tarım hektar bazında önde gelen ildir. Bölgede farklı çeşitlerde meyve üretimi mevcuttur ancak bu çalışmada Aydın, Denizli, Muğla Bölgesinin 2008 yılında ülke üretim payının %5'ini ve daha fazlasını karşıladığı meyve çeşitleri incelenmiştir. Ortaca ilçesinde 2008 yılı verilerine göre üretilen nar miktarı 7.140 ton olarak gerçekleşmiştir. Ortaca bu üretimi ile ülke nar üretiminin %5,59'unu, Güney Ege Bölgesi nar üretiminin ise %26,32'sini karşılamaktadır. Nar üretimi Denizli merkez ilçede 4.530 ton, Karacasu ilçesinde 3.710 ton, Buldan ilçesinde 2.557 ton, Fethiye'de ise 2.300 ton olarak gerçekleşmiştir.

Denizli'de Tarım

Denizli'de gıda sektörü, Türkiye'ye paralel olarak Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren büyük bir gelişim ve değişim göstermiştir. Özellikle sanayileşme hamlesinin ardından sektör, Denizli'nin de ana iş kollarından birisi halini almıştır.

Sektörde gelişim, küçük üretim işletmelerinden, büyük sanayi tesislerini doğurmuştur. Bu gelişimden Denizli de yararlanmış ve İstanbul Sanayi Odası tarafından tespit edilen Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu (İSO-500) arasına 1993'ten itibaren en az bir firma ile dâhil olmuştur. Özellikle son on yılda süt ve süt ürünleri konusunda yapılan yatırımlar neticesinde Denizli artık bu sıralamada 2 firma ile temsil edilmektedir. Denizli gıda sektörü ihracatını sürekli olarak yükseltmektedir:

¹⁶ (Türkiye İstatistik Kurumu)

Tablo 24 - Denizli'de Yetiştirilen Meyveler¹⁷

Ürünler	2015			2016			2017		
	Ağaç Sayısı (adet)		Üretim	Ağaç Sayısı (adet)		Üretim	Ağaç Sayısı (adet)		Üretim
	Meyve Veren Yaşta	Meyve Vermeyen Yaşta	(Ton)	Meyve Veren Yaşta	Meyve Vermeyen Yaşta	(Ton)	Meyve Veren Yaşta	Meyve Vermeyen Yaşta	(Ton)
Armut	222,806	169,02	4,053	252,111	152,1	7,213	277,634	130,59	8447
Ayva	240,052	115,67	7,135	259,897	109,77	7,565	266,755	104,765	5,946
Ceviz	287,971	276,665	3,638	331,551	383,139	7,345	398,733	409,462	8,964
Elma	1.640.806	1.652.741	67,749	1.927.555	1.455.302	224,786	2.120.212	1.290.547	143,162
Erik	212,87	79,109	4,348	211,802	69,478	5,804	206,666	64,216	6,563
Kiraz	668,52	270,711	8,897	686,015	253,056	24,198	734,106	229,49	21,801
Kurutmalık çekirdekli üzüm(da)	-	-	11,969	-	-	30,264	-	-	32,906
Kurutmalık çekirdeksiz üzüm(da)	-	-	39,328	-	-	71,61	-	-	66,88
Sofralık çekirdekli üzüm(da)	-	-	126,568	-	-	73,99	-	-	73,463
Sofralık çekirdeksiz üzüm(da)	-	-	47,773	-	-	178,651	-	-	193,969
Şaraplık üzüm(da)	-	-	31,79	-	-	72,328	-	-	79,165
Nar	1.430.527	310,145	48,503	1.418.142	280,34	48,746	1.395.050	264,722	45,584
Şeftali	696,183	445,738	8,609	759,132	390,624	35,339	828,83	325,686	59,772
Zeytin (sofralık)	595,483	146,015	8,025	595,683	132,504	9,634	613,176	120,331	9,646
Zeytin (yağlık)	471,221	163,206	6,906	473,041	184,886	9,088	502,592	291,295	9,542

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2015, 2016, 2017

¹⁷ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018)

Denizli’de armut üretimi yıllara göre artış göstermektedir. 2016 yılında ayva üretiminde 2015 yılına göre artış gerçekleşirken 2017 yılında ise ayva üretiminde azalma olduğu gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra erik üretiminde de armut üretimine benzer şekilde yıllara göre artış olduğu belirlenmektedir. Buna ek olarak 2016 yılında nar üretiminde 2015 yılı üretimine göre 243 ton artış gerçekleşmiş fakat 2017 yılında üretim yine azalmaktadır.

Meyve ve sebzelerin hasat edilme zamanları birbirinden farklılık göstermektedir. Ancak günümüzde seracılığın gelişmesiyle meyve ve sebzelerin birçoğunu her mevsim hasat etme imkânı olmuştur. Yatırım konu olan meyve ve sebzeler: domates, nar, armut, ayva ve eriktir. Bu beş ürünün seracılık dışında normal tarım ile yapılan üretiminde hasat edilme zamanları şu şekildedir:

- Domates, yaz sebzesi olarak bilinen domates mevsimler değişikliklere göre değişmekle beraber mayıs veya haziran ayında hasat edilmeye başlanmaktadır. En verimli hasat dönemi ise temmuz ve ağustos aylarıdır.
- Ekim ayında hasat edilmeye başlanan armudun hasat süresi oldukça uzundur. Ekim, kasım, aralık, ocak ve şubat aylarında hasat edilmeye devam etmektedir.
- Nar, kış meyvesi olarak bilinip kasım, aralık, ocak aylarında hasat edilmektedir.
- Ayva, soğuğa dayanıklı olan ve kış aylarında hasat edilen ayva aralık, ocak ve şubat aylarında hasat edilmektedir.
- Birçok çeşidi olan eriği hasat dönemi türlerine göre farklılık göstermektedir. Yatırımda işlenen erik türü black diamond veya angelina olarak bilinen erik türüdür. Bu türün hasadı ise ağustos ayında yapılmaktadır. (Ekim Hasadı, 2009)

Tablo 25 - Denizli’de Yetiştirilen Sebzeler¹⁸

Ürün Adı	2015		2016		2017	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)
Biber (salçalık)	1,485	3,404	180	4,033	182	3,809
Biber (sivri)	590	9,738	361	5,024	414	6,182
Biber(dolmalık)	132	2,063	132	2,062	159	2,693
Domates	2,03	64,192	2,239	86,483	2,028	70,432
Fasulye (taze)	4,64	3,813	449	3,697	465	3,901
Havuç	2,55	11,35	245	10,9	187	8,307
Hıyar	554	10,2	543	10,117	515	10,673
Ispanak	2,285	2,242	225	2,222	230	2,306
Kabak	70	953	73	982	76	1,031
Karpuz	2,408	66,078	2,455	69,886	2,404	78,439
Kavun	3,848	88,629	4,03	91,924	4,291	107,415
Lahana	222	3,73	210	3,579	216	4,016
Marul	191	2,181	216	2,549	238	2,819
Pırasa	145	2,845	143	3,07	146	3,544
Soğan (taze)	115	1,247	118	1,281	123	1,345
Turp	68	1,773	72	1,914	67	1,761

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2015, 2016, 2017

¹⁸ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018)

Tabloya bakıldığında Denizli’de domates üretiminde yıllara göre artış gerçekleşmiştir. Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2017 verilerine göre yukarıdaki tablolarda meyveler ve sebzeler Denizli bölgesinde yetiştirilmektedir. Yetiştirilen ürünlerin miktarındaki artış bu ürünlere talebin fazla olduğunu göstermektedir. Ayrıca bölgenin talebi karşılama konusunda yeterliliği hakkında da bilgi vermektedir. Bu ürünlerin yurtdışına ihraç edilmesi için muhafaza edilmesi ve uygun sıcaklıkta saklanması gerekmektedir. Bölgede yaş meyve ihracatı hedefi doğrultusunda kurulan tesislerin bu ürünlerin korunması için gerekli koşulları yerine getirmesi gerekmektedir.

3.1.3. Yasal Çerçeve (Tabi Olunan Mevzuat ve Yükümlülükler, İzin ve ruhsatlar) ¹⁹

Yasal Çerçeve Tarım ve Orman Bakanlığı’nın sunduğu yönetmeliğinden alınmıştır. Yönetmelik olduğundan kaynaktan direkt alıntı yapılmıştır.

Gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemelerin satış yerleri ile toplu tüketim yerlerinde aşağıdaki özellikler aranmaktadır:

1. İşyeri genel özellikleri;

- İşyeri çevresinde bulaşmaya yol açacak çöp ve atık yığınları, su birikintileri, zararlıların yerleşmesine yol açacak ortamlar bulunmamalıdır.
- Yapılan işin özelliğine göre depo, muhafaza yeri, yıkama, muayene ve kontrol yeri, hazırlama yeri bulunmalıdır. İdare bölümü, personel soyunma ve giyinme yerleri, yemekhane, banyo, tuvalet gibi bölümler ayrı olmalıdır.
- Gıda işyerleri yerleşim, tasarım, inşa, oturma ve büyüklük bakımından yeterli bakım, temizlik ve/veya dezenfeksiyona izin verecek, havadan kaynaklanan bulaşmayı önleyecek veya en aza indirecek ve bütün işlemler için hijyenik performansa uygun yeterli çalışma alanı sağlamalıdır.

Kir birikimini, toksit maddelerle teması, gıdanın içine parçacıkların düşmesini ve yoğunlaşma veya yüzeyde istenmeyen küflerin oluşmasını ve bulaşmasını önleyecek biçimde olmalıdır.

Bulaşmaya karşı ve özellikle zararlı kontrolü dahil, iyi hijyen uygulamalarına uygun olmalıdır.

Gerekli hallerde, gıda maddelerinin uygun sıcaklıklarda muhafaza edilmesi için yeterli kapasitede uygun sıcaklık kontrollü işleme ve depolama şartları sağlamalı ve bu sıcaklıkların kalibre edilmiş cihazlarla izlenmesi ve kayıt edilmesini mümkün kılacak şekilde tasarlanmalıdır.

- Yapılan işin özelliğine göre bina içi, zemin, duvar, tavan, kapı ve pencereler temizlik ve dezenfeksiyona uygun, kolay temizlenebilir özellikte, düz yüzeyli, pürüzsüz, çatlak olmayan, su geçirmez, yıkanabilir, geçirgen olmayan, koku yapmayan, haşere yerleşmesine izin vermeyen, sağlıklı olumsuz yönde etkilemeyen malzemelerden yapılmış olmalıdır.
- İşyerinin temizlik ve bakımı düzenli olarak sağlanmalıdır.

¹⁹ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

- Kapı, pencere ve işyerinin iç kısımlarına yapılacak uygun donanımlarla sinek ve kemirgenler gibi zararlıların girişini engelleyecek önlemler alınmalıdır.
- İşyerinde ruhsatlı ilaçlarla zararlı mücadelesi yapılmalıdır.
- İşyerinde temizlik malzemeleri, zararlılarla mücadele ilaçları ve gıda maddelerini etkileyebilecek diğer kokulu maddeler ayrı bölümlerde muhafaza edilmelidir.
- Gıda maddelerinin üretildiği alanlarda bulunan pencere camları; kırılmaya karşı korunmalı olmalı veya cam dışında uygun bir malzemedan yapılmalıdır.
- Yeterli sayıda, etkin bir drenaj sistemine sahip tuvalet bulunmalı, tuvaletler gıdaların işlendiği alanlara doğrudan açık olmamalıdır.
- Uygun bir şekilde yerleştirilmiş ve el temizliği için tasarlanmış, yeterli sayıda lavabo, sürekli ve yeterli su, gerektiğinde sıcak su, el temizleme ve hijyenik kurulama maddeleri bulunmalıdır.
- Gıda yıkama bölümleri el yıkama bölümlerinden ayrı olmalıdır.
- Gıda satış yerleri ile toplu tüketim yerlerinde, akvaryum canlıları dışında hayvan bulundurulmamalıdır.
- İşyerinde uygun nitelik ve yeterlilikte ilk yardım malzemesi bulundurulmalıdır.

2. Gıda ile temasta bulunan alet ve ekipmanlar;

- Geri dönüşümlü olmayan konteynırlar ve pakitleme maddeleri hariç kullanılan tüm alet ve ekipman, gıda ile temasta bulunan yüzeyler, sağlığa uygun, bulaşma riskini en aza indirmeyi mümkün kılacak şekilde tasarlanmış olmalı, kolay ve iyi temizlenebilir, korozyona dayanıklı ve toksik olmayan ve kalıntı bırakmayan madde ve malzemelerden yapılmış olmalıdır. Tüm bu alet ve ekipmanlar, daima temiz bulundurulmalı, iyi şartlarda tutulmalı ve gerektiğinde dezenfekte edilmelidir.
- Gıda maddesinin taşınmasında, muhafazasında kullanılan kaplar başka amaçlar için kullanılmamalıdır.
- Kirli, kırık, paslı, çatlak, lekeli, kötü kokulu, yırtık, sırrı dökülmüş ve uygun olmayan madde ve malzemelerle gıda satış ve servisi yapılmamalıdır.
- Elle temas etme gerekliliği olan gıda maddelerinin satış ve servisi uygun malzeme, alet ekipman ve/veya usulüne uygun şekilde ve gerekli yerlerde eldiven kullanılarak yapılmalıdır.
- Sıvı gıda maddeleri, hijyenik özellikte ve içindeki gıda maddesinin niteliğini bozmayacak kaplarda bulundurulmalıdır.
- Gıda ve gıda ile temas eden ambalaj malzemelerinin üretiminde kullanılan alet-ekipmanda yağlama amaçlı kullanılan malzeme gıdaya uygun olmalıdır.

3. Personel hijyeni;

- Çalışan personelin, istihdam edildiği birime ve görevin niteliğine uygun iş giysisi giymesi ve kişisel temizliğine özen gösterilmesi sağlanmalıdır.
- Satış ve toplu tüketim yerlerinde gıda ile temasta bulunan personelin resmi bir kurumdan alınmış sağlık raporu olmalıdır. Çalışanların periyodik sağlık kontrolleri, ilgili mevzuatına göre yapılarak sağlık karnelerine işlenmelidir. Bu uygulamalardan işyeri sahibi veya tüzel kişiliğin yasal temsilcisi sorumludur.
- Gıdalarla taşınması ihtimali olan bir hastalığı bulunan veya bu hastalıkları taşıyan veya şekilde doğrudan ya da dolaylı bulaşma ihtimalinin olması durumunda, gıdaların hazırlandığı alanlara girmesine izin verilmemelidir. Gıda ile teması olan veya teması olma ihtimali bulunan personel, hastalığını veya belirtilerini ve mümkünse sebeplerini işyeri sahibine bildirmek zorundadır.

Bunun yanı sıra, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan Sebze ve Meyvelerin Toptan ve Perakende Ticaretinde Uyulması Gereken Standart Uygulamalara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, 3 Ekim 2017 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Tebliğe göre gıdaların ambalajlanması ayrıca gıdaların soğutuculu araçlarla taşınması zorunlu hale getirilmiştir.

Aşağıda Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın ürünlerin paketlenmesiyle ilgili kuralları içeren Yaş Meyve ve Sebze - Karışık Ambalajlama Kuralları tebliğinin 4. maddesi yer almaktadır²⁰:

4. Kurallar

• Ürün ile ilgili kurallar

1. Karışık olarak ambalajlanmış yaş meyve veya sebze ürünleri aynı kalitede olmalı,
2. Karışık ambalajlanacak yaş meyve veya sebze aynı ticari sınıfa ait (tüm ürünler için Sınıf I, Sınıf II, varsa ekstra sınıf olarak) ürünler olmalı,
3. Karışık ambalajlanacak yaş meyve veya sebzeye ait Türk Standardı olmaması veya ilgili standartta sınıflandırma yapılmaması durumunda kalite durumuna göre yine aynı sınıf ve toleransları içinde yer almalı ve bir örnek olmalıdır.

• Ambalajlama ile ilgili kurallar

1. Ambalajlar taşıma sırasında ürünlerin korunmasını sağlayacak, insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde ahşap, mukavva, plâstik vb. malzemelerden yapılmış olmalıdır. Ambalaj olarak kullanılacak malzeme; yeni, temiz, ürünün harici ve dâhilî zarar görmesini önleyecek kalitede olmalıdır.
2. Ambalajlar ürünü tam olarak muhafaza edecek şekilde tasarımlanmalıdır.
3. Ambalajların yapımında kullanılan her çeşit malzeme ile içlerine konulacak kâğıt ve benzeri madde insan sağlığına zararsız, yeni, temiz, kuru ve kokusuz olmalıdır.

²⁰ (T.C. Başbakanlık - Dış Ticaret Müsteşarlığı)

Ambalajlamada kullanılan kâğıt, pul gibi malzemelerin baskısı, etiketlenmesi zehirli veya insan sağlığına zararlı olmayan mürekkeple ve tutkalla yapılmalıdır. Basılı kâğıt kullanıldığında yazılı yüzün dışa gelmesine ve ürüne değmemesine dikkat edilmelidir. Ürün yüzeyine etiket uygulandığında, etiket çıkarıldığında ürün yüzeyinde iz, leke ve kabuk zararı oluşturmamalıdır.

4. Ambalâjlar her türlü yabancı maddeden arî olmalı, rutubet ve koku çeken malzemeden yapılmamalıdır.
5. Tahta ambalâj kullanıldığında ürün, ambalâjın bütün yüzeylerinden koruyucu madde ile ayrılmış olmalıdır.
6. Karışık ambalâjlanmış yaş meyve veya sebze, nakil vasıtalarına TS 6528'e uygun olarak yerleştirilmelidir.
7. Karışık ambalâjlanan yaş meyve veya sebzeler, bu standartta yer alan hususlara ilave olarak TS ISO7558'de istenilen şartları da sağlamalıdır.
8. Karışık ambalâjlanacak yaş meyve veya sebzenin numune alınması ve incelenmesi TS ISO 874'e uygun olarak yapılmalıdır.

Tebliğde burada yer almayan hususlarda Türk Gıda Kodeksinin Ambalajlama ve Etiketleme - İşaretleme hükümlerine göre işlem yapılır notu düşülmüştür.

• **İşaretleme ile ilgili kurallar²¹**

1. Ürünün işaretlemeinde aşağıdaki hususlar sağlanmalıdır:
2. Ambalajlamayı yapan firmanın, satıcının veya paketleyicinin isim, adres veya resmen kabul edilmiş kodu. Kod işareti kullanıldığında ‘‘paketleyici ve/veya alıcı’’ ifadesi kod işaretiye yakın olarak konulmuş olmalıdır.
3. Karışık ambalâj içinde yer alan tüm yaş meyve veya sebzelerin ilgili ürün/tip isimleri. Bu husus, standardın belirttiği diğer özelliklerden daha büyük ve gözükecek şekilde, işaret etiketindeki boşluğa uygun olarak yazılmalıdır.
4. Ürün standardında diğer yaş meyve ve sebzelerle karıştırılmaması tavsiye edilen ürünler için karışık ambalajlanan her ürünün çeşit ve ticari tip adı.
5. Ülke veya orijin ismi; bu husus, ürün karışımında yer alan her meyve-sebze isminin hemen bitişiğinde yer almalıdır.
6. Ürün sınıfı.
7. Karışık ambalâjda yer alan bütün yaş meyve veya sebzelere ait, ihtiyaç duyulan veya istenilen diğer ayrıntı bilgileri.
8. Toleranslar ilgili ürün standardında olduğu gibi uygulanır.

²¹ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

3.1.4. Sektörle İlgili Uygulanan Destekler ve Teşvikler²²

3.1.4.1. Yatırımlarda Devlet Yardımları-Teşvikler²³

Bakanlar Kurulunca yayınlanan yatırım destekleri hakkında bilgiler aşağıda özetlenmiştir:

Daha önceki teşvik sisteminde 4 olan bölge sayısı 2011 yılı Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) sıralaması temel alınarak toplamda 6'ya çıkarılmıştır. Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın, Bakanlar Kurulu tarafından 15/06/2012 tarihinde yürürlüğe konulması kararlaştırılmıştır. Bakanlar Kurulunun 3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararı ile bölgeler belirlenmiştir ve karar kapsamında yer alan desteklerin uygulanması açısından iller, sosyoekonomik gelişmişlik seviyeleri dikkate alınarak altı bölgeye ayrılmıştır. Yatırım konusunun yapılacağı il olan Denizli bu bölge ayrımında ikinci bölgede yer almaktadır.

Tablo 26 - Yeni 6 Teşvik Bölgesi ve İller²⁴

1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge
Ankara	Adana	Balıkesir	Afyonkarahisar	Adıyaman	Ağrı
Antalya	Aydın	Bilecik	Amasya	Aksaray	Ardahan
Bursa	Bolu	Burdur	Artvin	Bayburt	Batman
Eskişehir	Çanakkale (Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri Hariç)	Gaziantep	Bartın	Çankırı	Bingöl
İstanbul	Denizli	Karabük	Çorum	Erzurum	Bitlis
İzmir	Edirne	Karaman	Düzce	Giresun	Diyarbakır
Kocaeli	Isparta	Manisa	Elazığ	Gümüşhane	Hakkâri
Muğla	Kayseri	Mersin	Erzincan	Kahramanmaraş	Iğdır
	Kırklareli	Samsun	Hatay	Kilis	Kars
	Konya	Trabzon	Kastamonu	Niğde	Mardin
	Sakarya	Uşak	Kırıkkale	Ordu	Muş
	Tekirdağ	Zonguldak	Kırşehir	Osmaniye	Siirt
	Yalova		Kütahya	Sinop	Şanlıurfa
			Malatya	Tokat	Şırnak
			Nevşehir	Tunceli	Van
			Rize	Yozgat	Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri
			Sivas		

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2017

Bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında, 2. bölgeye sağlanan destek unsurları; gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, vergi indirimi, sigorta primi işveren hissesi desteği, yatırım yeri tahsisidir.

²² (T.C. Bakanlar Kurulu)

²³ (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı)

²⁴ (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı)

1. Teşvik Sistemi ve Destek Unsurları

MADDE 4

- Teşvik sistemi; genel, bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırımların teşviki uygulamalarından oluşur.
- Genel teşvik uygulamaları: Bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırımlar 5. maddede belirtilen sabit yatırım tutarları ve üzerindeki yatırımlar bölge ayrımı yapılmaksızın aşağıdaki destek unsurlarından yararlandırılabilir:
 1. Gümrük vergisi muafiyeti,
 2. Katma Değer Vergisi (KDV) istisnası,
 3. Gelir vergisi stopajı desteği (6. bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için).
- Bölgesel teşvik uygulamaları iller itibarıyla mevzuatta belirtilen sektörler ve ilin bulunduğu bölgedeki gerekli şartları sağlamaları halinde aşağıdaki desteklerden yararlandırılabilir.
 1. Gümrük vergisi muafiyeti,
 2. KDV istisnası,
 3. Vergi indirimi,
 4. Sigorta primi işveren hissesi desteği,
 5. Yatırım yeri tahsisidir.
 6. Faiz desteği (3, 4, 5 ve 6. Bölgeler için)

2. Sabit yatırım tutarı ve asgari kapasite

MADDE 5

- Yatırımların destek unsurlarından yararlanabilmesi için asgari sabit yatırım tutarının; 1'inci ve 2'nci bölgelerde bir milyon Türk Lirası, 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı bölgelerde ise beş yüz bin Türk Lirası olması gerekir. Ancak, desteklerden yararlanacak yatırımların varsa 8'inci maddede veya ekli listelerde belirlenen asgari kapasite, sabit yatırım tutarı ve diğer şartları sağlaması da gerekir.
- Finansal kiralama yöntemiyle yapılacak yatırımlarda finansal kiralamaya konu makine ve teçhizata ait toplam tutarın, her bir finansal kiralama şirketi için asgari iki yüz bin Türk Lirası olması gerekir.
- Teşvik belgesi kapsamında yatırım harcaması olarak kabul edilen maddi olmayan duran varlıkların (Marka, lisans, know-how vb.) oranı, teşvik belgesinde kayıtlı toplam sabit yatırım tutarının yüzde ellisini aşamaz.

3. Müracaat

MADDE 6

- Teşvik belgesi müracaatları, tebliğle belirlenecek bilgi ve belgelerle Bakanlığa yapılır. Ancak, genel teşvik uygulamaları kapsamında yer alan ve sabit yatırım tutarı on milyon Türk Lirasını aşmayan, tebliğle belirlenecek yatırımlar için yatırımcının tercihinine bağlı olarak yatırımın yapılacağı yerdeki yerel birimlere de müracaat edilebilir.
- Müracaat sahibi tarafından; teşvik belgesine ilişkin müracaatın Bakanlığa yapılması halinde dört yüz Türk Lirası Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi hesabına, yerel birimlere yapılması halinde üç yüz Türk Lirası Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi hesabına, yüz Türk Lirası ise ilgili yerel birim hesabına yatırılır. Bu meblağlar hiçbir surette iade edilmez.
- İlgili yerel birimlerce, teşvik belgesi ile ilgili olarak yapılacak işlemler için tebliğle belirlenen ücretlerin dışında ilave hiçbir ücret talep edilemez.

4. Teşvik belgesi düzenlenmesi

MADDE 7

- Yatırımların bu karar kapsamındaki destek unsurlarından yararlanabilmesi için, makroekonomik programlar ve arz-talep dengesi dikkate alınarak yapılacak sektörel, malî ve teknik değerlendirmeler çerçevesinde projenin uygun görülmesi ve teşvik belgesi düzenlenmesi gerekir.
- Teşvik belgesi düzenlenmesine ilişkin müracaat tarihinden önce gerçekleştirilmiş bulunan yatırım harcamaları teşvik belgesi kapsamına alınmaz.
- Finansal kiralama yöntemiyle gerçekleştirilecek yatırımlar için finansal kiralama şirketi adına ayrı bir teşvik belgesi düzenlenmez.

5. KDV istisnası ve iadesi

MADDE 10

- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince, teşvik belgesini haiz yatırımcılara teşvik belgesi kapsamında yapılacak makine ve teçhizat ithal ve yerli teslimleri KDV'den istisna edilebilir. Aynı hüküm, teşvik belgesinin veya teşvik belgesi kapsamı makine ve teçhizatın devir işlemleri ile makine ve teçhizat listelerinde set, ünite, takım vb. olarak belirtilen malların kısmi teslimlerinde de uygulanır.
- Sabit yatırım tutarı beş yüz milyon Türk Lirasının üzerindeki stratejik yatırımlar kapsamında yapılacak bina-inşaat harcamaları KDV iadesinden yararlandırılabilir.

6. Faiz Desteği

MADDE 11

- Talep edilmesi halinde, bölgesel teşvik uygulamaları ve stratejik yatırımlar ile AR-GE ve çevre yatırımları kapsamında desteklerden yararlanacak yatırımlar için bankalardan kullanılacak en az bir yıl vadeli yatırım kredilerinin teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının yüzde yetmişine kadar olan kısmı için ödenecek faizin veya kâr payının;
 - 1. Bölge ayrımı yapılmaksızın tüm bölgelerde gerçekleştirilecek stratejik yatırımlar, AR-GE yatırımları ve çevre yatırımları için Türk Lirası cinsi kredilerde beş puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerde iki puanı,

Bakanlıkça da uygun görülmesi halinde azami ilk beş yıl için ödenmek kaydıyla bütçe kaynaklarından karşılanabilir.
- Faiz desteği içeren teşvik belgelerine konu yatırımlardan finansal kiralama yöntemiyle gerçekleştirilecek olanlar için de faiz veya kâr payı ödemelerini içeren itfa planı yapılması kaydıyla aynı şartlarla faiz desteği öngörülebilir.
- Bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında yapılacak yatırımlarda proje bazında sağlanacak faiz desteği tutarları 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı bölgelerde sırasıyla beş yüz bin, altı yüz bin, yedi yüz bin ve dokuz yüz bin Türk Lirasını geçemez.
- Faiz desteği tutarı, bölge ayrımı olmaksızın AR-GE ve çevre yatırımlarında beş yüz bin Türk Lirasını, stratejik yatırımlarda ise sabit yatırım tutarının yüzde beşini aşmamak kaydıyla elli milyon Türk Lirasını geçemez.
- Döviz kredisi ile gerçekleştirilecek yatırımlarda faiz desteği uygulaması, vade tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru dikkate alınarak yapılır.
- Kullanılmış makine ve teçhizat için ve kamu iktisadi teşebbüsleri dahil kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yapacağı yatırımlar için faiz desteği uygulanmaz.
- Aynı teşvik belgesi kapsamındaki yatırım için faiz desteği uygulamasına yönelik olarak birden fazla aracı kurum talepte bulunamaz. Ancak, stratejik yatırımlar için faiz desteği uygulamasına yönelik olarak birden fazla aracı kurum talepte bulunabilir.
- Kullanılan kredilerin faiz, kâr payı veya anaparalarının yatırımcı tarafından itfa planlarında belirtilen sürelerde geri ödenmemesi halinde, yapılmayan ilk ödeme ilgili aracı kurum tarafından en kısa sürede Bakanlığa bildirilir ve Bakanlıkça faiz desteği ödemeleri durdurulur. Yatırımcının kredi geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirdiğinin daha sonra ilgili aracı kurumca Bakanlığa bildirilmesi halinde, bildirim takip eden dönemler için faiz desteği ödemeleri başlangıçta öngörülen ödeme tarihlerinde herhangi bir uzatmaya gidilmeksizin tekrar başlatılır. Kredi geri ödemesine ait yükümlülüklerin yeniden aksaması halinde faiz desteği ödemesine son verilir.

- Teşvik belgesi kapsamındaki yatırımın başka bir yatırımcıya devredilmesi durumunda, devralan yatırımcının teşvik belgesinde faiz desteğinin öngörölmüş olması ve aracı kurumca da uygun görölməsi halinde, yeni yatırımcı için eski itfa planındaki vade, miktar ve benzeri şartlar değıştirilmeksizin bakiye kredi için düzenlenecek yeni itfa planına göre faiz desteğı ödenmesine devam edilir. Aksi takdirde faiz desteğı uygulaması durdurulur.
 - Aracı kurum, faiz desteğine esas olan kredinin teşvik belgesi kapsamındaki harcamalar için kullandırılmasıyla yükümlüdür. Kredinin amacı dışında kullanıldığının tespiti halinde, Bakanlık tarafından ödenen faiz desteğı tutarına ilgili bankanın bu kapsamdaki krediye uyguladığı faiz veya kâr payı oranı uygulanmak suretiyle banka tarafından tespit edilmektedir. Meblağın, finansal kiralama şirketlerince ise ödenen faiz desteğı miktarına itfa planının düzenlenmesinde uygulanan faiz veya kâr payı üzerinden tespit edilen tutarın beş iş günü içerisinde bütçeye gelir yazılmak üzere muhasebe birimi hesabına yatırılması gerekir. Aksi takdirde söz konusu meblağlar Bakanlıkça;
2. Bankalar için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki karşılık hesabından virman yapılarak veya diğer hukuki yöntemler kullanılarak,
 3. Finansal kiralama şirketleri için ise 21/07/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanarak geri alınır.
 4. Aracı kurumların uyguladıkları faiz veya kâr payı oranları, bölgelere göre belirlenen faiz desteğı puanının altına düştüğünde, aracı kurumun uyguladığı oran dikkate alınır.

Denizli İli 2. Bölgede yer almakta olup yatırımların Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararı kapsamında teşviklerden faydalanabilmesi için asgari sabit yatırım tutarının 1 milyon TL olması gerekmektedir.

Tablo 27 - Denizli’de Alınabilen Depoculuk Destekleri²⁵

Bölgesel Desteklerden Faydalanabilecek Sektörler ve Bölgeler İtibariyle Asgari Yatırım Tutarları veya Kapasiteleri								
Sektör Kodu	US-97 Kodu	Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge
43	6302.0.01	Soğuk hava deposu hizmetleri	1.000 metrekaare	1.000 metrekaare	1.000 metrekaare	500 metrekaare	500 metrekaare	500 metrekaare
44	6302.0.03	Lisanslı depoculuk	2 Milyon TL	2 Milyon TL	1 Milyon TL	1 Milyon TL	1 Milyon TL	500 Bin TL

Kaynak: Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar 2012

²⁵ (T.C. Bakanlar Kurulu)

Tablo 28 - Denizli İlinin Yararlanabileceği Bölgesel Destekler²⁶

Denizli İlinin Yararlanabileceği Bölgesel Destekler		Destek Tutarları
KDV İstisnası		Var
Kurumlar Vergisi veya Gelir Vergisi İndirimi	OSB ²⁷ Dışı	%20
	OSB İçi	%55
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteğinin Sabit Yatırım Tutarına Oranı (%)	-	%15
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	OSB Dışı	3 Yıl
	OSB İçi	5 Yıl
Yatırım Yeri Tahsisi	-	Var

Kaynak: Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar

Kırsal Kalkınma Destekleri²⁸

Destek kapsamında yayımlanan bu tebliğde, 01/01/2016-31/12/2020 tarihleri arasında, kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamanın yanında tarım ve tarım dışı istihdamı geliştirmek, gelirleri artırmak ve farklılaştırmak amaçlanmıştır. Ayrıca kadın ve genç girişimciler öncelikli olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik faaliyetlere yönelik yatırımlar için yapılacak hibe ödemelerine ilişkin hususları kapsamaktadır.

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının, kırsal kalkınma yatırımlarına verdiği hibe destekleriyle istihdam artışı hedeflenmektedir. Tarım-sanayi entegrasyonunu sağlayan %50 hibe destekli Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) 2006 yılında başlamış olup bu program ile tarıma dayalı ekonomik yatırımlar, makine-ekipman alımları ve modern sulama yatırımları desteklenmektedir.

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından kırsal kalkınma destekleri arasında soğuk hava deposu yapımı yer almaktadır. Planlanan yaş meyve ve sebze tasnifleme tesisi soğuk hava deposu içermektedir. Bakanlığın destekleri arasında yer alan soğuk hava deposu yapımı Türkiye’de tüm illerde desteklenmekte olup bu yatırım %50 destek alabilmektedir.

Destek programı kapsamında Afyonkarahisar, Ağrı, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, **Denizli**, Diyarbakır, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, Mersin, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Nevşehir, Ordu, Samsun, Sivas, Tokat, Trabzon, Şanlıurfa, Uşak, Van, Yozgat, Aksaray, Karaman, Ardahan illerinde;

- Bitkisel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması (Yaş meyve sebze tasnif, paketleme ve depolama hariç)
- Ham derinin işlenmesi ve mezbaha (Günlük en fazla 20 baş hayvan kesim kapasiteli)
- Soğuk hava deposu,
- Çelik silo,
- Hayvansal ve bitkisel orijinli gübre işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması,
- Yenilenebilir enerji kullanan yeni sera,
- Yenilenebilir enerji üretim tesisleri,
- Kırsal ekonomik alt yapı yatırım konularından; çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri, bilişim sistemleri ve eğitimi yatırımları desteklenmektedir.

²⁶ (T.C. Bakanlar Kurulu)

²⁷OBS: Organize Sanayi Bölgeleri

²⁸ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

Sektöre Yönelik Diğer Destekler (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu)²⁹

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu IPARD Programı ile tarım yatırımlarını desteklemektedir. IPARD Programı, Avrupa Birliği (AB) tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla oluşturulmuştur ve Katılım Öncesi Yardım Aracı'nın (Instrument for Pre-Accession Assistance-IPA) Kırsal Kalkınma ile bir bileşeni niteliğindedir.

IPARD Programı Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikalarının uygulanması ve bu politikaların yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemeyi hedeflemektedir. IPARD Programının 2014-2020 dönemini içeren IPARD 2 Programı desteğinin çok yıllık Kırsal Kalkınma Programı kapsamında uygulanması gerekmektedir. Bahsi geçen süreçte Avrupa Komisyonu ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından birlikte finanse edilecek destek programları uygulanacaktır.

IPARD Programından faydalanicılara uygun harcamalar karşılığında sağlanacak olan mali desteğin kaynağını Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti eş finansmanından oluşturulan IPARD Programı Fonu oluşturmaktadır. Bu desteğe Kamu Katkısı denmektedir. Bu kamu katkısı, program çerçevesinde gerçekleşmiş yatırımlar için girişimcilere geri ödemesiz olarak kullanılacaktır.

IPARD 2 Programı kapsamında başvuru yapabilecek iller 42 tane olup Denizli ili bunların arasında yer almaktadır. Programda sağlanan destekler arasında tarımsal işletmelerin fiziki varlıklarına yönelik yatırımlar tedbiri ile tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması ile ilgili fiziki varlıklara yönelik yatırımlar tedbiri yer almaktadır. Öte yandan tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması ile ilgili fiziki varlıklara yönelik yatırımlar başlığı altında meyve ve sebze ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması sektörüne destek sağlanmaktadır. Programın karşıladığı destek oranı %40 ile %50 arasındadır. Hibe desteği kararı alınan tarihte başvuru sahibinin 40 yaşın altında olması durumunda ya da aynı şekilde eğer yatırım dağlık bir alanda yapılıyor ise bu projelere ek %5 kamu desteği verilecektir. Eğer hibe desteği kararı alınan tarihte başvuru sahibi hem 40 yaşın altında ise hem de yatırım dağlık bir alanda gerçekleştiriliyor ise, ek %10 kamu desteği verilecektir. Bitkisel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi, depolanması için; taze meyve ve sebzelerin tasnifi, paketlenmesi ve depolanması yatırımları için 3.000.000 TL, geri kalan yatırımlar için 1.000.000 TL hibe desteği verilmektedir.

Sektöre Yönelik Banka Kredileri³⁰

Bankalar tarım sektöründe yatırım yapmak isteyen girişimcilere kredi olanakları sağlamaktadır.

- Ziraat Bankası (Ziraat Bankası)

Ziraat Bankası tarımsal üretimi ve çiftçileri destekleyen çok çeşitli kredi olanaklarına sahiptir. Bankanın kredi imkanları arasında bitkisel üretim kredileri yer almaktadır. Bitkisel üretim

²⁹ (Tarımsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu)

³⁰ Bu bölümde örnek olarak ulaşılabilen banka kredileri hakkında özet bilgi sunulmuş olup güncel bilgileri ilgili bankalardan takip etmeniz önemlidir.

kredileri tarla, bahçe, örtü altı, topraksız, su kültüründe üretim vb. çeşitli bitkisel üretim konularında faaliyet gösteren gerçek/tüzel kişi üreticilerin söz konusu faaliyetlerine yönelik ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Tahıllar, endüstri bitkileri, yağlı tohumlar, baklagiller, yumrulu bitkiler, yem bitkileri, tıbbi ve aromatik bitki ve sertifikalı tohumluk yetiştiriciliği, sertifikalı tohum işleme ve pazarlama, tarla sebzeciliği, meyve yetiştiriciliği, serada meyve ve sebze yetiştiriciliği, açıkta ya da serada iç/dış mekan süs bitkisi yetiştiriciliği, mantar yetiştiriciliği vb. gibi bitkisel üretim konularında yapılan yatırım ve üretim faaliyetlerinin finansmanına yönelik krediyi yatırımcıya veya çiftçiye sunmaktadır. Bitkisel üretim kapsamında ihtiyaç duyulan: tohum, gübre, ilaç, yakıt, nakliye, pazarlama, çeşitli demirbaş alımı, bakım-onarım, sigorta, kira vb. konulara ilişkin giderler bankanın sağladığı işletme kredisi ile karşılanabilmektedir. Ayrıca sera, soğuk hava deposu, bağ, meyve bahçesi vb. tesislerin kurulması veya satın alınması, proje bütünlüğü içerisinde yatırımla birlikte değerlendirilen derin kuyu açılması, sulama sistemleri kurulması, yatırımın yapılacağı tarlanın alımı dahil diğer yatırım harcamaları ile işletmelerin ihtiyaçları ile orantılı güneş, rüzgâr veya biyogaz enerji yatırımlarına ilişkin harcamalar yatırım kredisi ile sağlanabilmektedir.

Banka hasat ve pazarlama kredisi, taksitli tarım destek kredisi ve tarımsal mekanizasyon kredileri gibi tarım üretimine ve tarım sektörü yatırımcılarına yönelik çeşitli kredi imkanlarına sahiptir.

- Halk Bank (Halk Bank)

Halk Bank çiftçilere ve tarımsal işletmelere Tarım Destek Paketi ile kapsamlı kredi imkânı sunmaktadır. Tarım sektörü gıda maddelerinin nüfusa yeterli olması, tarıma dayalı sanayinin ham madde kaynağını oluşturması, istihdam olanağı sağlaması, dışa bağımlılığın önüne geçilmesi gibi ulusal sorunların kuraklık gibi küresel sorunların çözümü için tarımsal faaliyetleri sağladığı kredi olanakları ile desteklemektedir. Halk Bank tarafından tarım sektörüne kapsamlı destek Tarım Destek Paketi ile sunulmaktadır. Paket kapsamındaki tüm ürünlerin vadeleri çiftçilerin ödeme şartları göz önünde bulundurularak hasat zamanında ödeme yapılmasına olanak sağlanmıştır.

Tarım Destek Paketi kapsamında dokuz ürün yer almaktadır. Bunlar: Tarım Destek Kredisi, Traktör ve Tarım Makineleri/Ekipmanları Kredisi, Sera İşletme ve sera Yapım Kredisi, Topraksız Tarım Kredisi, Tarımsal Sulama Sistemleri Kredisi, Çeltik Kredisi, IPARD-Kırsal Kalkınma Hibe Programı Kredisi, Tarımsal Arazi Alım Kredisi, TMO Makbuz Senedi Karşılığı Kredi'dir.

- Şeker Bank (Şeker Bank)

Şeker Bank tarımsal faaliyetleri desteklemek amacıyla tarım kredileri imkânı sunmaktadır. Şeker Bank'ın sunduğu tarım kredileri çiftçinin ve yatırımcının lehine esnek ödeme koşulları içermekte olup hasat zamanında yapılabilmektedir. Şeker Bank Tarımsal Yatırım Kredileri ile tarımsal üretime yönelik uzun vadeli krediler sunmaktadır. Hayvancılık, bitkisel üretim, seracılık, su ürünleri avcılığı/yetiştiriciliği gibi çeşitli tarımsal alanlarda yatırımları desteklenmektedir. Ayrıca banka Tarımsal İşletme Kredileri ile tarımsal üreticilerin yıllık tarımsal faaliyetlerini sürdürebilmeleri için ihtiyaç duydukları tarımsal girdilerin finansmanında kısa vadeli kredilerle destek sağlamaktadır. Öte yandan bankanın tarım destekleri arasında Hasat Kart, Aile Çiftçiliği, Tarım Kampanyaları ve Tarım Sigortaları bulunmaktadır.

- Vakıf Bank (Vakıf Bank)

Vakıf Bank, Tarım Bankacılığı sistemi ile bu sektörde yatırım yapacak girişimcilere ve çiftçilere kredi olanakları sunmaktadır. Bitkisel üretimden, seracılığa, küçük ve büyükbaş hayvancılıktan kümes hayvancılığına kadar çiftçilerin ve girişimcilerin, işletme ve yatırım kredisi ihtiyacına yönelik kredi imkânları sunmaktadır. Bankanın verdiği kredilerde hasat dönemi dikkate alınmakta olup faaliyet türüne göre uygun ödeme koşulları imkânı sağlanmaktadır. Bankanın vermiş olduğu işletme kredileri; bitkisel üretim işletme kredisi, süt hayvancılığı BCH kredisi, süt hayvancılığı işletme kredisi besi hayvancılığı işletme kredisi, sera işletme kredisi, MO makbuz senedi kredisi, tarımsal işletme kredisi, sözleşmeli üretim kredisi, organik kredi olanakları içermektedir. Öte yandan yatırım kredileri ise traktör kredisi (0 km ve 2. el), araç kredisi (0 km ve 2. el), makine- ekipman kredisi, tarım arazisi alım kredisi olanaklarını içermektedir.

- Türkiye İş Bankası (Türkiye İş Bankası)

İş Bankası tarım alanında çeşitli kredi imkânlarına sahiptir. İşletme kredisi, yatırım kredisi, traktör kredisi, TMO kredisi bunlar arasında yer almaktadır. İşletme kredileri kapsamında yer alan tarımsal işletme kredisi bitkisel üretim faaliyetlerinin finansmanı amacıyla 24 aya kadar vade imkânı ile üreticilere ve yatırımcılara sunulmaktadır. Yine işletme kredileri başlığı altında orta vadeli tarım kredisi üreticilerin ihtiyaçlarına yöneliktir. Yatırım kredileri başlığı altında ise tarımsal arazi kredisi, seracılık yatırım kredisi ve orta vadeli yatırım kredilere girişimcilere ve çiftçilere sunulan kredi imkanları arasında yer almaktadır.

- Fibabanka (Fibabanka)

Fibabanka tarım sektöründe yatırım yapmak isteyenlere ve üreticilere çeşitli kredi imkânları sağlamaktadır. Fibabanka sağladığı kredileri işletme ve yatırım kredileri olarak ikiye ayırmakta olup tarım sektörüne özel kredileri hasat vadeli olarak vermektedir. İşletme kredileri kapsamında spot tarım kredisi, tarımsal BCH (rotatif kredi), tarımsal kredili ticari hesap (KTH) kredileri vermektedir. Bu krediler çiftçilerin ve tarımsal işletmelerin, bir üretim dönemi boyunca ihtiyaç duydukları tarımsal girdilerin teminine yönelik kullandırılan krediler olup 1 yıl vadeli. Banka tarafından sağlanan yatırım kredileri ise traktör kredisi, tarla/arazi alım kredisi, makine/ekipman kredisi, seracılık kredileri, meyvecilik kredileri, tarımsal işletme edindirme kredisi, projeli yatırım kredileri, süt hayvancılığı kredileri, besicilik kredileri, arıcılık kredileri, hibe destekli kredilerdir (IPARD, KKYDP).

- Yapı ve Kredi Bankası (Yapı ve Kredi Bankası)

Yapı ve kredi Bankası tarım bankacılığı başlığı altında topladığı kredi ve desteklerle tarım sektörüne destek vermektedir. Banka çiftçilere ve tarım sektörü yatırımcılarına Tarımsal Üretim Kredisi, Tarımsal Yatırım Kredisi, Seracılık Kredisi, Sera Yapım Kredisi, Sözleşmeli Tarım Kredisi ve IPARD Proje Kredisi vermektedir. Kredilerin kullanım şekli ve vade tarihleri farklılık göstermekle birlikte banka ödeme konusunda çiftçi ve yatırımcı için kolaylıklar da sağlamaktadır.

3.1.5. Sektörünün Ulusal Bölgesel Planlarla İlişkisi, Ülke/Bölge Ekonomisine Katkısı /Sakıncaları ve İstihdama Katkısı

Sektörün Ulusal ve Bölgesel Planlarla İlişkisi

Ekonomik sistemlerin ayrılmaz bir parçası olan tarım sektörünün, katma değeri ile ülke ekonomisi içindeki yeri tanımlanmaktadır. Tarımsal faaliyetler çıktıları olan hâsıla, tarımsal çıktı, dış ticaret, istihdam ve diğer sektörlere girdi temini bu değerlerin hesaplanmasını sağlamaktadır.

Geleneksel ekonomik yapıdan modern bir ekonomik yapıya dönmek için gelişmekte olan ülkeler çalışmaktadırlar. Bu yapı ise genellikle sanayileşme ile mümkün olmaktadır. Tarım sektörü ile sanayi sektörü arasında ekonomik kalkınma sürecinde bir bağ mevcuttur. Bu konuda gelişmiş ülkeler ilk olarak tarım sektörünü geliştirip ardından elde edilen kaynaklarla sanayileşmeyi hızlandırmıştır. Bu yöntem ile sanayileşmeyi sağlayan ülkelere örnek olarak Fransa, İngiltere, Rusya ve Japonya verilebilir. (Doğan, Arslan ve Berkman, 2015)

Günümüzde küresel tarım üretimi son on yıldaki artış yılda %2'nin üzerinde iken, önümüzdeki on yılda azalması ve %1,7 civarında seyretmesi öngörülmektedir. Kısıtlı kaynaklar ve yüksek maliyetlerden ötürü üretim artışı sınırlanmaktadır. Ancak fiyatlar artış göstermektedir. OECD-FAO Tarım Görünüm Raporu'nun (2012-2021) önerisine göre üretkenlikte sürdürülebilir bir büyümenin arttırılmasına dikkat gösterilmesi sunulmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler potansiyele sahip olduklarından 2021 yılına kadar tarıma ayrılmış arazilerin ve üretkenliğin arttırılması için olarak görülmektedirler. Tarımsal ekonomik büyüklük açısından dünyada Türkiye 7. sırada, Avrupa'da ise ilk sıradadır. 2023 yılında dünyada ilk üçe girmesi hedeflenmektedir. 2023 tarım ve gıda vizyonu, toplumun sağlıklı beslenme gereksinimlerini yeterli nicelik ve nitelikte, ekonomik, ekolojik ve sosyal açıdan sürdürülebilir yollarla karşılayabilen, biyolojik çeşitliliğini koruyan ve toplumsal yarara dönüştürebilen, ekonomik, ekolojik ve sosyal açıdan sürdürülebilir, verimliliği artan tarım ve tarımsal sanayinin de katkısıyla, uluslararası alanda rekabet edebilen gelişmiş bir Türkiye olmak şeklinde belirlenmiştir. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı)

T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018'de toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini esas alınmıştır. İleri teknolojiye dayalı, altyapı sorunlarını çözmüş, örgütlülüğü ve verimliliği yüksek, etkin ve talebe dayalı üretim yapısıyla uluslararası rekabet gücünü artırmış, doğal kaynakları sürdürülebilir kullanan bir tarım sektörünün oluşturulması tarım ve gıdaya yönelik olarak amaçlanmıştır. Planda, sektörün yıllık ortalama büyüme hızının %3,1 olması, toplam istihdam içerisindeki payının %21,9'a gerilemesi ve GSYH içindeki payının ise %6,8 olması hedeflenmiştir. (T.C. Başbakanlık, 2013)

Benzer şekilde Onuncu Kalkınma Planı'nda yer alan kırsal kalkınma konusunda, kırsal kesimdeki asgari refah düzeyinin ülke ortalamasına yaklaştırılması temel amaç olarak alınmıştır. Hizmet sunumunda kırsalın yeni demografik yapısını ve coğrafi dezavantajlarını gözetken yenilikçi yöntemlerin geliştirilmesi; arz yönlü bir hizmet sunumu için ihtiyaç duyulan kurumsallaşma, merkezi ve yerel idarelerin iş birliğiyle gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. (T.C. Başbakanlık, 2013)

Kırsal kalkınma politikasının temel hedefi, kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının bulunduğu yörede iyileştirilmesidir. Kırsal politikanın genel çerçevesini ise kırsal ekonominin ve istihdamın güçlendirilmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması, sosyal ve fiziki altyapının iyileştirilmesi ile çevre ve doğal kaynakların korunması oluşturmaktadır.

Bu amaçla uygulanan politikalar aşağıda verilmiştir:

Kırsal ekonominin üretim ve istihdam yapısı turizm, ticaret, gıda sanayi, küçük ölçekli üretim gibi tarım dışı ekonomik faaliyetlerle çeşitlendirilecektir. Kırsal kalkınma destekleri tarımda rekabet gücünü iyileştirecek şekilde kullanılacaktır. Bu alanda AB kaynakları ve ulusal kaynaklar arasında hedef birliği güçlendirilecek, potansiyel yararlanıcılar ve coğrafi kapsam bakımından uyum ve tamamlayıcılık ilişkisi geliştirilecektir. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı)

BGUS kapsamında, Mekânsal Amaçlar başlığı altında yer alan hedefler şöyledir: Ülke genelinde farklı nitelik ve işlevleri olan yerleşimlerin gelişmelerine yön verilmesi amacıyla bunlara yönelik politika ve stratejiler belirlenmiştir. Bu yerleşimlerin münferiden gelişmesi yanında daha etkili ve dengeli bir yerleşim sistemi oluşturulması da hedeflenmektedir. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı)

Türkiye, tarımsal uygulamalarda Türkiye Bölgesel Tarım Sektör Modelini (TASM) benimsemektedir. Bu modelin amacı, AB üyeliği durumunda (TASM-AB), tarım sektöründe oluşabilecek potansiyel gelişmeler üzerine düşünebilmek için tutarlı ve bütüncül bir çerçevenin oluşturulmasıdır. AB ile bütünleşme sürecinde politika değişikliklerinin etkilerini değerlendirebilmek için sektördeki tüm etkileşimleri içeren, bölgesel, statik en uygun şekle sokma modeli kurulmuştur. Model tüketici ve üretici artığını arttırmakta ve ulusal fiyat oluşumunda ihracat ve ithalat fiyatlarını dikkate almaktadır. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı)

Rekabetçi, sürdürülebilir ve kalite odaklı bir tarımsal sektöre ulaşmak Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasının belirgin üç temel amacıdır. Bu amaçlar doğrultusunda tarım ürünlerinin pazarlanmasında, adil rekabet şartlarına dayalı, üretici ve tüketicilerin yararına işleyen, etkin ve verimli bir yapının oluşturulması esas alınmaktadır. Bununla birlikte uygulama kapasitelerinin yükseltilmesi, eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri artırılması ile yeni ve gelişen teknolojinin tarımda kullanımının artması esas alınmaktadır. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı)

Yapısal Dönüşüm İlleri politikası kapsamında, orta gelişmişlik düzeyindeki illerde yerel ekonomik büyüme ve kalkınma ortamının oluşturulması ve hizmet sunma kapasitelerinin artırılması, sosyal, teknik altyapı eksikliklerinin giderilmesi, kentsel yaşam standardının yükseltilmesi sağlanacaktır. Bu illerin büyüme odakları ve bölgesel çekim merkezleriyle ilişkileri geliştirilecektir. Bu kapsamda, illerin ekonomik ve sosyal niteliklerine uygun olarak, girişimciliğin desteklenmesine, kentsel çevre standartlarının geliştirilmesine, kentsel üstyapı olanaklarının iyileştirilmesine ve şehir imajının güçlendirilmesine, şehirlerdeki dönüşüm sürecini destekleyecek beşerî ve sosyal sermayenin geliştirilmesine ve tarımsal verimliliğin artırılmasına ağırlık verilecektir. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı)

Kırsal alanların ülke genelinde farklılaşan özelliklerini gözetken, şehirlerle bütünleşik özellikler gösteren kırsal alanlar ile ırak kırsal yörelerin ihtiyaçlarına uygun, yerel özellikleri gözetken politikalar geliştirilecek ilçe bazlı gelişme stratejileri uygulanacaktır. Kırsal ekonomide tarımsal faaliyetlerin verimliliği artırılacak, ekonominin geliştirilmesi amacıyla doğal ve beşerî kaynaklar harekete geçirilecek, örgütlenme düzeyi ve etkinliği artırılacaktır. Kırsal ekonominin ve sosyal yaşamın geliştirilmesi yönünde temel altyapı ve hizmetlere öncelik verilecektir. Kırsal alanda mekânsal gelişme, kırsal yörelerin yerleşme/yapılaşma karakterleri göz önüne alınarak düzenlenecektir. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı)

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yayınladığı 2018-2022 Stratejik Planda kullanılmayan tarım arazilerinin tarımsal üretime kazandırılması, sertifikalı tohum kullanımının artırılması, tarım sigortası sisteminin yaygınlaştırılması, üretim, yatırım ve pazarlama odaklı, su kısıtı ve münavebenin temel gösterge olarak ele alındığı, havza bazlı destek planlaması yapılması gibi hedefler yer almaktadır. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı)

GEKA'nın yayınladığı TR32 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı 2014-2023'te, plan hazırlık sürecinde, bölge illerinde gerçekleştirilen tarım çalıştaylarında, hasat zamanı satılamayan ürünlerin depolanamamasının, çiftçinin ürününü düşük fiyattan elden çıkarmasına yol açtığı ve çiftçilerin gelirini olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca, ülkedeki meyve alanlarının %13'üne sahip olan bölgede depolama imkânlarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte bölgedeki düşük teknolojiye dayalı mevcut soğuk hava depolarında yüksek enerji maliyetleri bulunmaktadır. Üreticiler mahsulünü düşük fiyattan elden çıkarmanın yanında, alım-satım sürecinde de sorun yaşayabilmektedirler. Mevcut ticaret borsaları ürünlerin fiziksel olarak alım satımının gerçekleştiği spot piyasalar durumundadır. Bu bağlamda üreticilerin ürünlerini güvenli bir ortamda satabilmesi, tüccar ve sanayicilerin de istediği kalite ve miktarda ürüne daha rahat ulaşabilmesi adına ürün ihtisas borsaları kurulması önem arz etmektedir. (Güney Ege Kalkınma Ajansı)

Plan kapsamında, tarım ürünlerine yönelik depolama imkânları artırılması, lisanslı depoculuk şirketlerinin ve ürün ihtisas borsalarının kurulmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi hedeflenmektedir. Üretimde öne çıkan ürünlere yönelik markalaşma yatırımları, etkin tanıtım ve ortak pazarlama faaliyetleri, ortak satış kanalları oluşturulması desteklenecektir. Bununla birlikte tarımsal işletme ölçeklerinin artırılmasına yönelik ortaklığa dayalı yatırımların da desteklenmesi planlanmaktadır. Üreticilerin örgütlenmeleri teşvik edilecek ve kurumsal altyapılarının güçlendirilmesi sağlanacaktır. (Güney Ege Kalkınma Ajansı)

Türkiye'nin ihracat gelirleri içinde tarım ürünleri oldukça önem arz etmektedir. Yatırımı planlanan sektör, tarımsal ürünlerin hasat edildikten sonra tazelikleri bozulmadan temin edilmesi, toplanması, sınıflandırılması, standartlaştırılması, ambalajlanması, depolanması, muhafazası ve sonrasında ihracatı gibi hizmetler sağlayacaktır.

Ülke/Bölge Ekonomisine Katkısı

Sektörün Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

Tarım sektörünün ekonomik kalkınma üzerindeki etkilerini diğer bir ifade ile ekonomiye katkısını, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından üretim yöntemi ile hesaplanan Tarımsal GSYİH belirlemekte ve Tarımsal GSYİH'nin genel ekonomi içindeki payı, bu katkının büyüklüğünü ortaya koymaktadır.

Tablo 29 - Tarımsal Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla ve Yıllar İtibari ile Gelişim Hızları³¹

Gayrisafi Yurtiçi Hasıla’da Zincirlenmiş Hacim Olarak TARIM ve TÜRKİYE (2009=100)					
Yıllar	Tarım* (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)	Tarımın Payı (%)	Türkiye (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)
2009	81.234.274	4,1	8,1	999.191.848	-4,7
2010	87.464.906	7,7	8,1	1.083.996.979	8,5
2011	90.473.489	3,4	7,5	1.204.466.935	11,1
2012	92.459.744	2,2	7,3	1.262.160.182	4,8
2013	94.603.925	2,3	6,9	1.369.334.107	8,5
2014	95.164.941	0,6	6,6	1.440.083.365	5,2
2015	104.084.510	9,4	6,8	1.527.725.206	6,1
2016	101.399.804	-2,6	6,4	1.576.365.403	3,2
2017	106.347.301	4,9	6,3	1.693.665.799	7,4
2017 – 1. Çeyrek	9.720.532	5	2,6	368.485.418	5,3
2017 – 2. Çeyrek	17.408.055	7	4,2	409.659.748	5,3
2017 – 3. Çeyrek	54.317.249	3,6	12,1	450.698.377	11,5
2017 – 4. Çeyrek	24.901.465	6,1	5,4	464.822.255	7,3
2018-9 Aylık	82.032.561	0,7	6,4	1.284.249.665	4,5
2018 – 1.Çeyrek*	10.260.747	5,6	2,6	395.161.509	7,2
2018 – 2.Çeyrek*	16.928.268	-2,8	3,9	431.365.789	5,3
2018 – 3.Çeyrek*	54.843.546	1	12	457.722.367	1,6

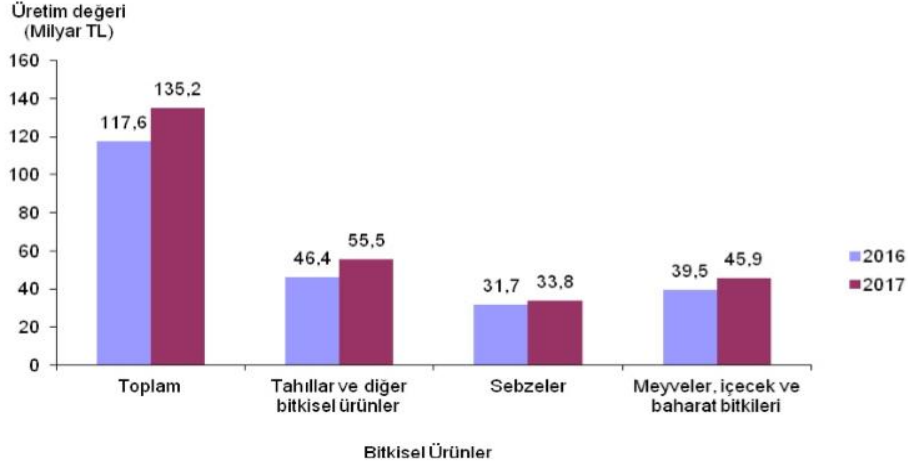
Kaynak: TÜİK- Güncelleme Tarihi:10/12/2018 *Orman ve Balıkçılık dahil edilmiştir.

Tabloda üretim yöntemine göre hesaplanmış ve sabit fiyatlara göre; Tarımsal GSYİH tutarı, Tarımsal GSYİH’nin gelişim hızı, Genel GSYİH içerisindeki Tarımsal GSYİH oranları yıllar itibari ile yer almaktadır. Tarımın GSYİH içindeki payının 2017 yılına göre 0,1’lik artışla 2018 yılında %6,4 olduğu görülmektedir.

³¹ (Türkiye İstatistik Kurumu)

Şekil 4- 2016-2017 Bitkisel Üretim Değeri³²

Bitkisel üretim değerleri, 2016-2017

Kaynak: TÜİK 2017

Bitkisel üretim değerinin 2016 yılına göre %15 artarak 135,2 milyar TL olduğu görülmektedir. Bir önceki yıla göre 2017 yılında tahıllar ve diğer bitkisel ürünler üretim değeri %19,6 artarak 55,5 milyar TL, sebze üretim değeri %6,7 artarak yaklaşık 33,8 milyar TL ve meyveler, içecek ve baharat bitkileri üretim değeri ise %16,1 artarak yaklaşık 45,9 milyar TL olmuştur. (Türkiye İstatistik Kurumu)

Tablo 30 - 2017 Yılı Tarımsal Üretim Değeri³³

Bölge Adı	Bitkisel üretim değeri (1000 TL)
Türkiye	135.885.136
Aydın, Denizli, Muğla	9.036.904
Denizli	2.764.930

Kaynak: TÜİK 2017

İstihdama Katkısı

Türkiye' de halen nüfusun yaklaşık 1/3'ü kırsal alanda yaşamaktadır. Doğal olarak kırsal alandaki nüfus tarım sektöründe de istihdam edilmektedir. Türkiye'de istihdamın yapısı incelendiğinde tarım sektörünün her zaman önemli olduğu görülmektedir. Yıllar itibariyle incelendiğinde toplam nüfus içerisinde kırsal nüfusun payı, toplam istihdam içerisinde ise tarımsal istihdamın payının giderek düştüğü görülmektedir. Nitekim 1990'lı yıllarda tarımsal istihdam oranı %46 iken bugün bu oran %20 civarına düşmüştür. Yine de Türkiye'de istihdam edilen 5 kişiden biri tarım sektöründedir. Dolayısıyla bu oran hala daha önemli bir büyüklüktedir.

³² (Türkiye İstatistik Kurumu)

³³ (Türkiye İstatistik Kurumu)

Tablo 31 - Mevsim Etkisinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri³⁴

	Toplam		Erkek		Kadın	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
15 ve daha yukarı yaştakiler	(Bin)					
Nüfus	60.076	60.788	29.746	30.059	30.330	30.729
İşgücü	32.215	32.813	21.746	22.087	10.470	10.726
İstihdam	28797	29.063	19.890	19.949	8.907	9.114
Tarım	5.854	5.590	3.126	3.014	2.727	2.576
Tarım Dışı	22.943	23.474	16.764	16.936	6.180	6.538
İşsiz	3.419	3.749	1.856	2.138	1.563	1.612
İşgücüne dâhil olmayanlar	27.861	27.975	8.001	7.972	19.860	20.003

Kaynak: TÜİK 2019

Toplam işgücünün yaklaşık %19'u tarım sektöründe istihdam edilmektedir.

Türkiye ekonomisinde tarım; nüfus ve istihdam, beslenme, tarımsal üretim, yurt içi tüketim, tarımın sanayiye olan katkısı, milli gelir ve ödemeler dengesi açısından önemini sürekli koruyan bir sektör konumundadır.

3.2. Arz ve Talep Durumu

3.2.1. Dünya Yaş Meyve ve Sebze Üretimi

Tablo 32 - Dünya Yaş Meyve Üretiminde İlk 10 Ürün (Ton)³⁵

Sıra	Ürün Adı	2012	2013	Değişim (%)
1	Karpuz	106.193.608	108.932.568	2,50%
2	Muz	104.885.752	105.956.705	1,00%
3	Elma	77.488.544	80.822.520	4,30%
4	Üzüm	68.602.221	77.181.122	12,50%
5	Portakal	68.679.475	71.305.973	3,80%
6	Mango	40.438.890	42.663.769	5,50%
7	Plantain	37.777.153	37.877.805	0,30%
8	Kavun	28.316.234	29.394.542	3,80%
9	Mandarin	27.971.970	28.666.714	2,50%
10	Armut	24.311.085	25.203.754	3,70%
11	Turunçgil Toplam	131.412.876	135.169.941	2,80%
12	Diğerleri	95.612.085	98.328.946	2,80%
Genel Toplam		811.689.893	841.504.359	3,70%

Kaynak: FAO 2017

Dünyada 1,71 milyar ton yaş meyve sebze üretimi gerçekleşmiştir. Bu sektörde önde gelen ülkeler Çin, Hindistan ve Amerika olmuştur. FAO'nun 2014 yılında yaptığı araştırmada Türkiye bu sıralamada 42,4 milyon tonluk yaş meyve sebze üretimi ile 5. sırada yer almaktadır. Türkiye 2017 yılında yaklaşık olarak 30 milyon ton sebze ve 20 milyon ton meyve üretimi gerçekleştirmiştir.

³⁴ (Türkiye İstatistik Kurumu)

³⁵ (Food and Agriculture Organization of the United Nations)

Tablo 33 - Dünya Yaş Sebze Üretiminde İlk 10 Ürün³⁶

Sıra	Ürün Adı	2012	2013	Değişim (%)
1	Domates	160.797.627	164.434.039	1,60%
2	Kuru Soğan	81.462.299	84.758.190	4,00%
3	Lahana	70.281.933	71.434.080	1,60%
4	Hıyar ve Kornişon	69.266.371	71.333.414	3,00%
5	Patlıcan	47.643.440	49.339.734	3,60%
6	Havuç ve Şalgam	36.931.325	37.209.469	0,80%
7	Biber	30.792.661	31.116.944	1,10%
8	Marul ve Hindiba	25.545.999	24.896.115	-2,50%
9	Kabak	24.613.911	24.609.860	0,00%
10	Sarımsak	23.399.561	24.195.662	3,40%
	Diğerleri	405.480.566	411.944.895	1,60%
	Genel Toplam	976.215.693	994.272.402	1,80%

Kaynak: FAO 2017

FAO verilerine göre; 493 milyon tonluk üretimi ile ÇHC dünyada en fazla yaş sebze yetiştiren ülke konumundadır. Geniş coğrafi yapısının etkisiyle tarımsal üretimin yoğun bir şekilde yapıldığı ÇHC’de iklim çeşitliliğinden dolayı tüm yaş sebze türlerinin üretimi yapılabilmektedir. ÇHC, dünya yaş sebze üretiminden yaklaşık %50 oranında pay almaktadır. ÇHC’nin yaş sebze üretimini sırasıyla Hindistan (119 milyon ton) ve ABD (31,5 milyon ton) takip etmektedir. Ülkemiz 22,7 milyon tonluk üretimi ile dünya sıralamasında dördüncü sırada yer almakta ve küresel yaş sebze üretiminden %2,2 oranında pay almaktadır.

Tablo 34 - Yaş Sebze Üreticisi Ülkeler³⁷

Sıra	Ülke Adı	2012	2013	Değişim (%)	Pay (2013)
1	ÇHC	483.885.365	493.421.702	1,90%	53,50%
2	Hindistan	112.943.800	119.615.200	5,90%	13,00%
3	ABD	33.479.457	31.522.161	-5,80%	3,40%
4	Türkiye	21.947.514	22.693.935	3,40%	2,50%
5	İran	18.248.675	18.203.114	-0,20%	2,00%
6	Mısır	16.942.833	16.675.546	-1,50%	1,80%
7	Rusya Federasyonu	14.226.959	14.065.400	-1,10%	1,50%
8	Vietnam	13.061.772	13.812.948	5,70%	1,50%
9	İtalya	12.152.348	12.176.953	0,20%	1,30%
10	Nijerya	12.889.800	11.923.961	-7,40%	1,30%
	Diğerleri	164.188.196	167.991.566	2,30%	18,20%
	Genel Toplam	903.966.719	922.102.486	2,00%	100%

Kaynak: FAO 2017

³⁶ (Food and Agriculture Organization of the United Nations)

³⁷ (Food and Agriculture Organization of the United Nations)

3.2.2. Türkiye’de Yaş Meyve ve Sebze Üretimi

Tarım sektörü, ülke nüfusunun gıda maddeleri ihtiyacını karşılaması, sanayi sektörüne hammadde sağlaması, sanayi ürünlerine talep yaratması, ihracata söz konusu tarımsal ürünlerin yüksek katma değeriyle ulusal gelir ve dış satıma katkısıyla ulusal ekonomi için öneme sahiptir.

Tablo 35 - Türkiye'deki Üretim Miktarları (Ton)³⁸

Ürünler	Yıllar							
	2002	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Yumuşak Çekirdekli								
Armut	340.000	386.382	442.646	461.826	462.336	463.623	472.250	503.004
Ayva	110.000	127.767	136.577	139.311	107.243	112.900	126.400	174.038
Elma	2.200.000	2.680.075	2.888.985	3.128.450	2.480.444	2.569.759	2.925.828	3.032.164
Muşmula	4.600	4.323	4.606	4.651	4.134	4.205	4.252	4.352
Yenidünya	11.800	12.093	12.105	12.902	12.900	12.717	13.950	15.184
Sert Çekirdekli								
Erik	200.000	268.696	300.046	305.393	265.490	279.761	297.589	291.934
İğde	4.700	4.905	4.896	4.666	4.093	4.270	4.520	4.460
Kayısı	315.000	650.000	760.000	780.000	270.000	680.000	730.000	985.000
Kızılcık	11.000	12.427	12.368	11.838	10.982	10.950	10.962	10.012
Kiraz	210.000	438.550	470.887	494.325	445.556	535.600	599.650	627.132
Şeftali	455.000	545.902	611.165	637.543	608.513	642.727	674.136	771.459
Vişne	100.000	182.234	186.443	179.752	182.577	183.500	192.500	181.874
Zerdali	37.000	26.138	35.483	31.609	8.210	16.100	19.050	21.653
Zeytin	1.800.000	1.750.000	1.820.000	1.676.000	1.768.000	1.700.000	1.730.000	2.100.000
Turunçgiller								
Portakal	1.250.000	1.730.146	1.661.111	1.781.259	1.779.675	1.816.798	1.850.000	1.950.000
Mandalina	590.000	872.251	874.832	942.226	1.046.899	1.156.365	1.337.037	1.550.469

³⁸ (Türkiye İstatistik Kurumu)

Limon	525.000	790.211	710.211	726.283	725.230	750.550	850.600	1.007.133
Greyfurt	125.000	218.988	226.738	228.799	229.555	250.025	253.120	260.000
Turunç	3.000	2.170	2.132	2.592	2.158	2.135	2.250	2.124

Kaynak: TÜİK 2019

Tablo 36 - Türkiye'deki Meyve Üretim Miktarları (Ton)³⁹

Ürünler	Yıllar							
	2002	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sert Kabuklular								
Antep Fıstığı	35.000	112.000	150.000	88.600	80.000	144.000	170.000	78.000
Badem	41.000	69.838	80.261	82.850	73.230	80.000	85.000	90.000
Ceviz	120.000	183.240	203.212	212.140	180.807	190.000	195.000	210.000
Fındık	600.000	430.000	660.000	549.000	412.000	646.000	420.000	675.000
Kestane	47.000	60.270	57.881	60.019	63.762	63.750	64.750	62.904
Üzümsü Meyveler								
Üzüm	3.500.000	4.296.351	4.185.126	4.011.409	4.175.356	3.650.000	4.000.000	4.200.000
Çilek	145.000	302.416	351.834	372.498	376.070	375.800	415.150	400.167
Dut	55.000	76.643	74.170	74.600	62.879	69.334	71.724	74.383
İncir	250.000	260.508	275.002	298.914	300.282	300.600	305.450	305.689
Keçiboynuzu	13.500	13.978	14.166	14.261	13.985	12.851	13.405	15.016
Muz	95.000	206.501	207.727	215.472	251.994	270.500	305.926	369.009
Nar	60.000	217.572	315.150	383.085	397.335	445.750	465.200	502.606
Trabzon Hurması	15.000	28.295	32.392	33.232	33.470	33.725	34.650	38.043
Kivi	2.500	29.231	37.247	41.635	31.795	41.640	43.950	56.164
Avakado	400	1.316	1.463	1.599	1.824	1.850	1.950	2.765
Ahududu	1.850	2.059	4.080	3.942	4.587	4.320	4.312	4.989
Böğürtlen	*	*	2.363	2.403	2.402	2.425	2.468	2.739

³⁹ (Türkiye İstatistik Kurumu)

Maviyemiş	*	*	*	170	180	180	185	225
Toplam	13.273.350	16.993.476	17.810.942	17.995.395	16.876.201	17.525.012	18.693.529	20.580.293

Kaynak: TÜİK 2019

Tablo 37 - Türkiye'deki Yaş Sebze Üretimi (Ton)⁴⁰

Ürünler	Yıllar							
	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Soğan (Taze)	169.271	153.823	150.928	153.478	148.255	141.691	134.479	138.993
Soğan (Kuru)	1.849.582	2.141.373	1.735.857	1.904.846	1.790.000	1.879.189	2.120.581	2.131.513
Sarımsak (Taze)	22.229	21.445	25.768	27.930	25.089	24.356	25.987	26.328
Sarımsak (Kuru)	83.134	79.203	79.433	87.037	91.000	94.867	109.161	121.805
Pırasa	251.120	246.144	229.359	240.391	223.303	231.678	227.172	208.239
Havuç	593.628	602.078	714.280	569.855	557.977	534.988	554.736	569.533
Şalgam	1.787	1.494	1.537	1.938	1.509	1.393	1.651	1.768
Pancar (Kırmızı)	8.048	7.815	7.540	7.286	7.161	7.028	7.774	7.553
Kereviz (Kök)	16.890	14.659	17.049	16.265	14.791	15.801	18.981	21.387
Turp (Bayır)	16.524	15.564	15.067	19.484	21.938	14.944	14.109	14.444
Turp (Kırmızı)	141.505	142.024	131.375	158.766	169.935	179.660	179.353	178.344
Domates	10.745.572	11.003.433	11.350.000	11.820.000	11.850.000	12.615.000	12.600.000	12.750.000
Hıyar	1.735.010	1.749.174	1.741.878	1.754.613	1.845.749	1.822.636	1.811.681	1.827.782
Acur	33.400	23.266	27.886	30.606	33.238	33.082	36.006	41.863
Biber (Salçalık)	700.038	730.493	748.422	814.372	829.809	879.775	957.03	1.107.713
Biber (Dolmalık)	384.273	364.930	383.213	398.470	391.009	393.109	418.435	420.904
Biber (Sivri)	752.692	879.846	910.725	946.506	907.126	919.004	967.466	945.361
Bamya	38.432	36.662	36.001	33.545	33.103	30.574	29.529	28.536

⁴⁰ (Türkiye İstatistik Kurumu)

Patlıcan	816.134	821.770	799.285	826.941	827.380	805.259	854.049	883.917
Kabak (Sakız)	307.419	317.705	302.374	293.709	299.858	312.923	351.550	449.561
Balkabağı	82.552	93.099	93.612	95.076	93.672	95.363	96.268	89.737
Kabak (Çerezlik)	21.971	32.396	32.144	35.586	36.331	41.612	42.181	41.326
Kavun	1.679.191	1.647.988	1.688.687	1.699.550	1.707.302	1.719.620	1.854.356	1.813.422
Karpuz	3.810.205	3.864.489	4.022.296	3.887.324	3.885.617	3.918.558	3.928.892	4.011.313
Bezelye	95.046	103.787	101.959	107.549	105.279	112.638	112.643	107.124
Fasulye	603.653	614.948	621.036	632.301	638.469	640.836	638.532	630.347

Kaynak: TÜİK 2019

Yatırıma konu olan armut, ayva, nar, erik ve domates için ürün arzının bir önceki yıla göre arttığı görülmektedir.

Dünya çapında yaş meyve ve sebze ihracatı 119,89 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. (International Trade Center (ITC))’nin 2016 yılı verilerine göre; dünya yaş meyve sebze ihracat sıralamasına bakıldığında İspanya’nın 13,8 Milyar dolar, Hollanda’nın 11,2 Milyar dolar, Meksika’nın 10,5 Milyar dolar, Çin’in 9,8 Milyar dolar, Amerika’nın ise 9,1 Milyar dolarlık ihracat gerçekleştirdiği görülmektedir. Türkiye, dünya yaş meyve sebze ihracatında değer bazında 12. sırada yer almaktadır.

3.2.3. Güney Ege Bölgesinde Meyve Üretimi

Türkiye’de Aydın, Denizli ve Muğla illeri önemli meyve üretim merkezlerinden bazıları olmaktadır. Bu bölge içerisinde ilk sırayı Aydın almaktadır. Üretilen incir ülkenin üretim payının %50’sine yakındır. Zeytin ağaçlarının çokluğu da meyve, içecek ve baharat alanı kullanımında Aydın’ı Güney Ege Bölgesinde ilk sıraya getirmiştir. Bu iller arasında meyve üretimi en az olarak gözümüze çarpan Denizli ise daha çok bağ alanı kullanımında ön sıraya çıkmaktadır. (Kıyak, 2009)

Kurulması planlanan tesiste, hazır hale getirilmek istenen meyvelerin genel olarak üretildiği illere bakıldığında üretim miktarı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 38 – 2016-2017 Güney Ege Bölgesi İllere Göre Meyve Üretimi (Ton)⁴¹

Ürünler/İller		Aydın	Denizli	Muğla
Armut	2016	4.789	6.883	4.420
	2017	4.923	8.448	4.791
Ayva	2016	1.547	5.222	699
	2017	2.032	5.947	938
Erik	2016	8.714	5.740	3.172
	2017	8.802	6.565	2.769
Nar	2016	14.969	44.751	73.183
	2017	15.798	45.616	81.403

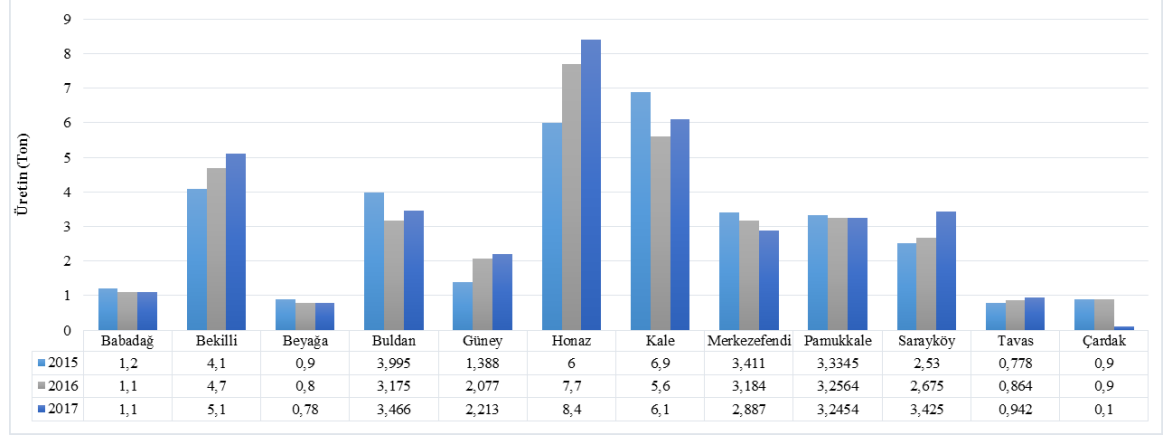
Kaynak: TÜİK, 2019

Denizli armut ve ayva üretiminde diğer iki ilin önüne yer almaktadır. 2016 yılında Denizli’de armut üretiminin ülke bazında üretim payı %1,45 iken ayva %4,13, erik %1,92 nar ise %9,6 seviyesindedir. Denizli’nin 2017 yılında armut üretiminde ülke üretim payına etkisi %1,6, ayva üretiminde %3,41, erik üretiminde %2,24 ve nar üretiminde ise %9 seviyesinde olmuştur. Ayrıca son yıllarda üretimi artan ve dış pazardan da talep gören bir diğer ürün nar olmaktadır. Özellikle Denizli’de üretilen Hicaz Narının 2018 yılında ülke üretim payı artış göstermektedir. Bu sene üretim miktarı 50 bin ton olarak belirlenmiştir. Bölgede Nar yetiştiriciliği Pamukkale, Buldan, Güney, Sarayköy ve Merkezefendi ilçelerine yayılmış durumdadır. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018) Denizli’nin Sarayköy İlçesinde bulunan Jeotermal Kaynaklı Sera Organize Sanayi Bölgesi ise Denizli’nin Seracılık alanında ülke üretimine olan katkısını arttıracaktır.

Denizli bölgesinde üretilen sofralık domates 2016 yılında yaklaşık 75 bin ton iken 2017 yılında bu sayı yaklaşık 82 bin tona yükselmiştir. Güney Ege Bölgesinde ise domates üretiminde birinci il Muğla olmuştur. 2017 yılında üretimde 9 bin tonluk bir düşüş yaşansa da 648 bin ton ile bu alanda önde gelen illerdendir.

⁴¹ (Türkiye İstatistik Kurumu)

Şekil 5–Nar: 2015-2017 Denizli’deki İlçelerin Üretim Miktarları⁴²

Kaynak: Yaş Meyve ve Sebze Sektör Şefliği 2018

Görüldüğü üzere Denizli’nin Honaz ilçesinde üretilen nar miktarı diğer ilçelerin yaklaşık olarak iki katıdır. Honaz’dan sonra en çok nar üretilen diğer ilçeler ise Buldan, Merkezefendi ve Pamukkale’dir.

3.2.4. Denizli’de Meyve ve Sebze Üretimi

Tablo 39 – 2018 Tarım Bilgi Sisteminde Kayıtlı Üretici Sayısı⁴³

Tarım Bilgi Sisteminde Kayıtlı Üretici Sayısı					
Ürünler	Nar	Ayva	Armut	Erik	Domates
Ürün Sayısı	1.417	1.231	947	1.265	5.000

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019

Denizli’de nar, ayva, armut, erik ve domates üreticilerinin sayısı 2018 yılında toplam 9.860’dır.

⁴² (Yaş Meyve ve Sebze Sektör Şefliği)

⁴³ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

Tablo 40 - Denizli'de 2018 Yılı Armut Üretim Miktarı⁴⁴

Sıra No	İlçe Adı	Kapladığı Alan	Toplu Meyveli Ağaç Sayısı	Toplu Meyvesiz Ağaç Sayısı	Dağınık Meyveli Ağaç Sayısı	Dağınık Meyvesiz Ağaç Sayısı	Toplam Meyve Veren Ağaç Sayısı	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Ağaç Başına Kg)
0	Merkezefendi	50	1.000	1.100	0	0	1.000	20	20
1	Acıpayam	236	3.050	10.402	20.600	650	23.650	710	30
2	Pamukkale	660	21.400	500	12.200	900	33.600	672	20
3	Babadağ	10	200	0	790	0	990	20	20
4	Baklan	100	4.000	1.000	5.000	1.000	9.000	270	30
5	Bekilli	0	0	0	2.200	0	2.200	26	12
6	Beyağaç	6	0	240	1.200	0	1.200	24	20
7	Bozkurt	170	3.990	1.220	5.470	50	9.460	284	30
8	Buldan	133	3.821	475	5.385	40	9.206	276	30
9	Çal	500	5.000	17.000	6.200	850	11.200	224	20
10	Çameli	12	440	0	4.000	465	4.440	111	25
11	Çardak	97	480	3.080	1.350	200	1.830	55	30
12	Çivril	1.725	54.150	32.100	1.475	55	55.625	2.781	50
13	Güney	260	4.600	3.300	9.500	200	14.100	71	5
14	Honaz	1.170	23.750	5.500	3.900	43	27.650	691	25
15	Kale	100	400	3.600	7.200	900	7.600	91	12
16	Sarayköy	167	4.300	3.970	2.580	380	6.880	344	50
17	Serinhisar	239	3.200	10.000	20.000	0	23.200	626	27
18	Tavas	820	40.000	10.755	11.500	2.200	51.500	1.150	25
Toplam		6.455	173.781	104.242	120.550	7.933	294.331	8.447	29

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019

⁴⁴ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

Şekil 6 - Armut

Kaynak: Google Görseller

Denizli’de 2018 yılında 18 farklı ilçede toplamda 8.447 ton armut üretilmiştir.

Tablo 41 – 2018 Denizli’de Ayva Üretim Miktarı⁴⁵

Sıra No	İlçe Adı	Kapladığı Alan	Toplu Meyveli Ağaç Sayısı	Toplu Meyvesiz Ağaç Sayısı	Dağılık Meyveli Ağaç Sayısı	Dağılık Meyvesiz Ağaç Sayısı	Toplam Meyve Veren Ağaç Sayısı	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Ağaç Başına Kg)
0	Merkezefendi	140	3.000	1.500	950	70	3.950	99	25
1	Acıpayam	319	11.080	1.680	1.225	405	12.305	308	25
2	Pamukkale	2.180	43.000	43.000	9.900	500	52.900	899	17
3	Babadağ	0	0	0	500	0	500	10	20
4	Baklan	250	8.500	3.500	500	250	9.000	225	25
5	Bekilli	20	290	243	627	0	917	17	18
6	Beyağaç	30	1.200	0	1.000	110	2.200	46	21
7	Bozkurt	300	4.420	4.500	790	20	5.210	156	30

⁴⁵ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

8	Buldan	86	1.979	1.306	4.268	57	6.247	187	30
9	Çal	425	18.400	2.000	4.850	3.000	23.250	465	20
10	Çameli	38	520	700	2.800	455	3.320	83	25
11	Çardak	21	740	20	820	250	1.560	62	40
12	Çivril	150	6.720	780	1.470	55	8.190	410	50
13	Güney	83	0	2.490	1.000	100	1.000	20	20
14	Honaz	2.900	116.000	8.000	8.500	900	124.500	2.088	21
15	Kale	40	600	600	3.300	850	3.900	39	10
16	Sarayköy	190	5.700	2.430	1.000	220	6.700	335	50
17	Serinhisar	43	1.600	450	1.500	0	3.100	93	30
18	Tavas	750	13.800	23.200	2.350	210	16.150	404	25
Toplam		7.965	237.549	96.399	47.350	7.452	284.899	5.946	23

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019

Şekil 7 - Ayva

Kaynak: Google Görseller

Denizli’de 2018 yılında 18 farklı ilçede toplamda 5.946 ton ayva üretilmiştir.

Tablo 42 – 2018 Denizli'de Erik Üretim Miktarı⁴⁶

Sıra No	İlçe Adı	Kapladığı Alan	Toplu Meyveli Ağaç Sayısı	Toplu Meyvesiz Ağaç Sayısı	Dağınık Meyveli Ağaç Sayısı	Dağınık Meyvesiz Ağaç Sayısı	Toplam Meyve Veren Ağaç Sayısı	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Ağaç Başına Kg)
0	Merkezefendi	78	1.600	400	1.800	500	3.400	102	30
1	Acıpayam	122	2.200	415	2.600	500	4.800	144	30
2	Pamukkale	920	24.000	3.060	25.700	700	49.700	1.491	30
3	Babadağ	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Baklan	45	1.800	1.500	1.600	800	3.400	68	20
5	Bekilli	5	85	0	585	0	670	17	25
6	Beyağaç	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Bozkurt	0	0	0	1.650	0	1.650	50	30
8	Buldan	119	3.141	133	3.870	24	7.011	315	45
9	Çal	46	250	900	4.300	0	4.550	159	35
10	Çameli	30	415	400	2.200	434	2.615	73	28
11	Çardak	7	50	144	945	255	995	45	45
12	Çivril	500	14.893	5.107	2.260	355	17.153	858	50
13	Güney	258	800	5.600	1.800	100	2.600	39	15
14	Honaz	700	17.500	0	5.100	600	22.600	565	25
15	Kale	0	0	0	3.700	450	3.700	74	20
16	Sarayköy	2.371	61.025	13.800	4.050	3.000	65.075	1.135	25
17	Serinhisar	116	1.000	4.600	4.850	500	5.850	105	18
18	Tavas	280	15.000	1.570	2.000	3.820	17.000	340	20
Toplam		5.597	143.759	37.629	69.010	12.038	212.769	6.563	29

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019

⁴⁶ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

Şekil 8 - Erik

Kaynak: Google Görseller

Denizli’de 2018 yılında 18 farklı ilçede toplamda 6.563 ton erik üretilmiştir.

Tablo 43 – 2018 Denizli’de Nar Üretim Miktarı⁴⁷

Sıra No	İlçe Adı	Kapladığı Alan	Toplu Meyveli Ağaç Sayısı	Toplu Meyvesiz Ağaç Sayısı	Dağınık Meyveli Ağaç Sayısı	Dağınık Meyvesiz Ağaç Sayısı	Toplam Meyve Veren Ağaç Sayısı	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Ağaç Başına Kg)
0	Merkezefendi	1.100	80.000	20.000	1.300	0	81.300	2.846	35
1	Acıpayam	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Pamukkale	18.675	1.000.000	200.000	13.500	2.500	1.013.500	30.979	32
3	Babadağ	27	1.050	0	100	0	1.150	11	9
4	Baklan	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Bekilli	30	1.800	0	1.600	0	3.400	51	15
6	Beyazaç	0	0	0	300	0	300	6	20
7	Bozkurt	0	0	0	25	5	25	1	40

⁴⁷ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

8	Buldan	1.444	62.346	9.801	25.354	146	87.700	3.508	40
9	Çal	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Çameli	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Çardak	0	0	0	425	145	425	10	23
12	Çivril	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Güney	1.060	56.000	0	8.000	0	64.000	960	15
14	Honaz	185	7.400	0	1.000	0	8.400	84	10
15	Kale	30	600	120	3.500	500	4.100	66	16
16	Sarayköy	1.300	60.600	11.300	5.050	600	65.650	3.283	50
17	Serinhisar	0	0	0	110	0	110	3	25
18	Tavas	660	26.400	0	8.420	1.280	34.820	871	25
Toplam		24.511	1.296.196	241.221	68.684	5.176	1.364.880	45.584	32

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019

Şekil 9- Nar

Kaynak: Google Görseller

Denizli’de 2018 yılında 18 farklı ilçede toplamda 45.584 ton nar üretilmiştir.

Tablo 44 – 2018 Denizli'de Domates Üretim Miktarı⁴⁸

Sıra No	İlçe Adı	Ekilen Alan (Da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/Da)
0	Merkezefendi	100	400	4.000
1	Acıpayam	2.135	1.540	4.000
2	Pamukkale	1.610	4.186	2.600
3	Babadağ	200	200	1.000
4	Baklan	100	450	4.500
5	Bekilli	220	550	2.500
6	Beyağaç	393	786	2.000
7	Bozkurt	300	450	1.500
8	Buldan	1.746	4.365	2.500
9	Çal	1.430	4.575	2.500
10	Çameli	1.350	5.400	4.000
11	Çardak	138	339	2.457
12	Çivril	2.500	9.000	3.600
13	Güney	650	650	1.000
14	Honaz	1.900	8.600	4.000
15	Kale	500	840	1.200
16	Sarayköy	1.100	4.400	4.000
17	Serinhisar	339	678	2.000
18	Tavas	1.150	2.300	2.000
Toplam		17.861	57.709	3.050

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019

⁴⁸ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

Şekil 10 - Domates

Kaynak: Google Görseller

Denizli’de 2018 yılında 18 farklı ilçede toplamda 57.709 ton domates üretilmiştir.

3.3. Pazar Analizi ve Pazarlama

3.3.1. Sektörün-Pazarın Yapısı ve Rekabet Koşulları

Dünya Yaş Meyve ve Sebze İhracatı

Trademap verilerine göre 2018’de dünyada meyve ihracatı 119.371.662 Amerikan Doları olarak gerçekleşmiştir. Benzer şekilde sebze ihracatı 73.221.564 Amerikan Doları olmuştur. Sebze ihracatında 9.023.113 Amerikan Doları ile domates 3’üncü sırada yer almaktadır. Meyvelerde ise turunçgiller 13.834.189 Amerikan Doları ile 3’üncü sırada yer almaktadır. Ayva, armut, erik gibi meyveler ise ihracatı en çok yapılan ürünlerin ilk 5’inde yer almaktadır. (Trademap)

Türkiye dünyada meyve ihracatında 3.940.007 Amerikan Doları ile 9’uncu sırada yer almaktadır. Sebze ihracatı sıralamasında ise 1.001.925 Amerikan Doları ile 17’inci sıradadır. (Trademap)

Tablo 45 – 2014-2017 Dünya Sebze İhracatı⁴⁹

Ürün Kodu	Ürün	2014 İhracat Değeri US Dolar (bin)	2015 İhracat Değeri US Dolar (bin)	2016 İhracat Değeri US Dolar (bin)	2017 İhracat Değeri US Dolar (bin)
'0709	Taze Veya Soğutulmuş Diğer Sebzeler (Patates, Domates, Aliaslı Sebzeler, Yenilebilir...	12.886.858	12.247.538	12.987.887	13.780.339
'0713	Kuru Baklagiller, Kabuklu (Kabuklu, Derili Olsun Olmasın)	10.098.240	11.275.284	12.118.489	12.004.696
'0702	Domates, Taze Veya Soğutulmuş	9.389.417	8.486.655	8.718.173	9.023.113
'0703	Soğan, Arpacık Soğanı, Sarımsak, Pırasa ve Diğer Aliaslı Sebzeler (Taze veya Soğutulmuş)	5.490.195	6.162.119	7.238.928	6.682.360
'0710	Suda Buharda Pişirmek veya Kaynatmak Suretiyle Pişirilmemiş veya Pişirilmiş Sebzeler, Dondurulmuş	6.261.675	5.808.494	6.082.369	6.331.546
'0712	Kuru Sebzeler, Bütün, Kesilmiş, Dilimlenmiş, Kırılmış veya Toz Halinde, Ancak Daha Fazla Hazırlanmamış	3.939.674	4.343.248	4.822.204	5.776.152
'0701	Patates, Taze veya Soğutulmuş	4.330.872	3.676.766	4.018.480	4.335.088
'0714	Manioc, Arrowroot, Salep, Jerusalem Enginar, Tatlı Patates ve Benzeri Kökler ve Yumrular...	2.824.907	2.859.356	2.479.435	3.168.219
'0704	Lahanalar, Karnabaharlar, Alabaşlar, Lahana ve Benzeri Yenilebilir	2.712.026	2.723.675	2.851.570	3.034.624

⁴⁹ (Trademap)

	Brassicalar, Taze veya Soğutulmuş				
'0705	Marul "Lactuca Sativa" ve Hindiba "Cichorium Spp.", Taze veya Soğutulmuş	2.447.538	2.454.354	2.437.054	2.686.498
'0707	Salatalık ve Salatalık (Taze veya Soğutulmuş)	2.439.741	2.275.656	2.449.979	2.465.589
'0706	Havuç, Şalgam, Kırmızı Pancar Salatası, Salsifiye, Kereviz, Turp ve Benzeri Yenilebilir Kökler, Taze ...	1.744.193	1.759.991	1.805.329	1.752.519
'0708	Kabuklu Baklagiller, Kabuklu veya Kabuksuz, Taze veya Soğutulmuş	1.234.400	1.159.334	1.188.656	1.366.923
'0711	Geçici Olarak Korunmuş Sebzeler, Ör. Kükürt Dioksit Gazıyla, Salmurayla, Kükürtle ...	724.893	682.510	643.502	656.561

Kaynak: Trademap 2014, 2015, 2016, 2017

2017 yılında ihracatçı en fazla yapılan ürünler grubunda domates mevcuttur. Bu ürün grubunun toplam ihracat değeri 13.780.339 Amerikan Dolarıdır.

Tablo 46 – 2014-2017 Dünya Meyve İhracatı⁵⁰

Ürün Kodu	Ürün	2014 İhracat Değeri US Dollar (bin)	2015 İhracat Değeri US Dollar (bin)	2016 İhracat Değeri US Dollar (bin)	2017 İhracat Değeri US Dollar (bin)
'0802	Diğer Fındıklar (Taze veya Kurutulmuş) (Kabuklu veya Soyulmuş Olsun Olmasın) (Hindistancevizi Hariç, Brezilya Fıstığı ...	18.522.003	19.073.278	17.945.829	18.555.147
'0810	Taze Çilek, Ahududu, Böğürtlen, Sırt, Beyaz veya Kırmızı Kuş Üzümlü, Bektaş Üzümlü ve ...	10.910.566	11.390.128	13.173.364	15.140.809
'0805	Turuncgiller (Taze veya Kurutulmuş)	12.998.929	12.580.786	13.401.759	13.834.189
'0804	Tarihler, İncir, Ananas, Avokado, Guava, Mango ve Mangosten (Taze veya Kurutulmuş)	8.868.002	8.912.730	10.555.312	12.995.945
'0803	Muz, Taze veya	11.073.628	10.008.177	10.708.380	11.818.536

⁵⁰ (Trademap)

	Kurutulmuş Plantain Dâhil				
'0808	Elmalar, Armutlar ve Ayvalar, Taze	10.457.672	9.590.968	9.751.197	10.358.949
'0801	Hindistancevizi, Brezilya Fıstığı ve Kaju Fıstığı (Taze veya Kurutulmuş) (Kabuklu veya Soyulmuş Olsun Olmasın)	6.870.253	7.032.287	8.675.040	9.971.634
'0806	Üzümler (Taze veya Kurutulmuş)	9.967.101	9.426.469	9.597.658	9.891.810
'0809	Kayısı, Kiraz, Şeftali Nektarinler, Erikler ve Meyvalar, Taze	5.490.487	5.227.897	5.889.861	5.851.216
'0811	Suda Buharda Pişirmek veya Kaynatmak Suretiyle Pişirilmemiş veya Pişirilmiş Meyve ve Fındık, Dondurulmuş Olsun Olmasın ...	4.209.848	4.229.424	4.141.061	4.237.219
'0807	Kavunlar Karpuz ve Papaws (Papaya), Taze	3.485.670	3.339.390	3.588.538	3.563.935
'0813	Kuru Kayısı, Kuru Erik, Elma, Şeftali, Armut, Papaya "Papaya", Demirhindi ve Diğer Yenilebilir ...	2.492.296	2.409.196	2.473.780	2.610.403
'0812	Geçici Olarak Korunmuş Meyve ve Kuruyemişler, Ör. Kükürt Dioksit Gazıyla, Salamurayla, Kükürtle ...	205.323	206.694	204.880	226.235
'0814	Narenciye veya Kavun Kabuğu, Dahil. Karpuz, Taze, Dondurulmuş, Kurutulmuş veya Geçici Olarak Korunmuş ...	113.740	130.955	105.013	110.306

Kaynak: Trademap 2014, 2015, 2016, 2017

Dünya meyve ihracatında elma, armut, ayva grubu 6'ncı sıradadır. Toplam ihracat değeri 10.358.949 Amerikan Dolarıdır. Erik meyvesinin dâhil olduğu meyve gurubu ise 9'uncu sırada yer almaktadır.

Türkiye Geneli Yaş Meyve ve Sebze İhracatı

Türkiye’de ekonomik faaliyet sınıflarındaki yoğunluğa baktığımızda; Başka yerde sınıflandırılmamış meyve ve sebzelerin işlenmesi ve saklanması alanında 2014 yılında 1537, 2015 yılında ise 1553 girişimde bulunulmaktadır. Meyve ve sebzelerin toptan ticaretinde 2014 yılında 11.414, 2015 yılında 12.043 girişimde bulunulmuştur. Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalardaki meyve ve sebze perakende ticaretinde 2014 yılında 19.552, 2015 yılında 19.991 adet girişim gerçekleşmiştir. Ayrıca Türkiye’de depolama ve ambarlama alanında 2014 yılında 1.477, 2015 yılında 11.161 girişimde bulunulmaktadır.

Tablo 47 - 2018-2019 (Ocak Ayı) Türkiye Geneli Yaş Meyve ve Sebze İhracat Kayıt Rakamları⁵¹

Ürün	Ocak 2018		Ocak 2019		Değişim Oranı (%)		2019 Payı (%)	
	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Narenciye	261.139.216	126.716.653	241.801.357	103.453.057	-7	-18	61	52
Taze Sebze	115.302.923	62.222.140	81.139.021	62.326.221	-30	0	21	31
Taze Meyve	63.513.724	35.958.011	72.417.324	33.299.317	14	-7	18	17
Genel Toplam	440.109.036	225.291.582	395.676.423	199.851.812	-10	-11	100	100

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2018, 2019

Tabloda görüldüğü üzere Ocak 2018 ve Ocak 2019 dönemleri arasında genel ihracat toplamında bir düşüş mevcuttur. Düşüşten taze Meyve ve Sebze narenciyeyle kıyasla daha az düşüş göstermektedir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü)

Tablo 48 - 2018-2019 (Ocak Ayı) Türkiye Geneli Yaş Meyvede İhracat Yapılan İlk 10 Ürün⁵²

Ürün	Ocak 2018		Ocak 2019		Değişim Oranı (%)		2019 Payı (%)	
	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar	Değer	Miktar	Değer
1 Nar	40.679.817	19.855.003	43.240.943	19.524.303	6	-2	60	59
2 Elma	13.376.768	6.250.824	22.353.923	7.662.977	67	23	31	23
3 Ayva	3.408.944	2.397.148	2.662.616	1.793.615	-22	-25	4	5
4 Kestane	841.720	2.820.841	548.995	1.455.106	-35	-48	1	4
5 Armut	2.366.363	1.500.541	1.382.336	944.204	-42	-37	2	3
6 Hurma	321.156	629.668	403.122	740.509	26	18	1	2
7 Üzüm	1.631.761	1.591.941	1.173.764	670.804	-28	-58	2	2
8 Diğer Taze Meyveler	568.727	510.225	558.193	409.521	-2	-20	1	1
9 Çilek	164.146	321.888	72.086	88.203	-56	-73	0	0
10 Karpuz			8.316	4.130	100	100	0	0
Toplam Yaş Meyve	63.513.724	35.958.011	72.417.324	33.299.317	14	-7	100	100

Kaynak: TÜİK 2018, 2019

⁵¹ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018)

⁵² (Türkiye İstatistik Kurumu)

Türkiye’den yapılan meyve ihracatının başında toplam yaş meyve ihracatının %59’u ile nar gelmektedir. Ayva 3’üncü sırayı 1.793.615 Dolar ve %5 ile korumaktadır. Armut ise 944.204 dolar ve %3 ile 5’inci sırada yer almaktadır.

Tablo 49 - 2018-2019 (Ocak Ayı) Türkiye Geneli Yaş Sebze İhracat Yapılan İlk 10 Ürün⁵³

Ürün	Ocak 2018		Ocak 2019		Artış Azalış (%)		2019 Payı (%)	
	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar	Değer	Miktar	Değer
1	Bezelye	40	6		-100	-100	0	0
2	Domates	39.198.790	30.662.506	43.369.371	11	10	53	54
3	Biber	12.488.754	12.354.000	9.753.131	-22	7	12	21
4	Kabak	7.436.821	4.157.493	6.413.084	-14	20	8	8
5	Hıyar Kornişon	8.653.984	6.314.982	6.845.313	-21	-22	8	8
6	Patlıcan	1.466.863	1.139.313	1.130.939	-23	27	1	2
7	Pırasa	772.408	355.055	1.703.053	120	220	2	2
8	Patates	13.175.480	1.284.259	6.664.605	-49	-27	8	1
9	Lahana	1.118.223	658.118	1.104.433	-1	-25	1	1
10	Maydanoz	610.663	283.448	570.379	-7	30	1	1
	Toplam Yaş Sebze	115.302.923	62.222.140	81.139.021	-30	0	100	100

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2018, 2019

Domates %54'lük bir oranla Türkiye'den yapılan sebze ihracatında 2'inci sırada yer almaktadır. İhracat değeri 43.369.371 ton ile 33.638.214 dolardır. Dünya sıralamasında patates ile aynı grupta olan domates ihracat konusunda 8'inci sırada olan patatesin çok önündedir.

⁵³ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018)

Tablo 50 - 2018-2019 (Ocak Ayı) Türkiye Geneli Yaş Meyve Ve Sebze İhracatı Yapılan İlk 20 Ülke⁵⁴

Ürün		Ocak 2018		Ocak 2019		Değişim Oranı (%)		2019 Payı (%)	
		Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar	Değer	Miktar	Değer
1	Rusya Federasyonu	93.519.842	56.208.905	88.901.344	53.961.696	-5	-4	22	27
2	Irak	131.567.601	35.630.470	98.821.133	19.384.230	-25	-46	25	10
3	Romanya	22.839.335	19.654.212	20.132.794	16.735.054	-12	-15	5	8
4	Ukrayna	29.447.145	13.973.884	33.297.090	15.223.237	13	9	8	8
5	Almanya	9.590.738	10.318.608	9.888.558	11.924.431	3	16	2	6
6	Bulgaristan	12.566.655	8.191.595	14.879.159	9.333.712	18	14	4	5
7	Polonya	12.094.793	9.808.877	8.210.695	6.110.322	-32	-38	2	3
8	Suudi Arabistan	19.767.869	8.918.980	15.617.612	5.947.415	-21	-33	4	3
9	Sırbistan	6.934.915	4.260.379	7.147.435	4.001.108	3	-6	2	2
10	İsrail	362.691	337.654	5.356.121	3.987.964	1.377	1.081	1	2
11	Hollanda	6.565.939	5.662.400	4.445.643	3.976.426	-32	-30	1	2
12	Beyaz Rusya	13.969.703	7.529.107	3.853.341	3.077.266	-72	-59	1	2
13	Birleşik Krallık	1.955.775	2.208.911	2.481.926	2.980.829	27	35	1	1
14	Suriye	4.123.528	1.098.546	17.963.904	2.881.188	336	162	5	1
15	Hindistan	985.170	697.174	3.812.441	2.739.716	287	293	1	1
16	Moldavya	3.855.428	2.492.681	4.391.113	2.708.889	14	9	1	1
17	Avusturya	1.174.311	1.180.339	2.274.459	2.210.120	94	87	1	1
18	Macaristan	1.334.683	1.285.116	2.421.354	2.051.586	81	60	1	1
19	Bosna-Hersek	3.392.975	1.588.806	4.214.277	1.843.027	24	16	1	1
20	Birleşik Arap Emirlikleri	5.438.398	2.202.420	3.730.652	1.749.678	-31	-21	1	1
	Toplam Yms	440.109.036	225.291.582	395.676.423	199.851.812	-10	-11	100	100

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2018, 2019

Türkiye’den yapılan ihracatın %27 oranındaki payı Rusya’ya yapılmaktadır. Rusya’yı sırasıyla Irak, Romanya, Ukrayna ve Almanya takip etmektedir.

⁵⁴ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018)

Tablo 51 – 2016-2017-2018 İhracat Verileri⁵⁵

Ürün	Ocak-Aralık 2016		Ocak-Aralık 2017		Ocak-Kasım 2018	
	Miktar (Bin Ton)	Değer (Milyon \$)	Miktar (Bin Ton)	Değer (Milyon \$)	Miktar (Bin Ton)	Değer (Milyon \$)
Nar	179,8	103,5	163,8	96,8	156,8	90
Armut	16,7	8,8	36,2	20,3	-	-
Erik	38,9	13,9	44,1	23,1	69,7	22,3
Domates	479,9	238,3	526,1	288,8	472,8	254,3

Kaynak: Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası 2016, 2017, 2018

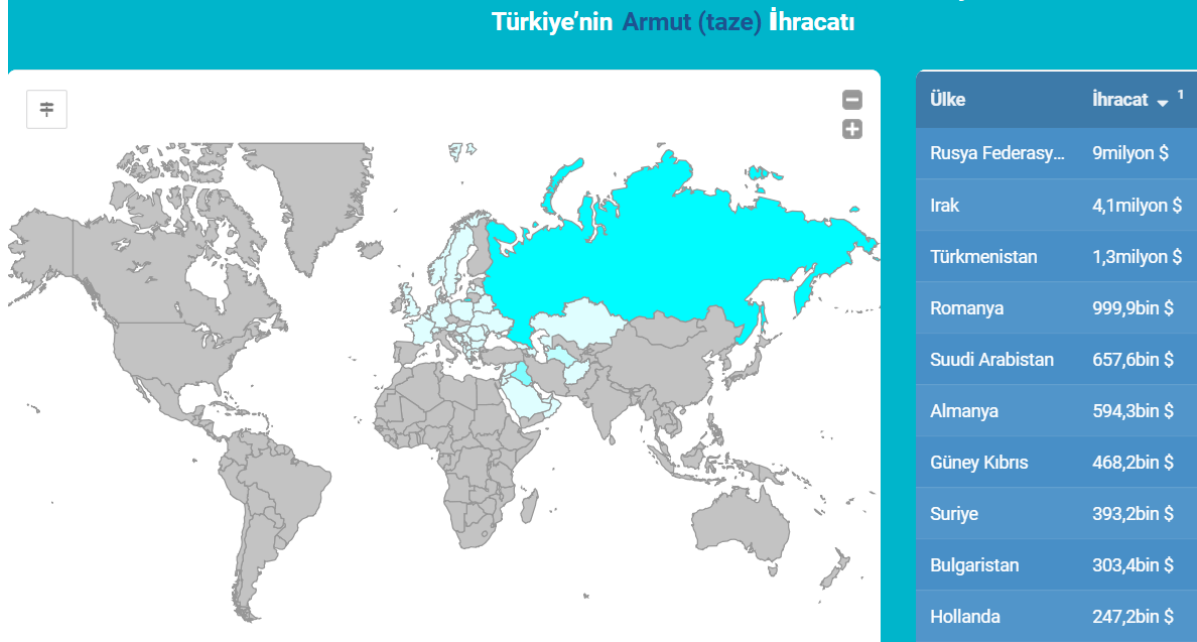
2016 Ocak-Aralık dönemi ihracatına kıyasla 2018 Ocak-Kasım döneminde 13,5 milyonluk bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş nar, armut, erik ve domates ürünlerinde geçerlilik göstermiştir.

Tablo 52 - Türkiye'nin Yıllık İhracatı (milyon \$)⁵⁶

Ürün	2015	2016	2017
Armut	11,2	8,8	20,1
Ayva	8	10,7	12,1
Erik	15,7	14,9	23,8
Domates	365,3	239,9	290,2

Kaynak: TİM 2015, 2016, 2017

Armut ihracatı 2017 yılında bir önceki yıllara karşılaştırıldığında %128'lik bir artışla 20,1 milyon dolara yükselmiştir. Ayva ihracatı ise 2016'ya göre %13'lük bir artış göstererek, 2017 yılında 12,1 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Erik ihracatının da 2017 yılında, 2016'ya göre %59 artış göstererek 23,8 milyon \$ olduğu görülmektedir.

Şekil 11- Türkiye'nin Armut İhraç Ettiği Ülkeler⁵⁷

Kaynak: TİM 2017

⁵⁵ (Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası)

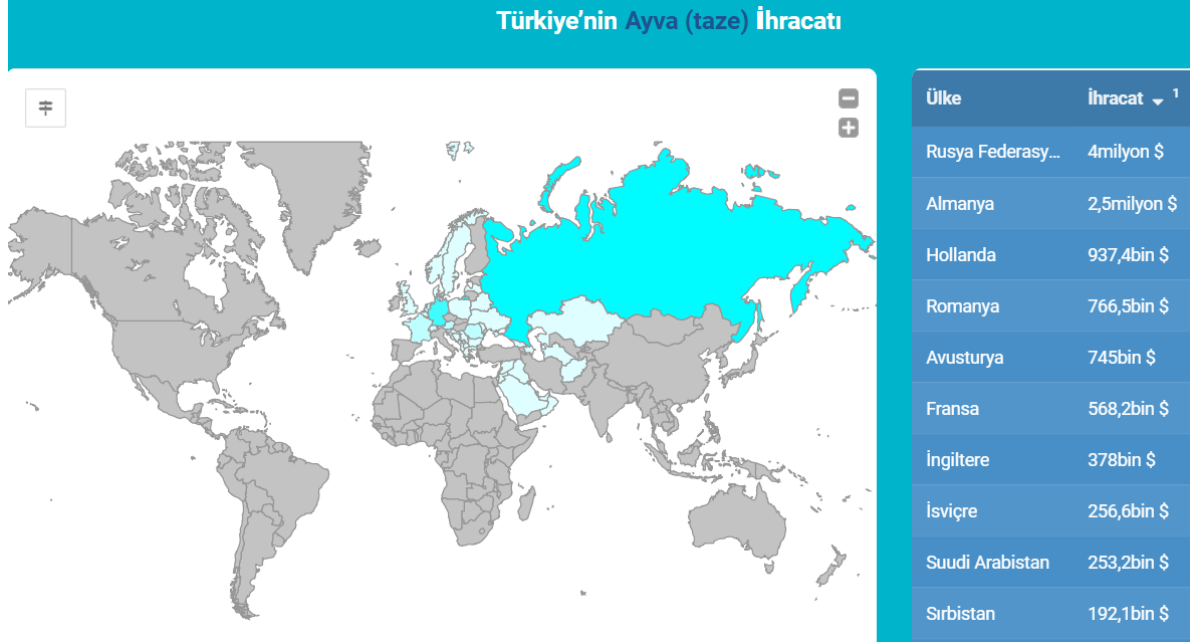
⁵⁶ (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

⁵⁷ (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

Bu çalışma, PROGEM Danışmanlık tarafından T.C Güney Ege Kalkınma Ajansı adına hazırlanmıştır. © 2019

2017 yılında en fazla armut ihracatı gerçekleştirilen ülke 9 milyon dolar ile Rusya Federasyonu olmuştur. Rusya'yı, 4,1 milyon dolar ile Irak ve 1,3 milyon dolar ile Türkmenistan takip etmektedir.

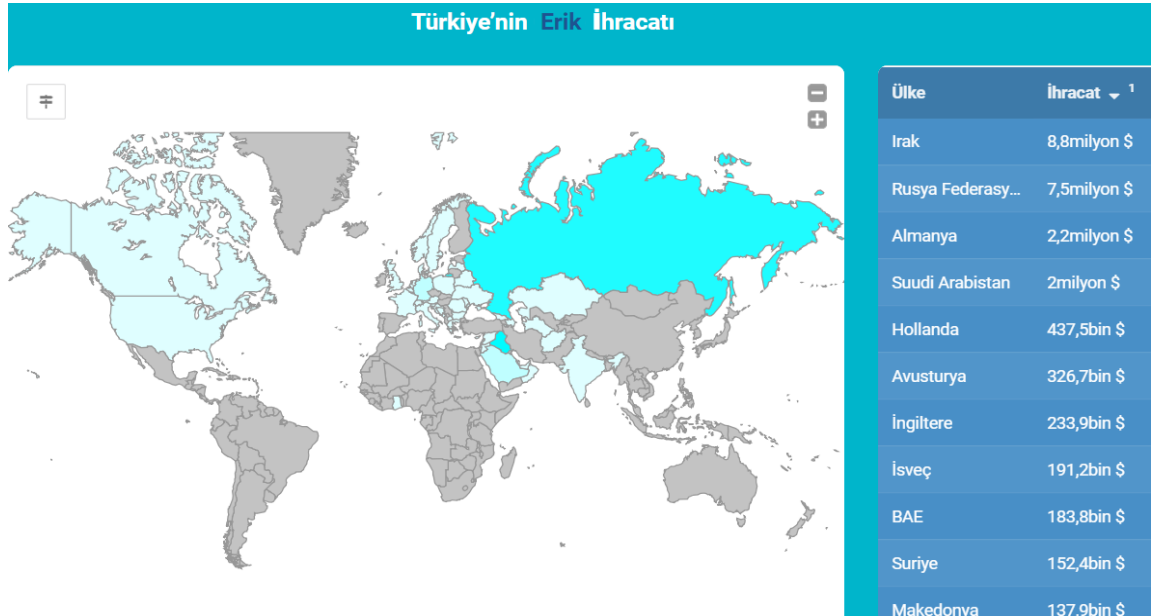
Şekil 12- Türkiye'nin Ayva İhraç Ettiği Ülkeler⁵⁸

Kaynak: TİM 2017

2017 yılında ayva ihracatının en fazla gerçekleştiği ülkenin 4 milyon dolar ile Rusya Federasyonu olduğu görülmektedir. Rusya'yı, 2,5 milyon dolar ile Almanya ve 937,4 bin dolar ile Hollanda takip etmektedir.

Şekil 13 - Türkiye'nin Erik İhraç Ettiği Ülkeler⁵⁹

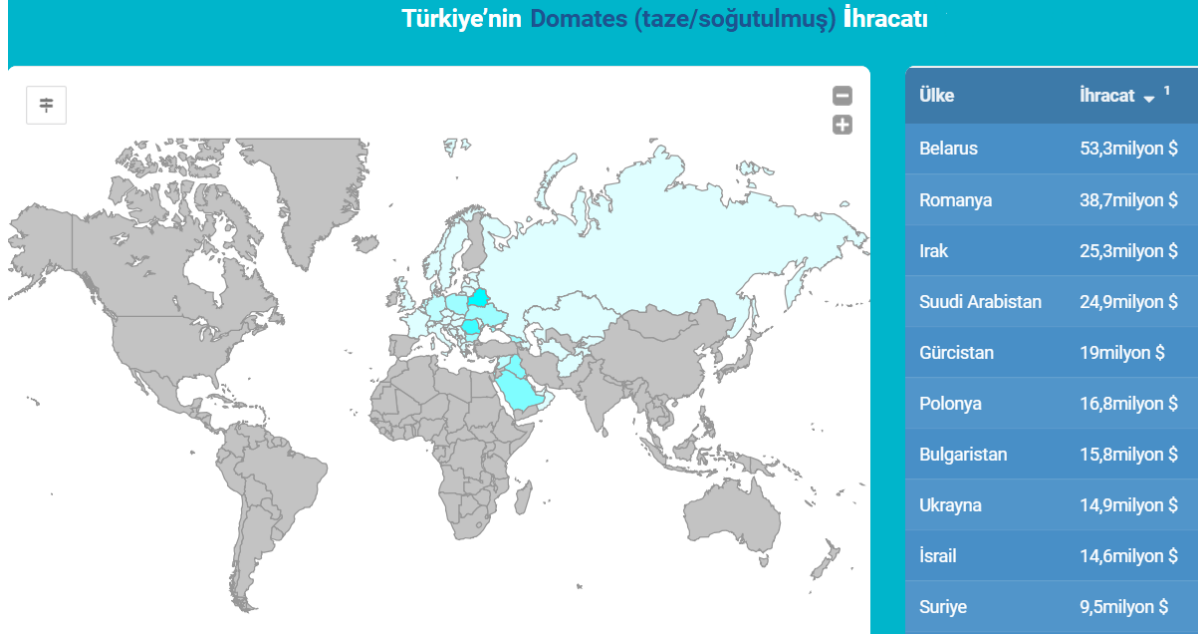
⁵⁸ (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

⁵⁹ (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

Kaynak: TİM 2017

2017 yılında en fazla erik ihracatı yapılan ülke 8,8 milyon dolar ile Irak'tır. Irak'ı, 7,5 milyon dolar ile Rusya Federasyonu ve 2,2 milyon dolar ile Almanya takip etmektedir.

Şekil 14 - Türkiye'nin Domates İhraç Ettiği Ülkeler⁶⁰

Kaynak: TİM 2017

2017 yılında en fazla domates ihraç edilen ülkenin 53,3 milyon dolar ile Belarus (Beyaz Rusya) olduğu görülmektedir. Belarus'u, 38,7 milyon dolar ile Romanya ve 25,3 milyon dolar ile Irak takip etmektedir.

Nar ihracatı Türkiye'de her geçen gün artmaktadır. Türkiye'den nar ithal eden ülkelerin başında Rusya gelmektedir. Ancak 2017 yılının ilk çeyreğinde Rusya'ya ihracat kısıtlamaları nedeniyle nar gönderilememiştir. 2017 yılının başından itibaren gerçekleştirilen 15 milyon 35 bin dolarlık nar ihracatında ilk sırada Beyaz Rusya yer almaktadır. Beyaz Rusya'ya 2017 yılında 2016'ya göre 378 gibi rekor artışla toplam 3 milyon 331 bin dolarlık nar ihracatı yapıldı. 2017 yılında en çok nar gönderilen ikinci ülke ise Almanya'dır. Almanya'ya 3 milyon 67 bin dolar değerinde nar ihracatı yapılmıştır. 2017 yılında nar ihracatında sırasıyla en çok ihracat yapılan diğer ülkeler Fransa 945 bin dolar, Avusturya 927 bin dolar, Romanya 816 bin dolar, Ukrayna 636 bin dolar, Hollanda 616 bin dolar, Irak 585 bin dolar, Danimarka 453 bin dolar, İtalya 426 bin dolar, Birleşik Krallık 403 bin dolar, Hırvatistan 373 bin dolar, Bulgaristan 271 bin dolar, İsviçre 223 bin dolar, Bosna Hersek 214 bin dolar, Letonya 170 bin dolar, Sırbistan 168 bin dolar, Polonya 160 bin dolar, İsveç 147 bin dolar, Moldavya 130 bin dolar, Litvanya 109 bin dolar, Norveç 105 bin dolar, Birleşik Arap Emirlikleri 102 bin dolardır. 100 bin dolar altında ürün gönderilen ülkeler ise Gürcistan, Suudi Arabistan, Yunanistan, Kazakistan Çek Cumhuriyeti, Malezya, Arnavutluk, Hong Kong, Kosova, Belçika, Macaristan, Pakistan, Kuveyt, Makedonya, Tacikistan, Katar, Karadağ, Afganistan, Maldiv Adaları, Singapur ve Kanada'dır.

⁶⁰ (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

Denizli’de Yaş Meyve ve Sebze İhracatı

Denizli ihracatının diğer illere göre düşük olmasının birçok nedeni mevcut bunların başında bölgede yetersiz sayıda depolama ve muhafaza alanlarının olması gelmektedir. Denizli Bölgesinde kayıtlı olarak 15 adet soğuk hava odalarına sahip depolama alanı bulunmaktadır. Bunların 8’i Çivril bölgesinde hizmet vermektedir. Diğer depolar ise şehir merkezinde bulunmaktadır.

Üretim açısından kendisini her sene daha da ilerilere taşıyan Denizli, bu alanda yaşadığı zorlukların üstesinden geldiği takdirde Güney Ege üretiminde ve ihracatındaki rolünü güçlendirecektir.

Şekil 15 - Türkiye’nin Armut İhracatında Denizli⁶¹

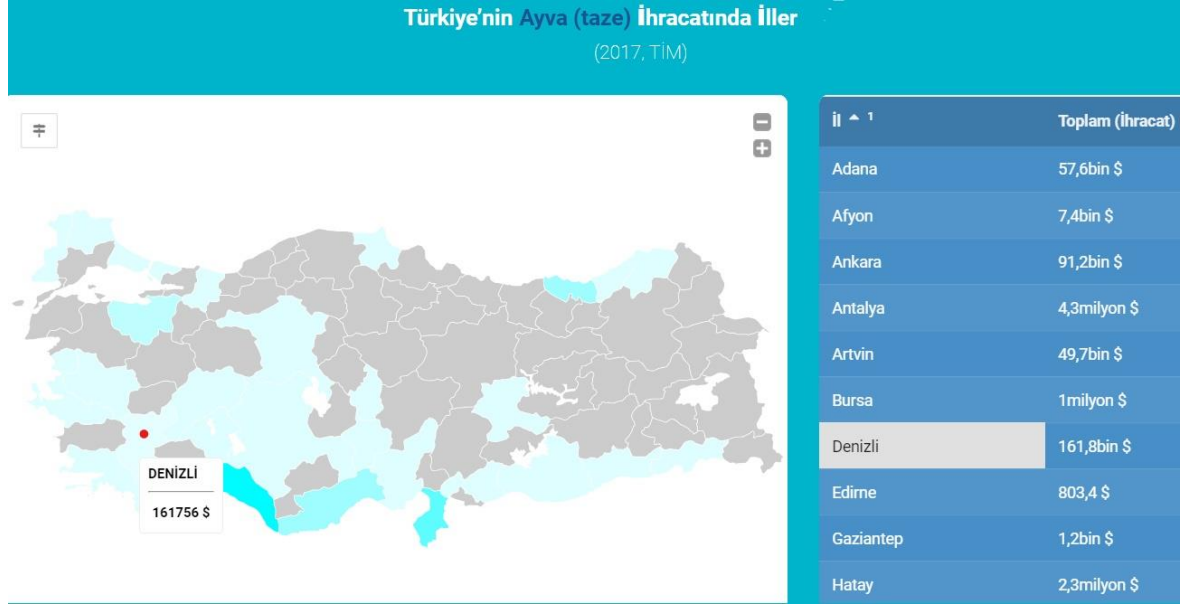

Kaynak: TİM 2017

TİM’den alınan güncel verilere göre, Türkiye’de 2017 yılında gerçekleşen 20.1 milyon dolarlık armut ihracatının Denizli’deki payı 131.4 bin dolardır. (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

⁶¹ (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

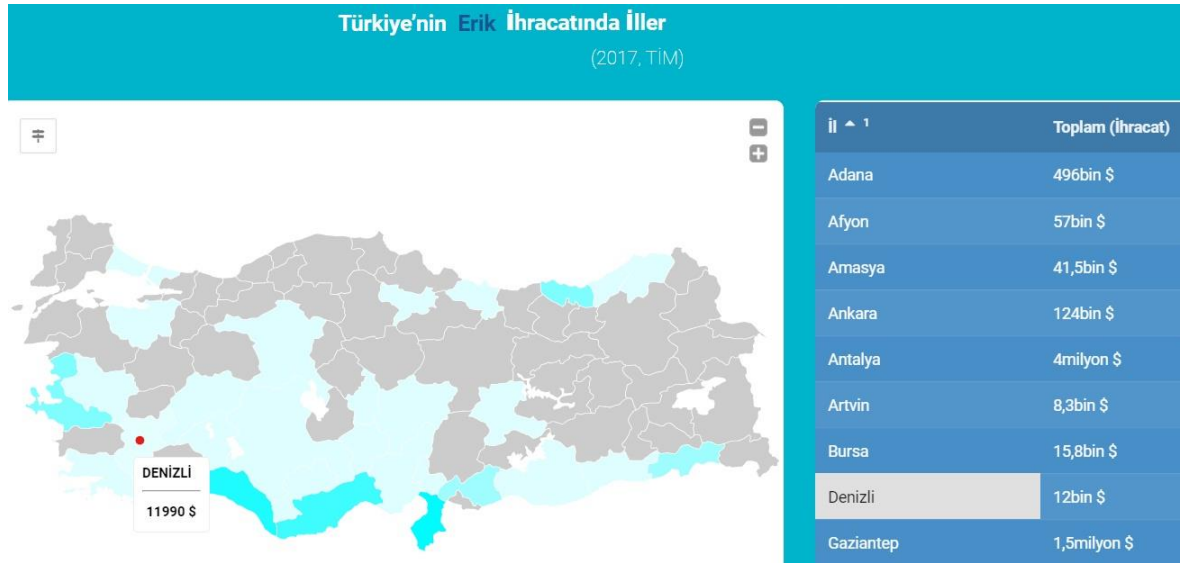
Şekil 16 - Türkiye'nin Ayva İhracatında Denizli⁶²

Kaynak: TİM 2017

2017 yılında gerçekleştirilen 12,1 milyon dolarlık ayva ihracatının Denizli'deki payı 161.8 bin dolardır.

Şekil 17 - Türkiye'nin Erik İhracatında Denizli⁶³

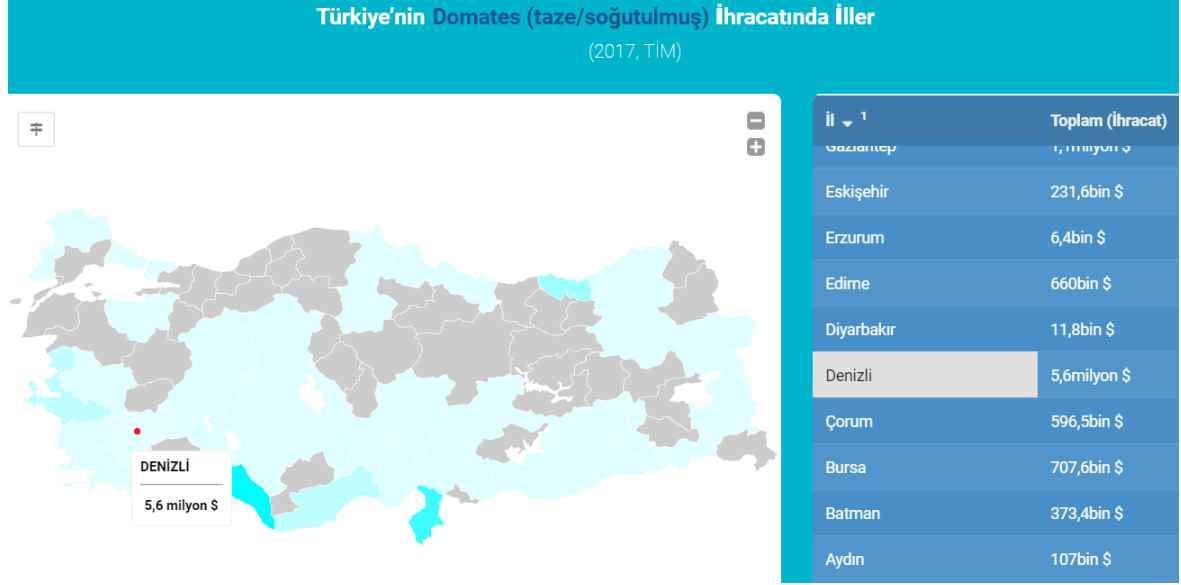
Kaynak: TİM 2017

Türkiye'nin 2017 yılındaki 23,8 milyon dolarlık erik ihracatında Denizli'nin payı 12 bin dolar olarak gerçekleşmiştir.

⁶² (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

⁶³ (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

Şekil 18 - Türkiye'nin Domates İhracatında Denizli⁶⁴

Kaynak: TİM 2017

Türkiye'nin 2017 yılındaki 290,2 milyon dolarlık domates ihracatında Denizli'nin payı 5,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 53 – 2018 Ülke Ve Ürünlere Göre İhracat Rakamları⁶⁵

Taze Ürünler		
İhraç Yapılan Ülke	İhraç Edilen Ürün	İhraç Edilen Ürün Miktarı (Kg)
Hollanda	Taze Domates	2.876.353,00
Rusya	Taze Domates	2.489.871,00
Bulgaristan	Taze Domates	1.966.773,00
Rusya	Taze Nar	710.724,00
Rusya	Taze Ayva	435.894,00
Irak	Taze Nar	404.936,00
Almanya	Taze Nar	263.851,00
Hollanda	Taze Nar	235.054,00
Macaristan	Taze Domates	230.160,00
Romanya	Taze Domates	193.367,00
İtalya	Taze Nar	188.408,00
Almanya	Taze Domates	158.419,00
Ukrayna	Taze Nar	155.254,00
Suudi Arabistan	Taze Erik	152.399,00
Hollanda	Taze Ayva	145.981,00
Suudi Arabistan	Taze Ayva	114.842,00
Almanya	Taze Ayva	77.990,00
Letonya	Taze Nar	76.290,00
Ukrayna	Taze Domates	72.969,00
Belarus	Taze Nar	60.874,00

⁶⁴ (Türkiye İhracatçıları Meclisi)

⁶⁵ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü)

Danimarka	Taze Nar	51.642,00
Hollanda	Taze Erik	41.673,00
Romanya	Taze Ayva	36.535,00
Gürcistan	Taze Ayva	35.160,00
Rusya	Taze Armut	29.284,00
Suudi Arabistan	Taze Armut	28.060,00
Suudi Arabistan	Taze Nar	25.842,00
Romanya	Taze Nar	20.000,00
İngiltere	Taze Nar	19.300,00
Ukrayna	Taze Ayva	13.329,00
İsveç	Taze Nar	11.097,00
Almanya	Taze Erik	9.920,00
Ukrayna	Taze Erik	6.907,00
Dubai	Taze Ayva	3.096,00
Dubai	Taze Erik	2.288,00
Letonya	Taze Ayva	2.250,00
İngiltere	Taze Ayva	2.031,00
Almanya	Taze Armut	1.531,00
Irak	Taze Ayva	1.445,00
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Taze Ayva	1.088,00
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Taze Erik	900,00
İngiltere	Taze Erik	750,00
İsveç	Taze Ayva	718,00
İtalya	Taze Domates	28,50
Toplam		18.553.943

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2018

2018 yılında Hollanda en çok ihraç yapılan ülke sıralamasında ilk sıradadır. Bu sıralamayı 2.876.353 Kg domates ile korumaktadır. Domates ihracatı ile listenin ilk 3 sırasında Hollanda'nın ardından Rusya ve Bulgaristan yer almaktadır. Domates ihracatının ardından 4'üncü sırada Rusya nar ihracatı ile yer almaktadır.

3.3.2. Sektördeki Eğilimler ve Yeni Gelişmeler

Türkiye'deki Sektörel Eğilimler

Tarım sektörünün ihracat ayağı Türkiye'ye net döviz girdisi sağlamaktadır. Bununla birlikte üretim, ambalaj ve lojistik gibi ilişkili sektörlerle ve üretim safhasından başlayarak, tarım işçiliği, paketleme evlerinde istihdam edilen işçiler, ambalajlama evresi ve nakliye evresi de dikkate alındığında istihdama yapmakta olduğu katkı ile ülkemiz ekonomisi açısından stratejik öneme sahip bir sektör olmaktadır. Yaş meyve sebze sektörü ise; tarım sektörü içerisindeki en önemli alt sektörlerden biridir. Türkiye, üretime müsait verimli ve geniş tarım alanları, değişik bölgelerin ekolojik farklılıkları sayesinde meyve ve sebzelerinin iyi koşullarda ve kaliteli olarak yetiştirebildiği nadir ülkelerden biridir.

Türkiye'de yaş meyve sebze sektörünün ihracat tarihçesine bakıldığında, 1980 yılında ithal tohum ve fidan için getirilen serbesti sonrasında uluslararası çeşitlerin Türkiye'de üretilmesi ile

iklim, tohum dikim zamanlarının ayarlanması ve üretim periyodunun uzatılması mümkün olmuştur. Son yıllarda ürünlerin hasat ve hasat sonrası muhafazası (Soğutma, atmosfer kontrollü soğuk hava, modern paketleme tesisi) ile ambalajlanması en son teknoloji ile yapılmakta ve pazara uygun araç ve şartlarla nakledilmektedir. İhracat sektöründe faaliyet gösteren çok uluslu ve yerel özel firmalar, yurtdışından ithal ettikleri fidanlarla büyük alanlarda meyve yetiştiriciliği (Kiraz, elma, üzüm, turunçgil ürünleri) yapmaya başlamış olup, elde edilen ürünleri kendi modern tesislerinde işleyerek yurtdışı ve yurtiçinde satışa sunmaktadır. Yine bazı firmalarca sebze tarımında Anlaşmalı Çiftçi sistemi ile tüketicinin talebi doğrultusunda üretim yapılmaktadır. Ürünün bahçe-tarladan itibaren ihracata hazırlanması, ürün güvenliğini sağlamaya yönelik her türlü kalite sistemi bu konudaki Avrupalı Denetim Şirketlerinin Türkiye Temsilcileri tarafından titizlikle kontrol edilmekte olup gerekli belgelendirme (HACCP, EUROPGAP, ISO vs.) işlemi yapılmaktadır. Kalitenin ön planda tutulduğu Türkiye Yaş Meyve Sebze sektöründe en önemli pazar Rusya Federasyonu'dur.

İhracatla büyüyen Türkiye'nin en önemli sektörlerinin başında tarım ve tarımın altında da yaş meyve sebze sektörü geliyor. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)'den alınan güncel verilere göre 2017 yılında 1 milyar 871 milyon olarak gerçekleşen yaş meyve sebze ihracatı %9 artış göstermiştir. 2018 yılının Aralık ayına kadar 2 milyar 45 milyon dolarlık ihracat gerçekleştiren sektörün giderek büyüdüğü görülmektedir. (Türkiye İhracatçılar Meclisi)

Ege Bölgesindeki Sektörel Eğilimler

Ege Bölgesinde, Ege Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği (EİB)'ndeki son duruma bakıldığında, 2018 yılının Ocak-Kasım döneminde bir önceki senenin aynı döneminde tüm sektörlerdeki toplam ihracatın %14 artışla 12,3 milyar \$ olduğu görülmektedir. Bu dönemde, tarım sektörü ihracatı %13 artışla 4,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. (Türkiye Yaş Meyve Sebze ihracatçı Birlikleri)

Tablo 54 - EİB Genel⁶⁶

	2017	2018	% deę.
Tarım	4.086.205.526,13	4.599.312.465,64	12.6
Yaş Meyve Ve Sebze	147.855.389,95	207.573.679,31	40.4
Meyve Sebze Mamulleri	519.933.203,51	550.602.106,57	5.9
Sanayi	5.858.922.097,77	6.848.076.392,75	16.9
Maden	799.731.388,12	847.105.939,85	5.9
Toplam	10.744.859.012,02	12.294.494.798,24	14.5

Kaynak: Türkiye Yaş Sebze Meyve İhracatçıları Birlikleri 2017, 2018

Bölgede alt sektörlerle bakıldığında yaş meyve sebze ihracatının değer bazında %40'lık artışla ile 207 milyon dolar olduğu görülmektedir.

Denizli'deki Sektörel Eğilimler

Denizli, üç ayrı iklim kuşağında yer alması, tarım alanlarında rakımın 170 metreden başlayıp 1.350 metreye kadar yükselmesi ve sulama imkânlarının fazlalığı sayesinde meyvecilik için çok müsaittir. İlde meyve alanları 2016 yılı itibariyle sonunda 25.733 hektara ulaşmıştır. Özellikle Baklan, Acıpayam ve Tavas ovalarında toplulaştırmanın tamamlanması ve sulamaya

⁶⁶ (Türkiye Yaş Meyve Sebze ihracatçı Birlikleri)

geçişle birlikte en az 40.000 ha alanda daha meyvecilik yapılabilir. Son yıllarda kiraz, elma ve nar başta olmak üzere armut, ayva, erik, badem ve ceviz üretim alanlarında büyük artışlar olmuş ve ihracata yönelik meyve üretiminde artış sağlanmıştır.

Tablo 55 - Denizli Meyvecilik Verileri (armut, ayva, erik, nar)⁶⁷

Ürünler	2015			2016			2017		
	Ağaç Sayısı (Adet)		Üretim (Ton)	Ağaç Sayısı (Adet)		Üretim (Ton)	Ağaç Sayısı (Adet)		Üretim (Ton)
	Meyve Veren Yaşta	Meyve Vermeyen Yaşta		Meyve Veren Yaşta	Meyve Vermeyen Yaşta		Meyve Veren Yaşta	Meyve Vermeyen Yaşta	
Armut	222,806	169,02	4,053	252,111	152,1	7,213	277,634	130,59	8447
Ayva	240,052	115,67	7,135	259,897	109,77	7,565	266,755	104,765	5,946
Erik	212,87	79,109	4,348	211,802	69,478	5,804	206,666	64,216	6,563
Nar	1.430.527	310,145	48,503	1.418.142	280,34	48,746	1.395.050	264,722	45,584

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2015, 2016, 2017

Denizli’de Acıpayam, Tavas ve Baklan ovalarında rakım 800-1000 metre arasında değişmekte sebzeçilik için çok uygundur. İlin turizm bölgelerine yakın olması ve yaz sıcaklarından dolayı sahil bölgelerinde sebze yetiştirmenin güç oluşu ovaların bu konudaki önemini arttırmaktadır. Yaz aylarında bu bölgelerde üretilen domates, biber, kavun ve karpuz tüm çevre illere gönderilmektedir ve ihracatı yapılmaktadır.

Tablo 56 - Denizli Sebzeçilik Verileri (Domates)⁶⁸

Ürün Adı	2015		2016		2017	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
Domates	2,03	64,192	2,239	86,483	2,028	70,432

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı-Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2015, 2016, 2017

Verilerden hareketle Denizli’nin yaş meyve ve sebze üretiminde büyük potansiyeli olduğu görülmektedir. Aynı zamanda ilin gümrük kapısı olması ihracat potansiyelini de vurgulamaktadır.

Yaş meyve ve sebze katma değerinin yükseltilmesi, ihracatındaki pazar payının artırılması, yeni pazarlar oluşturulması, ülke ekonomisine önemli derecede katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarımsal sanayi entegrasyonunun sağlanması, gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının yaratılması, kırsal toplumda belirli bir kapasitenin yaratılması, sektöre yapılacak yatırımlar ile sağlanabilir. Bu yatırımlara bağlı olarak ilde yaş meyve sebze için kurulacak boylama, tasnifleme, paketlenme ve soğukta muhafaza tesisi ile hedeflenen ihracat değerlerine ve istenen kalkınma düzeyine ulaşmak mümkün olacaktır.

⁶⁷ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018)

⁶⁸ (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı)

3.3.3. Hedef Pazar, Özellikleri ve Pazarlama Stratejisi

Denizli’de Gıda ve Tarım Sektörü, yerel pazarların yanı sıra uluslararası pazarlara da yönelmiştir.

Irak, Türkiye’nin yaş meyve sebze ihracatında ilk sıralarda yer almaktadır. Son yılda ihracat oranının düşmesi üzerine turunçgil ithalatında ön sırada olan Irak potansiyel pazar konumundadır.

İngiltere, Türkiye’nin yaş meyve sebze ihracatında önde olan İngiltere, bu sektörde önde gelen ithalatçı ülkelerden biridir. Geçtiğimiz yılda ülkemizin yaş meyve sebze ihracatı artmış bulunmaktadır.

Ukrayna, Rusya ambargosu sonrası Türkiye’nin yaş meyve sebze ihracat açığını en çok kapatan ülkelerden biridir. Geçtiğimiz yılda yaş meyve sebze ihracat oranında %80 gibi ciddi bir artış gözlemlenmiştir.

Ürdün, yaş meyve sebze ihracatı, özellikle de elma ihracatı açısından oldukça önem arz eden ülkelerden birisidir.

Beyaz Rusya (Belarus), yaş meyve sebze önde gelen ithalatçı ülkelerden birisi olup, Türkiye’nin yaş meyve sebze sektöründe potansiyel pazarlarının içinde yer almaktadır.

Gürcistan, Türkiye’nin özellikle yaş sebze ihracatında Gürcistan, ilk sıralarda yer almaktadır. Türkiye’ye yakın olması, kültür benzerliği ve navlun maliyetlerinin az olması gibi hususlar, iyi bir pazar olduğunun göstergeleridir.

Polonya, yaş meyve sebze tüketimi yönünden önde olan ülkelerdendir. Özellikle portakal, mandalina gibi turunçgil ürünlerinde önde gelen ithalatçı ülkelerden olup, turunçgil ürünlerinde Polonya pazarı önemlidir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü)

3.3.4. Ürün Satış Fiyatları ve Koşulları

Piyasa fiyatlarının belirlenmesi için yatırıma konu olan ürünlerin satışlarının yapıldığı hallerden fiyat araştırması yapılmıştır. Elde edilen veriler aşağıda paylaşılmıştır:

Tablo 57 – 2018 Armut Fiyatları (Hal Verileri)

Armut	En Düşük	En Yüksek	İşlem Tarihi
Adana Hali	2,00	4,00	24 Eki 2018, Çar
Elazığ Hali	2,25	2,50	25 Oca 2019, Cum
Bafra Hali	4,00	4,50	05 Şub 2019, Sal
Gaziantep Hali	4,50	2,20	08 Şub 2019, Cum
Konya Hali	1,50	6,00	08 Şub 2019, Cum
İstanbul Hali	1,50	2,25	08 Şub 2019, Cum
Trabzon Hali	2,50	6,50	08 Şub 2019, Cum
Ortalama	2,61	3,99	3,30

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 2019

Tablo 58 – 2018 Domates Fiyatları (Hal Verileri)

Domates	En Düşük	En Yüksek	İşlem Tarihi
Afyon Hali	3,00	5,00	28 Ara 2018, Cum
Antalya Hali	2,30	3,50	21 Oca 2019, Pzt
Bafra Hali	3,50	4,00	05 Şub 2019, Sal
Sakarya Hali	3,50	4,00	07 Şub 2019, Per
Kumluca Hali	2,80	3,50	07 Şub 2019, Per
Bursa Hali	1,50	6,30	08 Şub 2019, Cum
Kocaeli Hali	4,00	6,00	08 Şub 2019, Cum
Konya Hali	1,50	6,00	08 Şub 2019, Cum
Mersin Hali	1,25	2,50	08 Şub 2019, Cum
İstanbul Hali	4,00	6,00	08 Şub 2019, Cum
Bandırma Hali	2,00	4,50	08 Şub 2019, Cum
Trabzon Hali	3,40	5,50	08 Şub 2019, Cum
Ortalama	2,73	4,73	3,73

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 2019

Tablo 59 – 2018 Nar Fiyatları (Hal Verileri)

Nar	En Düşük	En Yüksek	İşlem Tarihi
Adana Hali	0,50	1,20	24 Eki 2018, Çar
Afyon Hali	2,50	4,00	28 Ara 2018, Cum
Elazığ Hali	3,50	4,00	25 Oca 2019, Cum
Ankara Hali	3,00	4,50	07 Şub 2019, Per
Sakarya Hali	3,50	4,00	07 Şub 2019, Per
Bursa Hali	1,50	5,50	08 Şub 2019, Cum
Gaziantep Hali	3,00	4,00	08 Şub 2019, Cum
Kocaeli Hali	4,00	5,00	08 Şub 2019, Cum
Konya Hali	1,50	4,00	08 Şub 2019, Cum
Kahramanmaraş Hali	3,70	4,00	08 Şub 2019, Cum
Mersin Hali	1,25	2,50	08 Şub 2019, Cum
İstanbul Hali	4,00	5,00	08 Şub 2019, Cum
Bandırma Hali	3,00	4,30	08 Şub 2019, Cum
Trabzon Hali	3,50	5,95	08 Şub 2019, Cum
İzmir Hali	1,20	4,10	08 Şub 2019, Cum
Ortalama	2,64	4,14	3,39

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 2019

Tablo 60 – 2018 Ayva Fiyatları (Hal Verileri)

Ayva	En Düşük	En Yüksek	İşlem Tarihi
Adana Hali	1,50	3,00	24 Eki 2018, Çar
Afyon Hali	1,50	3,00	28 Ara 2018, Cum
Elazığ Hali	3,75	4,25	25 Oca 2019, Cum
Bafra Hali	2,75	3,00	05 Şub 2019, Sal
Ankara Hali	2,00	4,50	07 Şub 2019, Per

Sakarya Hali	1,00	3,00	07 Şub 2019, Per
Bursa Hali	1,50	4,00	08 Şub 2019, Cum
Konya Hali	2,00	4,50	08 Şub 2019, Cum
Kahramanmaraş Hali	2,70	3,00	08 Şub 2019, Cum
Mersin Hali	1,50	2,50	08 Şub 2019, Cum
İstanbul Hali	2,00	5,00	08 Şub 2019, Cum
Bandırma Hali	1,50	5,00	08 Şub 2019, Cum
Trabzon Hali	2,50	5,50	08 Şub 2019, Cum
İzmir Hali	1,50	4,20	08 Şub 2019, Cum
Ortalama	1,98	3,89	2,93

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 2019

Tablo 61 – 2018 Erik Fiyatları (Hal Verileri)

Erik (Angelina)	En Düşük	En Yüksek	İşlem Tarihi
Bursa Hali	2,00	12,50	08 Şub 2019, Cum
Kocaeli Hali	6,00	7,00	08 Şub 2019, Cum
Kahramanmaraş Hali	4,50	5,00	08 Şub 2019, Cum
İstanbul Hali	3,00	6,00	08 Şub 2019, Cum
Ortalama	3,88	7,63	5,75

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 2019

Bununla birlikte Denizli Büyükşehir Belediyesi Hal Müdürlüğünden alınan veriler, yatırıma ilişkin ürün satış fiyatlarını belirlemiştir. Buna göre ürün satış fiyatları aşağıdaki gibi olacaktır:

Tablo 62- Yıllara Göre Satış Fiyatları

Yıllara Göre Satış Fiyatları															
Ürünler/Yıllar	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Hicaz Narı (Kilogram)	0,5	0,6	0,7	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,2	1,3	1,4	1,5	1,7	1,9	2,0
Ayva (Kilogram)	0,6	0,6	0,7	0,8	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,4	1,5	1,6	1,8	2,0	2,2
Armut (Kilogram)	0,6	0,6	0,7	0,8	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,4	1,5	1,6	1,8	2,0	2,2
Erik (Kilogram)	0,7	0,8	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,3	1,5	1,6	1,8	2,0	2,2	2,4	2,6
Domates (Kilogram)	1,0	1,1	1,3	1,4	1,5	1,7	1,8	2,0	2,2	2,4	2,7	3,0	3,3	3,6	3,9

1 ton meyve-sebze paketlemek ve depolamak için tüm işletmede kullanılan elektrik miktarı 0,4 kW'tır. Tam kapasitede yıllık tüketim 313.108 kW olacaktır. İş Yerleri İçin Uygulanan Tek Zamanlı Güncel Tarifeye göre Elektrik kWh Birim Fiyatı 0,0750 Euro'dur.

1 ton meyve-sebze paketlemek ve depolamak için tüm işletmede kullanılan su miktarı 3 litredir. Tam kapasitede yıllık tüketim 2.609,23 litre olacaktır. Güncel İş Yeri Tarifesine göre Su Metreküp Birim Fiyatı 1,00 Euro'dur.

Tesiste en ekonomik yakıt türü olarak kömür kullanılabilir. 1 ton meyve-sebze üretebilmek için 0,2 kg kömür kullanılmaktadır. Yıllık 156.554 kg kömüre ihtiyaç vardır. 1 ton kömür 91,67 Euro'dur.

3.4. Girdi Piyasasının Değerlendirilmesi (Girdi Temin Koşulları ve Girdi Fiyatları)

Girdi maliyetlerinin belirlenmesi için yatırıma konu olan ürünlere ilişkin Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile görüşülmüş olup çiftçi maliyetlerine ilişkin alınan veriler aşağıdaki tablolarda paylaşılmıştır:

Tablo 63 – 2018 Domates Girdi Temin Fiyatları

Domates				
		Dekara Miktar (kg)	Birim Fiyat (TL)	Dekar Tutarı (TL/da)
A	GİRDİLER			
1,00	Tohum veya Fide Bedeli	1.000,00	0,35	350,00
2,00	K. Gübre Bedeli	60,00	1,30	78,00
3,00	Çiftlik Gübresi			
4,00	Zirai Mücadele İlaç Bedeli	1,00	80,00	80,00
5,00	Su ve Enerji Bedeli			50,00
6,00	Ambalaj Bedeli			
7,00	Diğer			
B	BAKIM VE İŞÇİLİK GİDERLERİ			
1,00	İlk Sürüm			25,00
2,00	İkilime			13,00
3,00	Üçleme			
4,00	Dörtleme			
5,00	Taban Sürgü ve Tırmık			13,00
6,00	Tohum Hazırlama, Tohum Kapama			
7,00	Ekim-dikim			60,00
8,00	Budama			
9,00	Gübreleme İşçiliği			8,00
10,00	El Çapası			80,00
11,00	Makine Çapası			12,00
12,00	Sulama İşçiliği			20,00
13,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			
14,00	Diğer (İlaçlama İşçiliği)			20,00

Bu çalışma, PROGEM Danışmanlık tarafından T.C Güney Ege Kalkınma Ajansı adına hazırlanmıştır. © 2019

0				
C	HASAT VE PAZARLAMA			
1,00	Hasat			300,00
2,00	Nakliye (İşletmeye veya Pazara taşıma)			20,00
3,00	Kurutma			
4,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			
5,00	Diğer (Balya Yapma, Eleme, Savurma vb.)			
D	DİĞER DEĞİŞKEN MASRAFLAR			
1,00	Çapa-Kürek-vs.			
2,00	İşletme Bakım Gideri			
3,00	Diğer			
	TOPLAM MASRAFLAR			1.129,00
F	DEĞİŞEN MASRAFLAR FAİZİ (%10)			56,45
G	TOPLAM DEĞİŞEN MASRAFLAR (TDM)(E+F)			1.185,45
a	Genel İdare Giderleri (TDM%0,3)			35,56
b	Arazi Kirası			150,00
c	Beklenmeyen Giderler			
H	TOPLAM SABİT MASRAFLAR(TSM) (a+b+c)			185,56
	TOPLAM ÜRETİM MASRAFLARI(TÜM)(TDM+TSM)			1.371,01
	Bir Dekardan alınan Ürün Miktarı(kg/da)			3.300,00
	Ürün satış fiyatı (kg/TL)			0,75
	Bir Dekardan Alınan Yan Ürün Miktarı (kg)			
	Yan Ürünün Satış Fiyatı (TL/Kg)			
	Bir Dekardan Elde Edilen Yan Ürün Geliri			
	Diğer			
	DEKARA NET ÜRETİM MASRAFI (TL/DA)			1.371,01
	Bir Kg Ürünün Maliyeti (TL/KG)			0,42

Kaynak: Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

Tablo 64 – 2018 Nar Girdi Temin Fiyatları

Nar				
		Dekara Miktar (kg)	Birim Fiyat (TL)	Dekar Tutarı (TL/da)
A	GİRDİLER			
1,00	Tohum veya Fide Bedeli			
2,00	K. Gübre Bedeli	75,00	1,40	105,00
3,00	Çiftlik Gübresi			
4,00	Zirai Mücadele İlaç Bedeli	2,50	40,00	100,00
5,00	Su ve Enerji Bedeli			50,00
6,00	Ambalaj Bedeli			
7,00	Diğer			
B	BAKIM VE İŞÇİLİK GİDERLERİ			
1,00	İlk Sürüm			25,00

2,00	İkilime			13,00
3,00	Üçleme			
4,00	Dörtleme			
5,00	Taban Sürgü ve Tırmık			
6,00	Tohum Hazırlama, Tohum Kapama			
7,00	Ekim-dikim			
8,00	Budama			100,00
9,00	Gübreleme İşçiliği			18,00
10,00	El Çapası			40,00
11,00	Makine Çapası			
12,00	Sulama İşçiliği			20,00
13,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			
14,00	Diğer (İlaçlama İşçiliği)			30,00
C	HASAT VE PAZARLAMA			
1,00	Hasat			150,00
2,00	Nakliye (İşletmeye veya Pazara taşıma)			30,00
3,00	Kurutma			
4,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			20,00
5,00	Diğer (Balya Yapma, Eleme, Savurma vb.)			
D	DiĞER DEĞİŞKEN MASRAFLAR			
1,00	Çapa-Kürek-vs.			
2,00	İşletme Bakım Gideri			
3,00	Diğer			
	TOPLAM MASRAFLAR			701,00
F	DEĞİŞEN MASRAFLAR FAİZİ (%10)			70,10
G	TOPLAM DEĞİŞEN MASRAFLAR (TDM)(E+F)			771,10
a	Genel İdare Giderleri (TDM%0,3)			23,13
b	Arazi Kirası			
c	Beklenmeyen Giderler			
H	TOPLAM SABİT MASRAFLAR(TSM) (a+b+c)			23,13
	TOPLAM ÜRETİM MASRAFLARI(TÜM)(TDM+TSM)			794,23
	Bir Dekardan alınan Ürün Miktarı(kg/da)			2.250,00
	Ürün satış fiyatı (kg/TL)			1,25
	Bir Dekardan Alınan Yan Ürün Miktarı(kg)			
	Yan Ürünün Satış Fiyatı (TL/Kg)			
	Bir Dekardan Elde Edilen Yan Ürün Geliri			
	Diğer			
	DEKARA NET ÜRETİM MASRAFI (TL/DA)			794,23
	Bir Kg Ürünün Maliyeti (TL/KG)			0,35

Kaynak: Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

Tablo 65 – 2018 Ayva Girdi Temin Fiyatları

Ayva				
		Dekara Miktar (kg)	Birim Fiyat (TL)	Dekar Tutarı (TL/da)
A	GİRDİLER			
1,00	Tohum veya Fide Bedeli			
2,00	K. Gübre Bedeli	80,00	1,30	104,00
3,00	Çiftlik Gübresi			
4,00	Zirai Mücadele İlaç Bedeli	3,00	25,00	75,00
5,00	Su ve Enerji Bedeli			50,00
6,00	Ambalaj Bedeli			
7,00	Diğer			
B	BAKIM VE İŞÇİLİK GİDERLERİ			
1,00	İlk Sürüm			25,00
2,00	İkilime			13,00
3,00	Üçleme			
4,00	Dörtleme			
5,00	Taban Sürgü ve Tırmık			
6,00	Tohum Hazırlama, Tohum Kapama			
7,00	Ekim-dikim			
8,00	Budama			120,00
9,00	Gübreleme İşçiliği			20,00
10,00	El Çapası			40,00
11,00	Makine Çapası			13,00
12,00	Sulama İşçiliği			25,00
13,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			
14,00	Diğer (İlaçlama İşçiliği)			22,00
C	HASAT VE PAZARLAMA			
1,00	Hasat			160,00
2,00	Nakliye (İşletmeye veya Pazara taşıma)			40,00
3,00	Kurutma			
4,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			20,00
5,00	Diğer (Balya Yapma, Eleme, Savurma vb.)			
D	DİĞER DEĞİŞKEN MASRAFLAR			
1,00	Çapa-Kürek-vs.			
2,00	İşletme Bakım Gideri			
3,00	Diğer			
	TOPLAM MASRAFLAR			727,00
F	DEĞİŞEN MASRAFLAR FAİZİ (%10)			72,70
G	TOPLAM DEĞİŞEN MASRAFLAR (TDM)(E+F)			799,70
a	Genel İdare Giderleri (TDM%0,3)			23,99
b	Arazi Kirası			
c	Beklenmeyen Giderler			
H	TOPLAM SABİT MASRAFLAR(TSM) (a+b+c)			23,99
	TOPLAM ÜRETİM MASRAFLARI(TÜM)(TDM+TSM)			823,69
	Bir Dekardan alınan Ürün Miktarı(kg/da)			1.500,00

	Ürün satış fiyatı (kg/TL)			1,69
	Bir Dekardan Alınan Yan Ürün Miktarı (kg)			
	Yan Ürünün Satış Fiyatı (TL/Kg)			
	Bir Dekardan Elde Edilen Yan Ürün Geliri			
	Diğer			
	DEKARA NET ÜRETİM MASRAFI (TL/DA)			823,69
	Bir Kg Ürünün Maliyeti (TL/KG)			0,55

Kaynak: Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

Tablo 66 – 2018 Erik Girdi Temin Fiyatları

Erik				
		Dekara Miktar (kg)	Birim Fiyat (TL)	Dekar Tutarı (TL/da)
A	GİRDİLER			
1,00	Tohum veya Fide Bedeli			
2,00	K. Gübre Bedeli	60,00	1,30	78,00
3,00	Çiftlik Gübresi			
4,00	Zirai Mücadele İlaç Bedeli	3,00	40,00	120,00
5,00	Su ve Enerji Bedeli			40,00
6,00	Ambalaj Bedeli			
7,00	Diğer			
B	BAKIM VE İŞÇİLİK GİDERLERİ			
1,00	İlk Sürüm			25,00
2,00	İkilime			13,00
3,00	Üçleme			13,00
4,00	Dörtleme			
5,00	Taban Sürücü ve Tırmık			
6,00	Tohum Hazırlama, Tohum Kapama			
7,00	Ekim-dikim			
8,00	Budama			100,00
9,00	Gübreleme İşçiliği			10,00
10,00	El Çapası			40,00
11,00	Makine Çapası			
12,00	Sulama İşçiliği			10,00
13,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			
14,00	Diğer (İlaçlama İşçiliği)			10,00
C	HASAT VE PAZARLAMA			
1,00	Hasat			130,00
2,00	Nakliye (İşletmeye veya Pazara taşıma)			20,00
3,00	Kurutma			
4,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			10,00
5,00	Diğer (Balya Yapma, Eleme, Savurma vb.)			
D	DİĞER DEĞİŞKEN MASRAFLAR			
1,00	Çapa-Kürek-vs.			
2,00	İşletme Bakım Gideri			
3,00	Diğer			
	TOPLAM MASRAFLAR			619,00

F	DEĞİŞEN MASRAFLAR FAİZİ (%10)			61,90
G	TOPLAM DEĞİŞEN MASRAFLAR (TDM)(E+F)			680,90
a	Genel İdare Giderleri (TDM%0,3)			20,43
b	Arazi Kirası			
c	Beklenmeyen Giderler			
H	TOPLAM SABİT MASRAFLAR(TSM) (a+b+c)			20,43
	TOPLAM ÜRETİM MASRAFLARI(TÜM) (TDM+TSM)			701,33
	Bir Dekardan alınan Ürün Miktarı(kg/da)			1.100
	Ürün satış fiyatı (kg/TL)			1,80
	Bir Dekardan Alınan Yan Ürün Miktarı (kg)			
	Yan Ürünün Satış Fiyatı (TL/Kg)			
	Bir Dekardan Elde Edilen Yan Ürün Geliri			
	Diğer			
	DEKARA NET ÜRETİM MASRAFI (TL/DA)			701,33
	Bir Kg Ürünün Maliyeti (TL/KG)			0,64

Kaynak: Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

Tablo 67 – 2018 Armut Girdi Temin Fiyatları

Armut				
		Dekara Miktar (kg)	Birim Fiyat (TL)	Dekar Tutarı (TL/da)
A	GİRDİLER			
1,00	Tohum veya Fide Bedeli			
2,00	K. Gübre Bedeli	80,00	1,30	104,00
3,00	Çiftlik Gübresi			
4,00	Zirai Mücadele İlaç Bedeli	3,00	25,00	75,00
5,00	Su ve Enerji Bedeli			50,00
6,00	Ambalaj Bedeli			
7,00	Diğer			
B	BAKIM VE İŞÇİLİK GİDERLERİ			
1,00	İlk Sürüm			25,00
2,00	İkilime			13,00
3,00	Üçleme			
4,00	Dörtleme			
5,00	Taban Sürgü ve Tırmık			
6,00	Tohum Hazırlama, Tohum Kapama			
7,00	Ekim-dikim			
8,00	Budama			120,00
9,00	Gübreleme İşçiliği			20,00
10,00	El Çapası			40,00
11,00	Makine Çapası			58,00
12,00	Sulama İşçiliği			25,00
13,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			
14,00	Diğer (İlaçlama İşçiliği)			22,00
C	HASAT VE PAZARLAMA			
1,00	Hasat			160,00
2,00	Nakliye (İşletmeye veya Pazara taşıma)			40,00

3,00	Kurutma			
4,00	Ambalajlama-Paketleme İşçiliği			20,00
5,00	Diğer (Balya Yapma, Eleme, Savurma vb.)			
D	DİĞER DEĞİŞKEN MASRAFLAR			
1,00	Çapa-Kürek-vs.			
2,00	İşletme Bakım Gideri			
3,00	Diğer			
	TOPLAM MASRAFLAR			772,00
F	DEĞİŞEN MASRAFLAR FAİZİ (%10)			77,20
G	TOPLAM DEĞİŞEN MASRAFLAR (TDM)(E+F)			849,20
a	Genel İdare Giderleri (TDM%0,3)			25,48
b	Arazi Kirası			
c	Beklenmeyen Giderler			
H	TOPLAM SABİT MASRAFLAR(TSM) (a+b+c)			25,48
	TOPLAM ÜRETİM MASRAFLARI(TÜM)(TDM+TSM)			874,68
	Bir Dekardan alınan Ürün Miktarı(kg/da)			1.000,00
	Ürün satış fiyatı (kg/TL)			1,69
	Bir Dekardan Alınan Yan Ürün Miktarı(kg)			
	Yan Ürünün Satış Fiyatı (TL/Kg)			
	Bir Dekardan Elde Edilen Yan Ürün Geliri			
	Diğer			
	DEKARA NET ÜRETİM MASRAFI (TL/DA)			874,68
	Bir Kg Ürünün Maliyeti (TL/KG)			0,87

Kaynak: Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

Tablo 68 – Girdi Temini (Miktar)

Girdi Temini	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Hicaz Narı (Kilogram)	98.982	98.982	0	0	0	0	0	98.982	98.982	98.982	98.982	98.982	692.877
Ayva (Kilogram)	29.730	29.730	0	0	0	0	0	0	0	0	29.730	29.730	118.920
Armut (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	168.940	0	0	168.940
Erik (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	65.630	65.630	0	0	0	131.260
Domates (Kilogram)	0	0	0	0	0	192.363	192.363	192.363	192.363	192.363	192.363	0	1.154.180
TOPLAM	128.712	128.712	0	0	0	192.363	192.363	356.976	356.976	460.286	321.076	128.712	2.266.177

Tüm ürünler için tesis girdi miktarı hesaplanırken bölgede üretilen ürünün %2'si esas alınmıştır.

Çiftçinin üretim maliyetleri ve karlılığı göz önünde bulundurularak girdi temin fiyatları belirlenmiştir. Çiftçinin üretim maliyetlerine %30 kar eklenerek hesaplanan girdi temin fiyatları şu şekilde olacaktır:

Tablo 69 – Girdi Fiyatı Hicaz Narı

Hicaz Narı (Kilogram)					
Ürün/Hizmet	Cinsi	Birim Fiyat	Miktar	Tutar	Yıllık Maliyet
Hicaz Narı (Kilogram)	Kg.	0,0708	1	0,07	49.034,36
TOPLAM				0,07	49.034,36

Tablo 70 - Girdi Fiyatı Ayva

Ayva (Kilogram)					
Ürün/Hizmet	Cinsi	Birim Fiyat	Miktar	Tutar	Yıllık Maliyet
Ayva (Kilogram)	Kg.	0,1092	1	0,11	9.872,19
TOPLAM				0,11	9.872,19

Tablo 71 - Girdi Fiyatı Armut

Armut (Kilogram)					
Ürün/Hizmet	Cinsi	Birim Fiyat	Miktar	Tutar	Yıllık Maliyet
Armut (Kilogram)	Kg.	0,1738	1,00	0,17	22.320,87
TOPLAM				0,17	22.320,87

Tablo 72 - Girdi Fiyatı Erik

Erik (Kilogram)					
Ürün/Hizmet	Cinsi	Birim Fiyat	Miktar	Tutar	Yıllık Maliyet
Erik (Kilogram)	Kg.	0,1262	1	0,13	12.584,80
TOPLAM				0,13	12.584,80

Tablo 73 - Girdi Fiyatı Domates

Domates (Kilogram)					
Ürün/Hizmet	Cinsi	Birim Fiyat	Miktar	Tutar	Yıllık Maliyet
Domates (Kilogram)	Kg.	0,0831	1	0,08	72.873,15
TOPLAM				0,08	72.873,15

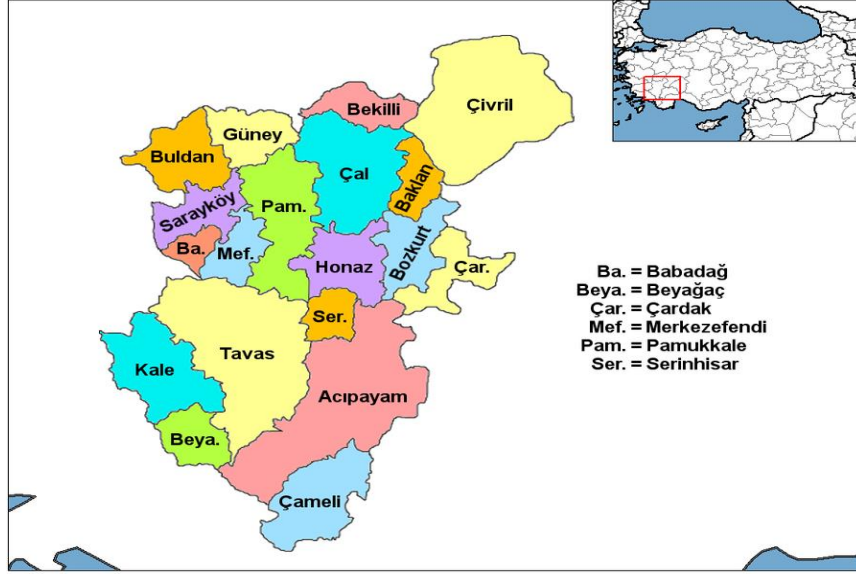
Tablo 74 – Enerji Tüketimi

Kalem	Birim	Birim Değer	Birim Fiyat	Aylık Tutar	Yıllık Tutar	Kaynak
Elektrik	kWh	313.108	0,0692	1.807	21.682	İş Yerleri İçin Uygulanan Tek Zamanlı Güncel Tarife
Su	Metreküp	2.609	0,92	2.409	28.902	Güncel İş Yeri Tarifesi
Yakıt, Isınma	Metreküp	156,55	84,62	13.247	158.963	Güncel Doğalgaz Fiyatı
Telefon	Hat Başına	5	18	92,30	1.108	Ses Operatörleri Ortalama Tarifeleri

4. KURULUŞ YERİ ANALİZİ

4.1. Denizli İli Hakkında Genel Bilgiler

Şekil 19 - Denizli İl Haritası

Kaynak: Google Görseller

Denizli, Türkiye'nin bir ili ve en kalabalık yirmi birinci şehridir. Tekstil ürünleri ve yöreye has Denizli horozu ile meşhurdur. Yüzölçümü 11.861 km², denizden yüksekliği ise 219 metredir. (Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Anadolu Yarımadası'nın güneybatı, Ege Bölgesi'nin güneydoğusunda yer almaktadır. Ege ve Akdeniz Bölgeleri arasında bir geçit durumundadır. Denizli ilinin her iki bölge üzerinde de toprakları vardır. Akdağ'ın (Babadağ) kuzey yamaçları eteklerinde, Büyük Menderes'in kolu olan Aksu çayına kavuşan derelerle hafifçe yarılmış bir plato üzerinde yer alan Denizli, yeni bir kenttir. Ayrıca en yüksek dağı Honaz Dağı aynı zamanda Ege Bölgesi'nin en yüksek dağıdır (2532 m). Ege kıyılarından iç kesimlere sokulan doğal bir yol üzerinde bulunan Denizli'nin, 1950'de 22.000 olan nüfusu, 2018 itibarıyla 1.027.782'dir. (TÜİK)

4.1.1. Denizli'deki Dağlar⁶⁹

- **Honaz Dağı:** Yükseltisi 2.571 metredir. Denizli'nin 17 km güneydoğusunda yer almaktadır, yamaçları dik ve meyillidir. İlin en yüksek dağıdır. Koruma altına alınarak milli park yapılmıştır. Yılın çoğu zamanında, tepelerinde kar bulunur.
- **Karcı Dağı:** Denizli'nin güneyinde yer alır. En yüksek yeri Gökbel Tepesi 2.308 metredir. Akdeniz ve Ege Bölgelerini birbirine bağlayan Kazaklıbeli Geçidi 1.250 metredir. Zirvede çoğu zaman kar bulunmaktadır.
- **Sazak Dağı:** 1.143 metre yüksekliğindedir. Çal, Çivril, Sarayköy ve Buldan ilçeleri sınırlarında kalmaktadır.

⁶⁹ (Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

- **Beşparmak Dağı:** 1.307 metre yüksekliğindedir. Çardak Baklan, Çivril ilçeleri ile Afyon ve Denizli il sınırını birbirinden ayırmaktadır.
- **Maymun Dağı:** Çardak ilçesinin kuzeyinde, denizden yüksekliği 1.733 metredir. Elma Dağı: Denizli-Burdur sınırını çizmekte ve Söğüt Dağlarını içine almaktadır. 1.805 metre yüksekliğindedir.
- **Büyük Çökelez Dağı:** Sarayköy ovasının doğusundan Çal ilçesine kadar uzamaktadır. Pamukkale'nin kuzeyini kuşatmaktadır. 1.840 metre yüksekliğindedir.
- **Kızılhisar Dağı:** 2.241 metre yüksekliğinde, Serinhisar ilçesi ile Tavas ilçesi arasındadır.
- **Burgaz (Bulkaz) Dağı:** Çivril'in kuzeyinde, 1.990 metre yüksekliğindedir.
- **Eşeler Dağı:** Acıpayam ovasının doğusunda, 2.254 metre yüksekliğindedir.
- **Sandıras Dağı:** 2.294 metre yüksekliğindedir. Beyağaç ilçesi ile Muğla Köyceğiz ilçesi arasında uzanmaktadır. Gölge Dağlar adı ile de anılmaktadır.
- **Babadağ:** 2.308 metre yüksekliğindedir. Denizli'nin güneyinden batısına doğru uzanmaktadır. Menteşe dağ sisteminin bir uzantısı olarak sıradağ şeklinde, Akdaş olarak ta anılmaktadır.
- **Bozdağ:** Acıpayam -Gireniz vadisi ile Tavas Barza ovası arasında, 2.421 metre yüksekliğindedir.
- **Akdağ:** 2.449 metre yüksekliği ile Denizli ilinin ikinci yüksek dağdır. Denizli-Afyon sınırı boyunca devam etmektedir.

4.1.2. Denizli'deki Ovalar⁷⁰

- **Çürüksu ve Denizli Ovası:** Çömleksaz köyünden başlayan ova, Pamukkalenin altından, Büyük Menderes (Sarayköy) ovasına karışmaktadır. Ovası Çürüksu sulamaktadır. Yüzölçümü 150 km², denizden yükseltisi 100 ile 600 metre arasında değişir. Ovada Pamuk, buğday, mısır yetiştirilmektedir.
- **Büyük Menderes ve Sarayköy Ovası:** Doğudan Honaz Dağı, kuzey ve kuzeydoğudan Çökelez Dağı, kuzeybatıdan Sazak Dağı, güney ve güneybatıdan Babadağ ile çevrilidir. Ovası Büyük Menderes akarsuyu sulamaktadır. Yüzölçümü 200 km², denizden yükseltisi 70-500 metre arasında değişir. Ovada pamuk, buğday, mısır yetiştirilmektedir.
- **Tavas Ovası:** Ovanın kuzeydoğu ucunda Tavas, güneybatı ucunda, Kale ilçeleri yer alır. Yüzölçümü 300 km²'dir. Deniz seviyesinden yüksekliği 950 metredir. Tavas ovasında birkaç küçük çay ve dere dışında akarsu yoktur. Genelde kıraçtır. Buğday, tütün ve nohut yaygın olarak üretilen tarım ürünlerindendir.

⁷⁰ (Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

- **Kaklık Ovası:** Honaz Dağının kuzeyinden doğuya doğru uzanmaktadır. Yüzölçümü 60 km², denizden yüksekliği 600 metredir. Sulu tarım yapılmaktadır. Pamuk ve buğday en çok yetiştirilen ürünlerdir.
- **Hanabat Ovası:** Acıgöl'ün batısındadır. Kuzeyden Maymun Dağı, güneyden Söğüt Dağları ile çevrilidir. En çok buğday yetiştirilmektedir.
- **Acıpayam Ovası:** Tavas ovasının doğusunda, Serinhisar ilçesi ve Kızılhisar Dağları bitiminden. Kuzeyden güneye doğru uzanan, yüzölçümü 443 km², denizden yüksekliği 850 metre olan karstik oluşumlu ve 1950'li yıllarda bile var olan bataklıklar kurutularak toprak kazanılan, dar bir alanı Dalaman Çayı ile sulanabilen, kıraç özelliği ile dikkat çeken, buğday, tütün ve nohut gibi kurakçıl ürünlerin çokça yetiştirildiği bir ovadır.
- **Çivril ve Baklan Ovaları:** Kuzeyde Yorga, güneyinde Bozdağ ve Beşparmak Dağları, doğusunda Akdağ, batısında Çökelez Dağı ile çevrilidir. Çivril ve Baklan ovalarını B. Menderes akarsuyu sular. Yüzölçümü 920 km²'dir. Denizden yüksekliği 850 metredir. Ovada buğday ve nohut yetiştirilir.

4.1.3. Denizli İli İklim Koşulları⁷¹

Denizli ilinin havası ve doğası Ege Bölgesi'nin ortalamalarını yansıtmaktadır.

İlin kuzey kısmı Ege, güney kısmı Akdeniz bölgesine dâhildir. Kıyı kesimlerinden iç bölgelere geçit yerinde olduğundan, kuzey kısımda az da olsa iç bölgelerin iklimi hissedilebilmektedir. Ege Bölgesi ikliminden sıcaklık olarak biraz düşük farklılıklar görülebilmektedir. Denizli'de dağlar genel olarak denize doğru dik olduğundan, denizden gelen rüzgârlara açık bulunmaktadır. Kışlar ılık ve yağışlı geçmektedir. İlde yıllık sıcaklık ortalaması 15,8 °C'dir.

Denizli'nin bitki örtüsü makidir. Denizli'nin %59'u ormanlarla kaplıdır. Çayır ve meralar % 10, ekili ve dikili arazi %43'tir. Ekime müsait olmayan kısmı sadece %1'dir. İlin bitki örtüsünü çoğunlukla orman ağaçları ile Akdeniz iklimine has makiler meydana getirir. Ormanlarda karaçam, kızılçam, sedir, ardıç, meşe, kestane, çınar, dişbudak, kızılğaç (Boya ağacı), günlük gibi ağaç türleri bulunur. Ormanların başladığı sınırların altında kalan dağ eteklerindeki geniş alanlar çalılık ve fundalıklarla kaplıdır.

4.2. Denizli İli Ekonomisi⁷²

Denizli ilinin ekonomisi sanayi ve ticarete dayanmaktadır. Denizli, bir ihracat ve sanayi kentidir. Hizmet sektörü de oldukça gelişmiştir. Son 15 yılda sanayisi gelişme göstermiştir. ABD'ye bakır tel ihraç etmektedir.

Faal nüfusun %45'i tarım, balıkçılık, arıcılık, ormancılık ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Bütün gelirin %30'u sanayiden sağlanmaktadır. Türkiye'de Anadolu Kaplanları olarak bilinen ihracatçı şehirlerin başında gelmektedir. Her yıl milyarlarca dolarlık ihracatıyla Türkiye'nin lokomotif sanayi şehirlerinden biridir. Denizli Türkiye'de ve dünyada tekstilin başkenti olarak anılmakta olsa da son yıllarda tekstilde yaşanan ekonomik kayıplar nedeniyle ekonomik dengeler

⁷¹ (Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

⁷² (Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

mermer ve doğal taş sektörü üzerine kaymaktadır. Denizli'den tüm dünya ülkelerine traverten ve türevi olan mermer ve doğal taş ihracatı gerçekleştirilmektedir. Serinhisar ilçesi de Türkiye'nin leblebi ve leblebi ürünleri ihtiyacının %85 civarını karşılamaktadır ve ihraç etmektedir.

Bir sanayi, ihracat ve ticaret merkezi olan Denizli, aynı zamanda 65 bine yaklaşan üniversite öğrencisine ev sahipliği yapmaktadır. Bir yılda milyonlarca yerli ve yabancı turisti ağırlayan il, bir turizm kenti olmasının yanı sıra düzenlenen yerel, ulusal ve uluslararası etkinliklerle (bkz. festivaller) eğitim, kongre, kültür ve sanat merkezi özelliğindedir. GEKA (Güney Ege Kalkınma Ajansı) merkezi Denizli'dedir. Sanayisi, turizmi, ticareti ve hizmet sektörü çok gelişmiş olan Denizli, Türkiye'nin en kalkınmış kentlerinden biridir. Denizli, Türkiye'nin en büyük 10 ekonomisi arasındadır. Kent, havlu, bornoz ve ev tekstilinde ABD ve AB pazarında prestije sahiptir.

Uluslararası bir termal merkez olan Karahayit vardır. Yılın her mevsiminde ana kaynağından 58 derece çıkan Karahayit'ın kendine has kırmızı renkli şifalı termal suyu ve termal çamuru, Ege Üniversitesi Hidroklimatoloji Enstitüsünün vermiş olduğu rapora göre içerdiği zengin mineralleri ile eşsiz bir sağlık kaynağıdır. Karahayit' ta bulunan turistik tesislerde (Otel, Apart Otel ve Pansiyonlarda) Kırmızı Su ve Termal Çamur sayesinde pek çok hastalık ve sağlık problemine şifa bulunabilmektedir.

Bunların yanı sıra Denizli'nin Buldan ilçesi ürettiği birbirinden güzel el dokumaları ile dünyaca ünlüdür. Her yıl binlerce yerli ve yabancı turist ilçeyi ziyaret etmektedir.

Yatırım yer olarak Denizli'nin Merkezefendi ilçesi hammaddeye yakın kırsal alanı ile ilçe çevresinden bir yer olması planlanmaktadır.

4.3. Merkezefendi İlçesi⁷³

262.825 kişilik nüfusuyla ilin en kalabalık ikinci ilçesidir. İlçenin doğusunda ve kuzeyinde Pamukkale, batısında Sarayköy ve Babadağı, güneyinde Tavas ilçeleri bulunmaktadır. Merkezefendi İlçesine merkezdeki 42 mahalle, 2 belde ve 6 köy mahalle olarak bağlanmış ve Merkezefendi İlçesi sınırları içinde 50 mahalle oluşmuştur. İlçe yüzölçümü yaklaşık 28.242 hektardır.

4.4. Honaz İlçesi⁷⁴

Denizli ilinin bir ilçesidir. İlçeye ismini vermiş olan Honaz Dağı (2.571 m) Ege Bölgesi'nin en yüksek dağıdır ve Honaz ilçesi bu dağın kuzey yamacına oturmaktadır. Yüz ölçümü 504 km² olan Honaz'ın, 1990 yılı sayımına göre nüfusu 25.000'dir. Nüfus yoğunluğu km²'ye 45 kişidir.

Honaz'ın iklimi, Ege bölgesi ikliminin etkisi altındadır. Yağmur genellikle ilkbahar, sonbahar ve kış mevsimlerinde yağmaktadır. İlçe Honaz Dağının kuzey yamaçlarında kurulduğu için yağış miktarı oldukça yüksektir (yıllık 856,6 mm). Bu özelliği ile Honaz'ın iklimi özellikle kiraz yetiştiriciliği için oldukça uygundur.

İlçenin merkez nüfusu: 10.600'dür. Kiraz, şeftali, pamuk, cennet elması meşhurdur. Pamukkale üniversitesinin en büyük meslek yüksekokulu buradadır. 2.660 civarında öğrenci vardır. Ayrıca 15 adet program bulunmaktadır.

⁷³ (Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

⁷⁴ (Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

İlçenin en önemli tarım ürünleri arasında Kiraz önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle ihracata yönelik kiraz yetiştirilmekte ve yaklaşık %80'lik bir oranı yurt dışına gönderilmektedir. Ortalama kiraz ihracatı yıllık 60,000,000 TL, diğer yaş meyve, sebze ve domates, üzüm gibi tarım ürünlerinin iç ve dış piyasa satışı ise yıllık ortalama 500,000,000 TL civarındadır. Bunun yanında Honaz'ın diğer önemli bir tarım ürünü ise domatestir. İlçede uzun yıllardır hizmet vermekte olan bir salça fabrikası da bulunmaktadır.

Honaz ilçesi tarımsal faaliyetler açısından oldukça verimlidir. Yapılması planlanan tesisin konusu olan meyveler Honaz ilçesinde yetişmektedir ve oldukça verimlidir. İlçe özellikle armut, ayva, erik ve nar bakımından oldukça verimlidir. Tesisin kurulumu ile Honaz ilçesinde üretim yapan çiftçilerin tesise ürünlerini getirmesi beklenmektedir. Ayrıca ilçede kooperatif bulunmaktadır ve bu kooperatif sayesinde tesisin çiftçiler tarafından tercih edilmesi beklenmektedir.

Tarımdaki çeşitliliğin yanında, Honaz ilçesi tarih boyunca pehlivanlar yetiştirmiş bir ilçedir. Bu pehlivanlar arasında en ünlüsü, arka arkaya üç kere Kırkpınar Başpehlivanı olmuş, altın kemer sahibi Hüseyin Çokal'dır.

İncil'de adı geçen yedi kiliseden birinin bulunduğu Colossae (Xollossai) antik kenti, ilçeye iki km mesafedeki ören yerindedir.

2019 yılı TÜİK verilerine göre Honaz nüfusu 33.184 kişi olmuştur. (TÜİK)

5. TEKNİK İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

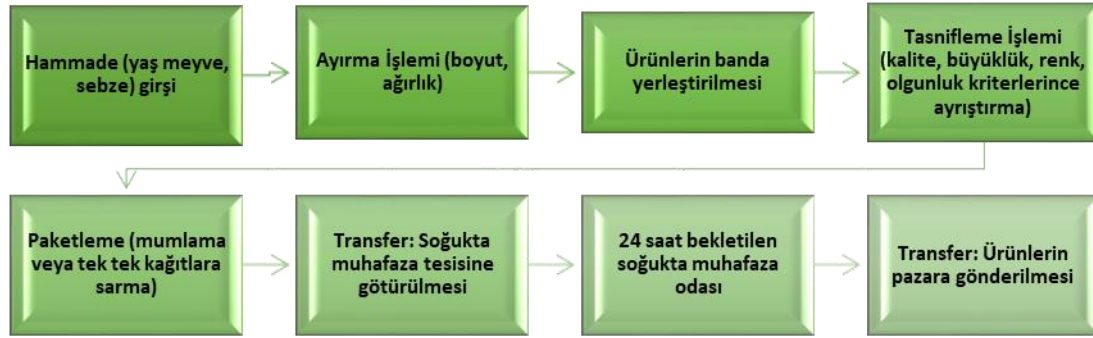
5.1. Projenin Tanımı

5.1.1. Yatırımın Konusu

Yaş Meyve Sebze Boylama, Tasnifleme, Paketleme ve Soğukta Muhafaza Tesisleri

Yaş meyve ve sebze boylama, tasnifleme, paketleme ve soğukta muhafaza tesislerinin işleyişi aşağıdaki görselle verilmektedir.

Şekil 20- Yaş Meyve Sebze Tesisi İşleyişi

5.1.2. Denizli'deki Tesisler

Denizli'de Honaz Belediyesi tarafından ilçede hizmet verecek Yaş Meyve ve Sebze Alım Merkezinin inşaat çalışmaları başlatılmıştır. (Denizli 24 Haber) Honaz Belediyesi, nüfus artışına bağlı olarak ihtiyaçları da artan ilçeye modern bir yaş meyve ve sebze alım merkezi kazandırmaya hazırlanmaktadır.

Proje kapsamında Afşinbey Mahallesi'nde başlatılan inşaat çalışmaları devam etmektedir. 23 bin 500 metrekare arsa üzerinde 3 bin 376 metrekare alana sahip büyük ve modern bir tesis inşa edilmektedir. Tesis bünyesinde 2 bin 310 metrekare hal binası, 393 metrekare idari bina, 32 metrekare güvenlik ve kantar binası bulunmaktadır. Hal binasında 21 dükkân, satış alanı, çay ocağı ve tuvaletler, idari binada zabıta ve ilkyardım odası, mescit, toplantı odası, yemekhane ve mutfak yer almaktadır. 3 milyon 144 bin 400 TL ihale bedelli Honaz Belediyesi Yaş Meyve ve Sebze Alım Merkezinin 2019 yılı içinde tamamlanması planlanmaktadır. (Denizli 24 Haber)

Yatırıma Konu Olan Tesis ve Özellikleri

Nar, ayva, armut, erik (Black diamond ve angelina türleri) ile domates olmak üzere beş tür ürün içerecek şekilde orta ölçekli bir yatırım planlanmıştır. Kurulacak tesis yaş meyve sebze boylama, tasnifleme, paketleme ve soğukta muhafaza bölümleri bulunacak şekilde planlanacaktır. Tesisin içinde soğuk hava deposunun bulunması, tesisin mimarlık hizmetine esas olan sınıfın belirlenmesinde önemli bir etkidir. Prefabrik yapıların soğutmada verimliliği %20 artırması sebebiyle yapının prefabrik beton şeklinde olması planlanmıştır. Buna göre yapı II. Sınıf C Grubu Yapılar kapsamına girecektir.

5.2. Yatırım Yeriine İlişkin Bilgiler ve Yatırımın Çevresel Etkileri

Bölgede yapılan araştırmalar, yatırım yeri için ihtiyaçlar dahilinde uygun olan ilçenin Merkezefendi ilçesi olduğunu göstermiştir. Bu sebeple yatırım yeri olarak hammaddeye yakınlığı ve kırsal alan içinde yer alması sebebiyle tesisin kuruluş yeri olarak Denizli'nin Merkezefendi ilçesi olması planlanmaktadır. Merkezefendi ilçesinde elektrik, su gibi altyapı yatırımlarının tamamlanmış olması bölgeyi yatırım için uygun hale getirmektedir.

5.3. Mevcut Teknolojiler

Bölgede kurulacak tesiste yaş meyve ve sebze tasnifleme işlemlerini hızlı ve kolay bir şekilde yürütecek makineler düşünülmüştür. Bu makineler yatırım konusu içinde yer alan beş ürünün özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Makineler genel olarak boylama ve paketleme işlemi yapmaktadır.

Tesiste işlem görececek ürünler armut, ayva, domates, nar ve eriktir. Bu ürünler boyutları, yapıları, türleri ve hassasiyetleri bakımından birbirinden farklıdır. Bu nedenle tesiste her ürüne farklı işlem uygulanacaktır ve ürünler farklı makinelerde işlem görecektir. Ürünler işlem görürken ürünün tüm özellikleri göz önünde bulundurulacaktır.

Tablo 75 - Ayva Tasnifleme İşleminde Kullanılacak Makineler

Makineler	Teknik Özellikler
Bunkerli Ayva Yükleme Bandı	Ürünü düzenli şekilde yıkama makinesinin kapasitesine göre yükleme sağlar. Motor gücü: Rediktörlü motor 1,5 kw Makine ebatları: 1500x3500 mm Kapasite: 15 ton / saat Malzeme cinsi: Cr-Ni 304 Krom
Ayva Yıkama Makinesi	Ürünün yıkanması işlemi yapılır. Motor gücü: 1,5 kw Makine ebatları: 1500x4380x1200 mm Kapasite: 15 ton / saat Malzeme cinsi: Cr-Nİ 304 Krom
Ayva Havalı Süzme Makinesi	Ürünün seçilmesi ayıklanması yapılır. Motor gücü: 1,1 kw Makine ebatları: 1500x3000 mm Kapasite: 15 ton / saat

	Malzeme cinsi: Cr-Nİ 304 Krom
Ayva Kalibrasyon Makinesi	Ürünün kalibrasyon işlemi yapılır. Motor gücü: 2,2 kw Varyatör Motor: 0,75 kw Makine ebatları: 1500x5950 mm Kapasite: 15 ton / saat Malzeme cinsi: Cr-Nİ 304 Krom
Paketleme Masası	Seçilen ürünün paketlenmesi yapılır. Makine ebatları: 1000x5000x600 mm Malzeme cinsi: Cr-Nİ 304 Krom

Tabloda görüldüğü gibi ayva tasnifleme işlemi için beş adet makine kullanılması uygundur. Bu makineler ayvanın tesise girdiği andan çıkışına kadar olan süreçte kullanılacak olup tasnifleme sürecini hızlandıracaktır

Şekil 21 - Paletli Ürün Yıkama Sistemleri

Kaynak: Ortarmak (Drencherlar-Paletli Ürün Yıkama Sistemleri Görsel)

Tablo 76 - Domates Tasnifleme İşleminde Kullanılacak Maddeler

Makineler	Özellikler
Damper 304 Kalite CrNi	Meyveleri işleme hattına homojen ve hassas bir şekilde dökmektedir. İşleme hattının ilk kısmıdır. Meyveler bu bölümde kasalardan konveyörün üzerine veya su havuzunun içine boşaltılıp boş kasalar damper sisteminin dışına alınmaktadır. Domates gibi hassas ürünler için havuzlu damper tercih edilmektedir.
Yıkama Havuzu 304 Kalite CrNi	Ürünlerin yıkandığı kısımdır.
Yükleme Konveyörü 304 Kalite CrNi	Sistem üzerinde kaydırma yapmayan özel bantlar bulunmaktadır.
Seçme Konveyörü 304 Kalite CrNi	Bahçeden gelen ürünlerin otomatik bir şekilde damperle boşaltıldıktan sonra bozuk ve yeşil ürünlerin alimünyum borular üzerinden dönerek ilerlerken seçilmesini sağlamaktadır ve standart olanlar 6 metre uzunluğundadır.
Boylama	Ürünleri boyutlarına göre ayırmaktadır. Ürünleri hassas bir şekilde ve hatasız sınıflandırmak için yüksek çözünürlüklü kameralar, görüntü işleme yazılımı, taşıyıcılar ve düşürücüler uyum içinde çalışmaktadır.

Tabloda domates tasnifleme işleminde kullanılacak makineler ve bu makinelerin özellikleri verilmektedir.

Şekil 22 - Damper Görseli

Kaynak: Ortarmak (Damper Görseli)

Tablo 77 - Nar, Erik ve Armut İçin Boylama ve Paketleme Makineleri

Makineler	Özellikler
Nar Boylama ve Paketleme Hattı	Nar için özel dizayn edilmiş ta kırılmasını engelleyici tasarım, ürün zedelenmesini engelleyici taşıma kabı, Loadcelli hassas tartım ve 10 farklı çıkış imkânı, Paslanmaz elik konveyörler ve dokunmatik ekran ile kolay kullanım, İnverter kontrollü bant hızları, Raporlama zellięi, Sensör kontrollü pozisyonlama, Ekrandan alarm tespiti özelliklerine sahiptir. Saatte 4 ton ürünü 10 farklı gruba ayırmaktadır.
Erik Boylama ve Paketleme Hattı	Erik için özel dizayn edilmiş ta kırılmasını engelleyici tasarım, Paslanmaz elik konveyörler ve dokunmatik ekran ile kolay kullanım, İnverter kontrollü bant hızları, Raporlama zellięi, Sensör kontrollü pozisyonlama, Ekrandan alarm tespiti özelliklerine sahiptir.
Armut Boylama ve Paketleme Hattı	Armut için özel dizayn edilmiş ta kırılmasını engelleyici tasarım, Paslanmaz elik konveyörler ve dokunmatik ekran ile kolay kullanım, İnverter kontrollü bant hızları, Raporlama zellięi, Sensör kontrollü pozisyonlama, Ekrandan alarm tespiti özelliklerine sahiptir.

Tesiste soğuk hava deposu bulunacaktır. Soğuk hava depoları meyve ve sebzelerin tazeliğini korumasını sağlamaktadır. Meyve ve sebzeler uygun olmayan sıcaklıkta ve nem

oranlarında çabuk bozulmaktadır. Soğuk hava depoları ürünlerin uzun süre tazeliğini ve vitaminini kaybetmeden saklayabilmektedir. Yaş meyve ve sebze soğuk hava depoları aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır.

- CFC içermeyen 40 kg/m³ yoğunlukta soğuk depo panelleri (BEO PANEL - Kilitli Paneller),
- Çift rejimli soğuk oda grupları (Opsiyonel),
- Split tip endüstriyel soğutma sistemleri,
- HACCP sınıfına uygun ekipman ve cihaz seçimi,
- Ultrasonik nemlendirme cihazları,
- Atmosferik soğuk oda kapıları,
- Günlük, haftalık, aylık performans raporları alınabilen BEO patentli uzaktan izleme sistemleri, (Beo Group)

Tablo 78 - Sebze ve Meyvelerin Saklanma Değerleri Tablosu⁷⁵

Meyve Adı	Optimum °C	Deg. Oranı °C	O ² %	CO ²	G. Nem %	Raf Ömrü
Ayva	0/2	0-5	1-2	0-3	90-98	3-5 Ay
Armut	0	0-5	2-4	0-3	90-98	2-7 Ay
Erik	0	0-5	1-2	0-5	90-98	2-5 Ay
Nar	5	5-10	3-5	5-10	90-98	
Yeşil Olgun Domates	12	12-15	3-5	2-3	85-95	21-27 Gün
Kırmızı Domates	8	8-10	3-5	3-5	85-95	7-14 Gün

Kaynak: Tanınmış Soğuk Hava, 2019

Her ürün için farklı soğutma şartları mevcuttur. Bu şartlar ürünün yapısına göre değişiklik göstermekte olup raf ömürleri de farklıdır. Buna göre yapılan piyasa araştırmasında soğuk hava deposunun sahip olacağı özellikler aşağıdaki gibidir:

Tablo 79 - Soğuk Oda Özellikleri

Teknik Özellik	Değer
Soğuk Oda Ölçüleri	7 m x 8 m x 4 m
Evaporasyon	-10°C
Kondenzasyon	45°C
Oda Sıcaklığı	0°C / +2°C

Tesiste 4 adet soğuk oda kurulacaktır. Soğuk oda ölçüleri ve özellikleri yukarıdaki tabloda verilmiştir. Soğuk odalara ilişkin diğer özellikler ise şöyledir:

- **Soğuk Oda Panelleri ve Özellikleri**

Panel ve duvarların kalınlığı 80 mm ve duvarlarda 20 µm polyester boya ile kaplı 100 g/m² ve 0,5 mm galvanize sac kullanılacaktır. Panellerde kullanılan izolasyon için poliüretan 42 kg/m³ yoğunluğunda olacaktır.

⁷⁵ (Tanınmış Soğuk Hava)

- **Soğuk Oda için Termal Kapılar**

Termal kapılar panel duvarları ile aynı özelliklere sahip olacaktır. Termal kapı için kalınlığı 80 mm sandviç paneller ve 20 µ polyester boya ile kaplı 100 g/m² ve 0,5 mm galvanize çelik kullanılacaktır. Kullanılacak izolasyon için polüretan 42 kg/m³ yoğunluğunda olacaktır.

- **Soğuk Oda içi Aydınlatma**

Soğuk oda için bir grup neme dayanıklı IP65 etanj armatürler kullanılacaktır.

- **Nemlendirme Cihazları**

Soğuk odaların her birisi farklı kapasitelerdeki Technowell marka ultrasonik nemlendirme cihazı kullanılacaktır.

5.4. Teknoloji Seçimi ve Üretim Yöntemi

Belirtilen makineler tesisin üretim kapasitesi ve işlenecek ürünlere göre belirlenecektir.

Tablo 80 - Makineler

Makineler	Birim Fiyat	Adet	Toplam
Nar Boylama ve Paketleme Hattı	1	11.923,08	11.923,08
Armut İşleme Makinesi	1	13.076,92	13.076,92
Erik Yükleme Bunkerli Bant	1	3.384,62	3.384,62
Erik Boylama (4 Boy)	1	5.384,62	5.384,62
Bunkerli Ayva Yükleme Bandı	1	3.000,00	3.000,00
Ayva Yıkama Makinası	1	6.461,54	6.461,54
Ayva Havalı Süzme Makinası	1	5.230,77	5.230,77
Ayva Seçme ve Kontrol Bandı	1	5.353,85	5.353,85
Ayva Kalibrasyon Makinası	1	10.076,92	10.076,92
Paketleme Masası (6 Adet)	1	5.538,46	5.538,46
Damper 304 Kalite CrNi	1	3.415,38	3.415,38
Yıkama Havuzu 304 Kalite CrNi	1	4.230,77	4.230,77
Yükleme Konveyörü 304 Kalite CrNi	1	2.384,62	2.384,62
Seçme Konveyörü - 6 Metre 304 Kalite CrNi	1	5.446,15	5.446,15
Iskarta Bantı ve Iskarta Toplama	1	2.307,69	2.307,69
Boylama 4 Boy	1	8.461,54	8.461,54
Boylama Çıkış Bantları	1	600,00	600,00
Elektrik Panosu	1	2.734,62	2.734,62
Armut İşleme Makinesi (30 kişilik teleferik dahildir)	1	13.076,92	13.076,92
Erik Yükleme Bunkerli Bant	1	3.384,62	3.384,62
Erik Boylama 4 Boy	1	5.384,62	5.384,62
Nar Boylama ve Paketleme Hattı (Yıkama dahil değildir)	1	1.153,85	1.153,85
Soğuk Hava Deposu	1	110.720,00	110.720,00
TOPLAM			232.731,54

5.5. Makine-Teçhizat Seçimi ve Spesifikasyonları

Tablo 81 - Demirbaşlar

Demirbaşlar	Birim Fiyat	Adet	Toplam
Yönetici Çalışma Masası	500,00	10	5.000,00
Yönetici Çalışma Koltuğu	123,08	10	1.230,77
Bilgisayar	653,85	10	6.538,46
Evrak Dolabı	100,00	15	1.500,00
Yazıcı	130,77	7	915,38
Çok Fonksiyonlu Yazıcı	346,15	1	346,15
Orta Sehpa	76,92	6	461,54
Misafir Koltuk Takımı	1.538,46	6	9.230,77
Üretim Alanı Çalışma Masası	76,92	5	384,62
Üretim Alanı Çalışma Koltuğu	53,85	5	269,23
Diğer	3.846,15	1	3.846,15
TOPLAM			29.723,08

Tablo 82 - Taşıtlar

Harcamalar	Adet	Birim Maliyet	Toplam Maliyet
Binek Araba	3	15.384,62	46.153,85
Kamyonet	1	30.769,23	30.769,23
Traktör ve Römork	2	12.307,69	24.615,38
Forklift	3	11.538,46	34.615,38
Transpalet	4	18.461,54	73.846,15
TOPLAM	13	88.461,54	210.000,00

5.6. İnşaat İşleri

II. Sınıf C Grubu yapılarına giren sanayi yapılarına uygun olarak inşaat tamamlanacaktır. Tesis için prefabrik beton kullanılması planlanmıştır. Tesisin içinde soğuk hava deposunun yer alması ve soğuk hava depolarında prefabrik malzemelerin kullanımının soğutma verimliliğini %20 oranında artırması sebebiyle yapı malzemesi olarak prefabrik tercih edilmiştir. Bununla birlikte yapı tasarlanırken tesiste boşaltma ve yüklemeye olanak veren tır rampası tasarlanacaktır.

Tablo 83 – Bina İnşaatı Toplam Maliyeti

Bina İnşaatı Toplam Maliyeti	Değerler
İnşaat Yapımı m ² Birim Maliyeti (Prefabrik Birim Poz Fiyatları)	88,92
Arazi Büyüklüğü (m ²)	10.000,00
Belediye İmar Oranı	60,00%
Kapalı Alan Büyüklüğü (m ²)	6.000,00
İnşaat Tamamlanma Oranı	0,00
Kaba İnşaat Maliyeti (Karkasa kadarki kısım)	0,00
Bina Tadilatı Toplam Maliyeti (Karkastan sonraki kısım)	0,00
Bina İnşaatı	533.538,46

5.7. Organizasyon ve İnsan Kaynakları

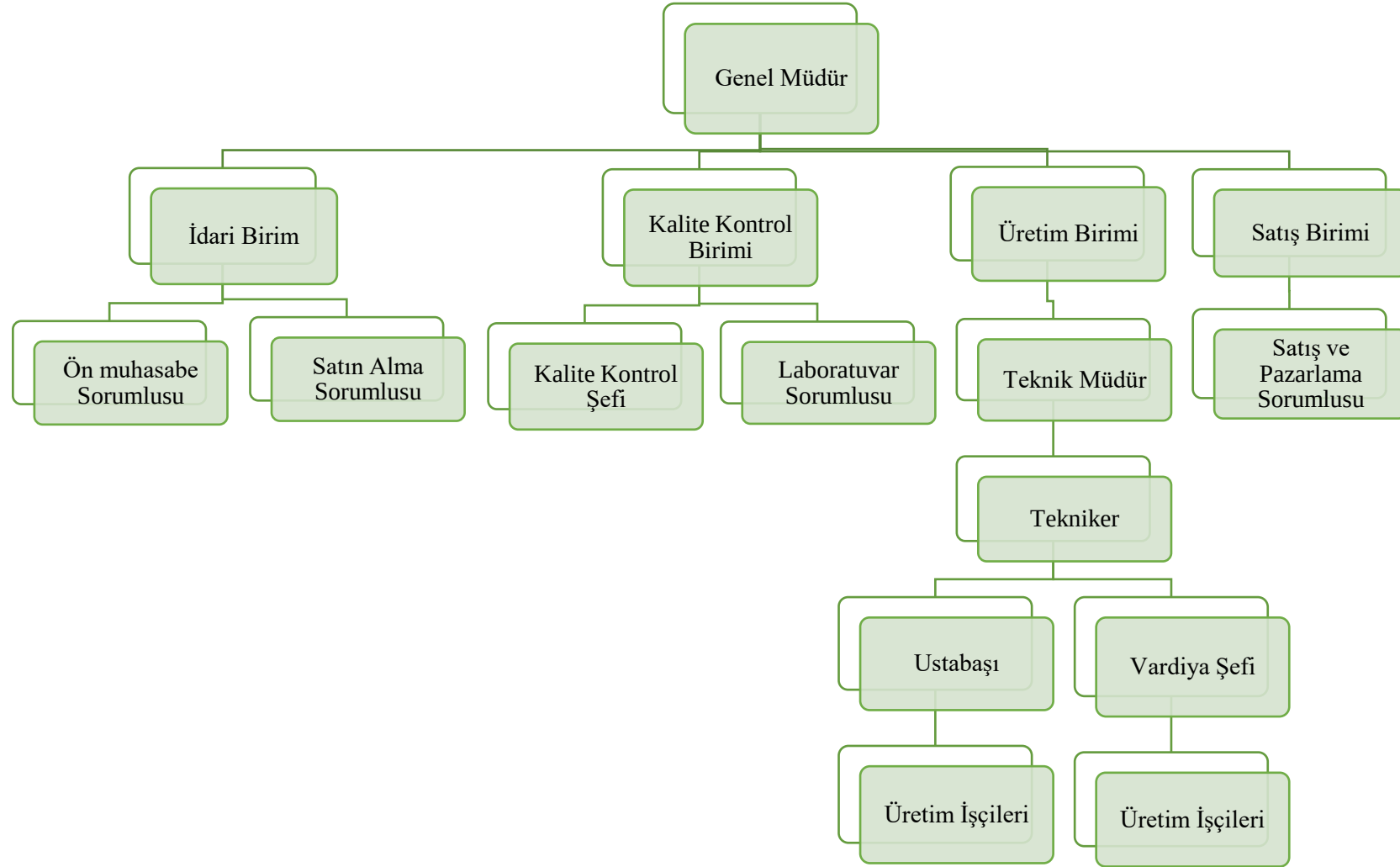
Tablo 84 – Yatırım Dönemi Personel Giderleri

1. Yıl Personel Giderleri	1. Ay	2. Ay	3. Ay	4. Ay	5. Ay	6. Ay	7. Ay	8. Ay	9. Ay	10. Ay	11. Ay	12. Ay	Toplam
Genel Müdür	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	45.692
Satış ve Pazarlama Sorumlusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	952	952	952	2.856
Ön Muhasebe Sorumlusu	762	762	762	762	762	762	762	762	762	762	762	762	9.138
Ustabaşı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.269	1.269	1.269	3.808
Satın Alma Sorumlusu	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	12.185
Kalite Kontrol Şefi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.396	1.396	2.792
Laboratuvar Sorumlusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.015	1.015	2.031
Tekniker	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.015	1.015	2.031
Teknik Müdür	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.269	1.269	2.538
Vardiya Şefi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.015	1.015	2.031
Üretim İşçileri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	645	645	1.290
TOPLAM	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	7.806	14.162	14.162	86.391

Tablo 85 – Yatırım Sonrası Personel Giderleri

Yatırım Sonrası Dönem Personel Giderleri													
Aylar	1. Ay	2. Ay	3. Ay	4. Ay	5. Ay	6. Ay	7. Ay	8. Ay	9. Ay	10. Ay	11. Ay	12. Ay	Toplam
Genel Müdür	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	3.808	45.692
Satış ve Pazarlama Sorumlusu	952	952	952	952	952	952	952	952	952	952	952	952	11.423
Ön Muhasebe Sorumlusu	762	762	762	762	762	762	762	762	762	762	762	762	9.138
Ustabaşı	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	15.231
Satın Alma Sorumlusu	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	12.185
Kalite Kontrol Şefi	1.396	1.396	1.396	1.396	1.396	1.396	1.396	1.396	1.396	1.396	1.396	1.396	16.754
Laboratuvar Sorumlusu	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	12.185
Tekniker	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	12.185
Teknik Müdür	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	1.269	15.231
Vardiya Şefi	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	12.185
Üretim İşçileri	645	645	645	645	645	645	645	645	645	645	645	645	7.737
TOPLAM	14.162	14.162	14.162	14.162	14.162	14.162	14.162	14.162	14.162	14.162	14.162	14.162	169.945

Şekil 23- Organizasyon Şeması

5.8. Tesis Kurulu Kapasitesi, Üretim Programı ve Öngörülen Kapasite Kullanım Oranları

Tablo 86 - İlk Yıl Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri

İlk Yıl Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri (5,0% Fire Dahil)													
Ürünler/Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Hicaz Narı (Kilogram)	98.982	98.982	0	0	0	0	0	98.982	98.982	98.982	98.982	98.982	692.877
Ayva (Kilogram)	22.595	22.595	0	0	0	0	0	0	0	0	22.595	22.595	90.379
Armut (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	128.394	0	0	128.394
Erik (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	49.879	49.879	0	0	0	99.758
Domates (Kilogram)	0	0	0	0	0	146.196	146.196	146.196	146.196	146.196	146.196	0	877.177
TOPLAM													1.888.585

Tablo 87 - KKO

Yıllar	Yatırım Dönemi	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
KKO	0 %	70 %	75 %	80 %	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

5.9. Toplam Yatırım Tutarı ve Uygulama Planı

Tablo 88 - Yatırım Maliyet Planı

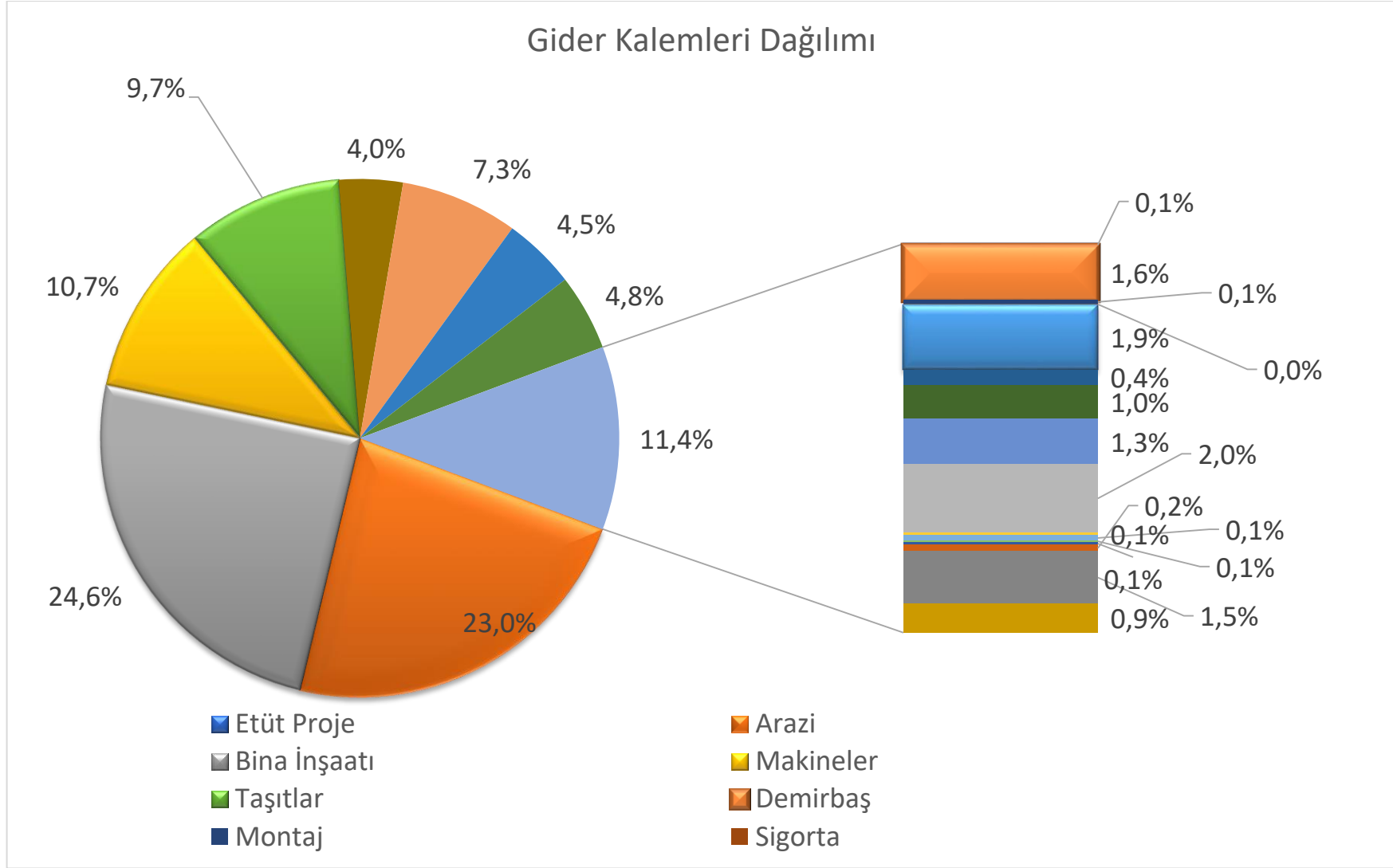
1. Yıl Gider Kalemleri	1. Ay	2. Ay	3. Ay	4. Ay	5. Ay	6. Ay	7. Ay	8. Ay	9. Ay	10. Ay	11. Ay	12. Ay	Toplam
Etüt Proje	1.334	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.334
Arazi	500.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	500.000
Bina İnşaatı	0	66.692	66.692	66.692	66.692	66.692	66.692	66.692	66.692	0	0	0	533.538
Makineler	0	0	0	0	0	0	38.789	38.789	38.789	38.789	38.789	38.789	232.732
Taşıtlar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	70.000	70.000	70.000	210.000
Demirbaş	0	0	0	0	0	0	4.954	0	0	9.908	9.908	9.908	34.677
Montaj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.327	0	0	2.327
Sigorta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	544	544
Deneme Üretimi Hammadde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13.890	13.890	13.890	41.671
Personel	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	5.585	7.806	14.162	14.162	86.391
Pazarlama-Satış	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.692	5.385	2.308	9.385
Elektrik	1.807	1.807	1.807	1.807	1.807	1.807	1.807	1.807	1.807	1.807	1.807	1.807	21.682
Su	2.409	2.409	2.409	2.409	2.409	2.409	2.409	2.409	2.409	2.409	2.409	2.409	28.902
Yakıt (Isınma)	13.247	13.247	13.247	13.247	13.247	13.247	13.247	13.247	13.247	13.247	13.247	13.247	158.963
Eğitim Danışmanlık	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	10.000	10.000	10.000	43.846
Mali Müşavir	138	138	138	138	138	138	138	138	138	138	138	138	1.662
Hukuk Müşaviri	269	269	269	269	269	269	269	269	269	269	269	269	3.231
Telefon	92	92	92	92	92	92	92	92	92	92	92	92	1.108
Kırtasiye	142	142	142	142	142	142	142	142	142	142	142	142	1.699
Ambalaj ve Paketleme	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.389	1.389	1.389	4.167
Nakliye	2.778	2.778	2.778	2.778	2.778	2.778	2.778	2.778	2.778	2.778	2.778	2.778	33.337
Kalite Kontrol ve ARGE	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	18.462
Genel Giderler	26.544	4.812	4.812	4.812	4.812	4.812	6.999	6.751	6.751	8.911	9.297	9.170	98.483
Beklenmeyen Giderler	27.871	5.052	5.052	5.052	5.052	5.052	7.349	7.089	7.089	9.357	9.762	9.629	103.407

Bu çalışma, PROGEM Danışmanlık tarafından T.C Güney Ege Kalkınma Ajansı adına hazırlanmıştır. © 2019

TOPLAM TUTAR	83.958	39.408	39.408	39.408	39.408	39.408	43.891	43.383	43.383	75.466	86.306	82.969	656.395
--------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------

Arazi alanı 10.000 m²'dir. Arsa için toplam fiyat; 54,16 Euro/m² x 10.000 m² = 541.667,00 Euro olarak hesaplanmıştır. Arazi alanının %60'ına prefabrik betonarme kurulacaktır. Bu sebeple kapalı alan oranı %60 olarak hesaplanmıştır. Bina türü prefabrik betonarme olarak belirlenmiştir. Bina yapım maliyeti hesaplanırken T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 2018 Güncel Birim Fiyatı olan 96,00 Euro esas alınmıştır.

Şekil 24 - Gider Kalemleri Dağılımı

5.10. Tam Kapasitede Yıllık İşletme Gelir ve Giderleri

Tablo 89 - İlk Yıl Fiili Kapasitedeki Satış Gelirleri

İlk Yıl Fiili Kapasitedeki Satış Gelirleri (5,0% Fire Dahil)													
Ürünler/Aylar	1. Ay	2. Ay	3. Ay	4. Ay	5. Ay	6. Ay	7. Ay	8. Ay	9. Ay	10. Ay	11. Ay	12. Ay	Toplam
Hicaz Narı (Kilogram)	53.298	53.298	0	0	0	0	0	53.298	53.298	53.298	53.298	53.298	373.088
Ayva (Kilogram)	13.035	13.035	0	0	0	0	0	0	0	0	13.035	13.035	52.142
Armut (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	74.074	0	0	74.074
Erik (Kilogram)	0	0	0	0	0	0	0	26.858	26.858	0	0	0	53.716
Domates (Kilogram)	0	0	0	0	0	84.344	84.344	84.344	84.344	84.344	84.344	0	506.064
TOPLAM	66.334	66.334	0	0	0	84.344	84.344	164.500	164.500	211.716	150.678	66.334	1.059.082

Tablo 90 - İlk 15 Yılda Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri İlk 7 Yıl

İlk 15 Yılda Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri (5,0% Fire Dahil)							
Yıllar	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Ürünler Kapasiteler	80%	85%	85%	95%	95%	95%	95%
Hicaz Narı (Kilogram)	692.876,80	736.181,60	736.181,60	822.791,20	822.791,20	822.791,20	822.791,20
Ayva (Kilogram)	90.379,20	96.027,90	96.027,90	107.325,30	107.325,30	107.325,30	107.325,30
Armut (Kilogram)	128.394,40	136.419,05	136.419,05	152.468,35	152.468,35	152.468,35	152.468,35
Erik (Kilogram)	99.757,60	105.992,45	105.992,45	118.462,15	118.462,15	118.462,15	118.462,15
Domates (Kilogram)	877.176,80	932.000,35	932.000,35	1.041.647,45	1.041.647,45	1.041.647,45	1.041.647,45
TOPLAM	1.888.584,80	2.006.621,35	2.006.621,35	2.242.694,45	2.242.694,45	2.242.694,45	2.242.694,45

Tablo 91 - İlk 15 Yılda Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri Devamı (8-15. Yıllar)

İlk 15 Yılda Fiili Kapasitedeki Üretim ve Satış Adetleri (5,0% Fire Dahil)								
Yıllar	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Ürünler Kapasiteler	95%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Hicaz Narı (Kilogram)	822.791,20	866.096,00	866.096,00	866.096,00	866.096,00	866.096,00	866.096,00	866.096,00
Ayva (Kilogram)	107.325,30	112.974,00	112.974,00	112.974,00	112.974,00	112.974,00	112.974,00	112.974,00
Armut (Kilogram)	152.468,35	160.493,00	160.493,00	160.493,00	160.493,00	160.493,00	160.493,00	160.493,00
Erik (Kilogram)	118.462,15	124.697,00	124.697,00	124.697,00	124.697,00	124.697,00	124.697,00	124.697,00
Domates (Kilogram)	1.041.647,45	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00
TOPLAM	2.242.694,45	2.360.731,00	2.360.731,00	2.360.731,00	2.360.731,00	2.360.731,00	2.360.731,00	2.360.731,00

5.11. Tam Kapasitede Yıllık İşletme Sermayesi İhtiyacı

Tablo 92 - İşletme Gider Kalemleri

İşletme Gider Kalemleri	Aylık Gider	İşletme Sermaye Süresi (Ay)	İşletme Sermayesi*	Sabit Gider Oranı	Değişken Gider Oranı	Aylık Sabit Gider	Aylık Değişken Gider	Yıllık Sabit Gider	Yıllık Değişken Gider	Yıllık Gider
Hammadde ve Diğer Girdiler	13.890,45	3	41.671	30,00%	70,00%	4.167	9.723	50.006	116.680	166.685
Personel	14.162,08	3	42.486	80,00%	20,00%	11.330	2.832	135.956	33.989	169.945
Pazarlama-Satış	4.282,05	3	12.846	80,00%	20,00%	3.426	856	41.108	10.277	51.385
Elektrik	1.806,79	3	5.420	70,00%	30,00%	1.265	542	15.177	6.504	21.682
Su	2.408,52	3	7.226	70,00%	30,00%	1.686	723	20.232	8.671	28.902
Yakıt (Isınma)	13.246,88	3	39.741	70,00%	30,00%	9.273	3.974	111.274	47.689	158.963
Eğitim Danışmanlık	1.538,46	3	4.615	50,00%	50,00%	769	769	9.231	9.231	18.462
Kira	0,00	3	0	100,00%	0,00%	0	0	0	0	0
Mali Müşavir	138,46	3	415	100,00%	0,00%	138	0	1.662	0	1.662
Hukuk Müşaviri	269,23	3	808	100,00%	0,00%	269	0	3.231	0	3.231
Telefon	92,31	3	277	80,00%	20,00%	74	18	886	222	1.108
Kırtasiye	141,62	3	425	60,00%	40,00%	85	57	1.020	680	1.699
Ambalaj ve Paketleme	1.389,04	3	4.167	10,00%	90,00%	139	1.250	1.667	15.002	16.669
Nakliye	2.778,09	3	8.334	10,00%	90,00%	278	2.500	3.334	30.003	33.337
Kalite Kontrol ve ARGE	1.538,46	3	4.615	50,00%	50,00%	769	769	9.231	9.231	18.462
İthalat Gümrükleme	0,00	3	0	0,00%	100,00%	0	0	0	0	0
Bakım, Onarım, Yedek Parça	638,56	3	1.916	10,00%	90,00%	64	575	766	6.896	7.663
Genel Giderler	243,00	3	729	40,00%	60,00%	97	146	1.166	1.750	2.916
Beklenmeyen Giderler	244,02	3	732	20,00%	80,00%	49	195	586	2.343	2.928
TOPLAM TUTAR	58.808		176.424			33.878	24.931	406.530	299.166	705.696

Dönem Sonu Stok	13.890,45	3	41.671	100%			41.671	0	41.671
TOPLAM TUTAR					0	0,00	448.202	299.166	747.368

5.12. Öngörülen Doluluklara Göre Yıllar İtibariyle İşletme Gelirleri-Giderleri ve İşletme Sermayesi İhtiyacı

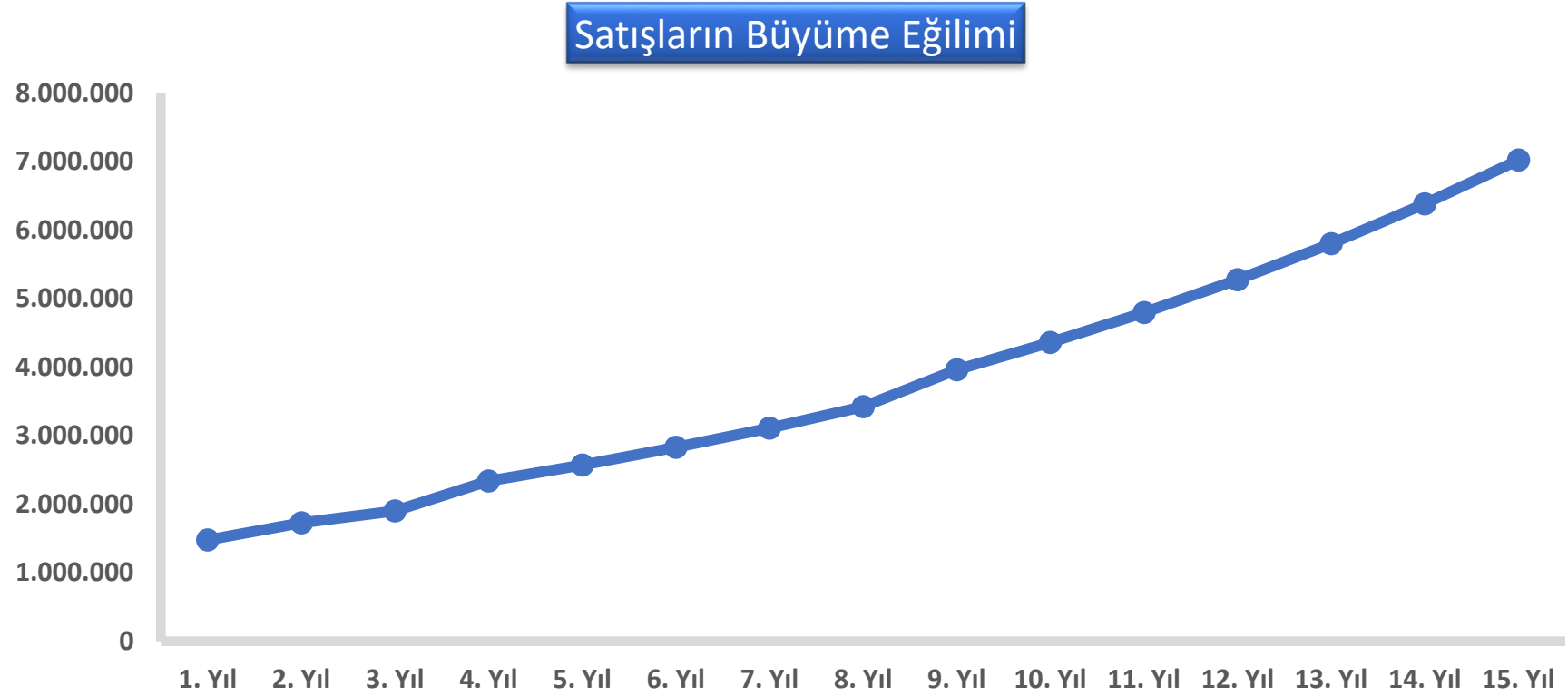
Tablo 93 - 15 Yıllık Satış Geliri İlk 7 Yıl

15 Yıllık Satış Geliri							
Ürünler Aylar	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Hicaz Narı (Kilogram)	373.088	436.046	479.651	589.688	648.657	713.523	784.875
Ayva (Kilogram)	52.142	60.941	67.035	82.413	90.655	99.720	109.692
Armut (Kilogram)	74.074	86.574	95.231	117.078	128.786	141.665	155.831
Erik (Kilogram)	69.063	80.717	88.789	109.158	120.074	132.082	145.290
Domates (Kilogram)	910.914	1.064.631	1.171.094	1.439.757	1.583.733	1.742.106	1.916.317
Toplam	1.479.280	1.728.909	1.901.800	2.338.095	2.571.905	2.829.095	3.112.005
Satışların Büyüme Oranı	0%	17%	10%	23%	10%	10%	10%

Tablo 94 - 15 Yıllık Satış Geliri Devam

15 Yıllık Satış Geliri								
Ürünler Aylar	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Hicaz Narı (Kilogram)	863.362	999.683	1.099.651	1.209.616	1.330.578	1.463.636	1.609.999	1.770.999
Ayva (Kilogram)	120.662	139.713	153.685	169.053	185.958	204.554	225.010	247.511
Armut (Kilogram)	171.414	198.479	218.327	240.160	264.176	290.594	319.653	351.618
Erik (Kilogram)	159.819	185.053	203.559	223.914	246.306	270.936	298.030	327.833
Domates (Kilogram)	2.107.948	2.440.782	2.684.861	2.953.347	3.248.681	3.573.549	3.930.904	4.323.995
Toplam	3.423.205	3.963.711	4.360.082	4.796.090	5.275.699	5.803.269	6.383.596	7.021.956
Satışların Büyüme Oranı	10%	16%	10%	10%	10%	10%	10%	10%

Şekil 25 – Satışların Büyüme Eğilimi

Tablo 95 - 15 Yıllık Gider

İşletme Gider Kalemleri	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Hammadde ve Diğer Girdiler	166.685	183.354	201.689	221.858	244.044	268.448	295.293
Personel Ücretleri	169.945	186.939	205.633	226.197	248.816	273.698	301.068
Pazarlama-Satış	51.385	56.523	62.175	68.393	75.232	82.755	91.031
Elektrik	21.682	23.850	26.235	28.858	31.744	34.918	38.410
Su	28.902	31.792	34.972	38.469	42.316	46.547	51.202
Yakıt (Isınma-Aidat)	158.963	174.859	192.345	211.579	232.737	256.011	281.612
Eğitim Danışmanlık	18.462	20.308	22.338	24.572	27.030	29.732	32.706
Mali Müşavir Ücreti	1.662	1.828	2.010	2.212	2.433	2.676	2.944
Hukuk Müşaviri Ücreti	3.231	3.554	3.909	4.300	4.730	5.203	5.724
Telefon	1.108	1.218	1.340	1.474	1.622	1.784	1.962
Kırtasiye	1.699	1.869	2.056	2.262	2.488	2.737	3.011
Ambalaj ve Paketleme	16.669	18.335	20.169	22.186	24.404	26.845	29.529
Nakliye	33.337	36.671	40.338	44.372	48.809	53.690	59.059
Kalite Kontrol ve ARGE	18.462	20.308	22.338	24.572	27.030	29.732	32.706
Bakım ve Onarım	7.663	8.429	9.272	10.199	11.219	12.341	13.575
Genel Giderler	2.916	3.208	3.528	3.881	4.269	4.696	5.166
Beklenmeyen Giderler	2.928	3.221	3.543	3.897	4.287	4.716	5.187
TOPLAM TUTAR	705.696	776.266	853.893	939.282	1.033.210	1.136.531	1.250.184
Dönem Sonu Stok	41.671	45.838	50.422	55.465	61.011	67.112	73.823
TOPLAM TUTAR	747.368	822.104	904.315	994.746	1.094.221	1.203.643	1.324.007

Tablo 96 - 15 Yıllık Gider Devamı

İşletme Gider Kalemleri	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Hammadde ve Diğer Girdiler	324.823	357.305	393.035	432.339	475.573	523.130	575.443	632.987
Personel Ücretleri	331.175	364.292	400.721	440.793	484.873	533.360	586.696	645.366
Pazarlama-Satış	100.134	110.147	121.162	133.278	146.606	161.267	177.394	195.133
Elektrik	42.251	46.476	51.124	56.236	61.860	68.046	74.851	82.336
Su	56.322	61.955	68.150	74.965	82.461	90.708	99.778	109.756
Yakıt (Isınma-Aidat)	309.773	340.750	374.825	412.308	453.539	498.892	548.782	603.660
Eğitim Danışmanlık	35.976	39.574	43.531	47.884	52.673	57.940	63.734	70.108
Mali Müşavir Ücreti	3.238	3.562	3.918	4.310	4.741	5.215	5.736	6.310
Hukuk Müşaviri Ücreti	6.296	6.925	7.618	8.380	9.218	10.140	11.153	12.269
Telefon	2.159	2.374	2.612	2.873	3.160	3.476	3.824	4.206
Kırtasiye	3.312	3.643	4.007	4.408	4.849	5.334	5.867	6.454
Ambalaj ve Paketleme	32.482	35.730	39.304	43.234	47.557	52.313	57.544	63.299
Nakliye	64.965	71.461	78.607	86.468	95.115	104.626	115.089	126.597
Kalite Kontrol ve ARGE	35.976	39.574	43.531	47.884	52.673	57.940	63.734	70.108
Bakım ve Onarım	14.932	16.426	18.068	19.875	21.863	24.049	26.454	29.099
Genel Giderler	5.683	6.251	6.876	7.563	8.320	9.152	10.067	11.074
Beklenmeyen Giderler	5.706	6.277	6.905	7.595	8.354	9.190	10.109	11.120
TOPLAM TUTAR	1.375.202	1.512.723	1.663.995	1.830.394	2.013.434	2.214.777	2.436.255	2.679.880
Dönem Sonu Stok	81.206	89.326	98.259	108.085	118.893	130.783	143.861	158.247
TOPLAM TUTAR	1.456.408	1.602.049	1.762.254	1.938.479	2.132.327	2.345.560	2.580.116	2.838.127

Tablo 97 - Kapasite Kullanım Oranı

Yıllar	Kapasite Kullanım Oranı	İşletme Sermayesi İhtiyacı	Kümülatif Toplam
1. Yıl	80%	176.424	176.424
2. Yıl	85%	187.451	363.875
3. Yıl	85%	187.451	551.325
4. Yıl	95%	209.504	760.829
5. Yıl	95%	209.504	970.332
6. Yıl	95%	209.504	1.179.836
7. Yıl	95%	209.504	1.389.340
8. Yıl	95%	209.504	1.598.843
9. Yıl	100%	220.530	1.819.373
10. Yıl	100%	220.530	2.039.903
11. Yıl	100%	220.530	2.260.433
12. Yıl	100%	220.530	2.480.964
13. Yıl	100%	220.530	2.701.494
14. Yıl	100%	220.530	2.922.024
15. Yıl	100%	220.530	3.142.554

6. MALİ İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

6.1. Yatırımın Finansman İhtiyacı ve Kaynakları

Tablo 98 - Finansman İhtiyacı

Toplam Yatırım İhtiyacı	1. Yıl	Açıklama
Yatırım Dönemi Giderleri	2.166.593	
İşletme Sermayesi (3 Aylık)	176.424	
Sabit Yatırım ve İşletme Sermayesi KDV	421.743	
Toplam Yatırım Tutarı	2.764.760	
Finansman Kaynakları	1. Yıl	Açıklama
Öz Kaynak	1.382.380	Yatırımcının karşılayacağı öz kaynak tutarıdır.
Kredi	1.382.380	Banka kredisi olarak alınması öngörülen tutardır.
Diğer Kaynaklar	0	Diğer herhangi bir kaynak öngörülmemiştir.
Toplam Finansman Tutarı	2.764.760	

Tablo 99 - Kredi Tutarı

Kredi Tutarı	1.382.380
Kredi Vadesi (Ay)	60
Kredi Vadesi (Yıl)	5
Aylık Kredi Faiz Oranı	2,0%
Yıllık Kredi Faiz Oranı	24,0%
Yıllık Taksit Ödeme Sayısı	12
Geri Ödemesiz Kredi Dönemi	0
Aylık Taksit Tutarı	-39.768,26
Geri Ödenecek Kredi ve Faiz Toplamı	-2.386.096
Ödenecek Toplam Faiz Tutarı	-1.003.716
Aylık Ana Para Ödemesi Taksit Tutarı	-23.040
Aylık Faiz Ödemesi Taksit Tutarı	-16.728,60

Tablo 100 - Kaynaklar

Yıllar	Borç Tutarı	Ana Para Ödemesi	Faiz Ödemesi	Geri Ödenen Tutar	Kalan Tutar
Yatırım Dönemi	2.386.096	-276.476	-200.743	-477.219	1.908.877
1. Yıl	1.908.877	-276.476	-200.743	-477.219	1.431.658
2. Yıl	1.431.658	-276.476	-200.743	-477.219	954.438
3. Yıl	954.438	-276.476	-200.743	-477.219	477.219
4. Yıl	477.219	-276.476	-200.743	-477.219	0
5. Yıl	0	0	0	0	0
TOPLAM		-1.382.380	-1.003.716	-2.386.096	

6.2. Proforma Maliyetler

Tablo 101 - Pazarlama

Aylar	Aktivite 1	Tutar	Aktivite 2	Tutar	Toplam
1. Ay	Kartvizit (2.500 adet)	154	İnternet Sitesi	1.538	1.692
2. Ay	Müşteri Ziyaretleri	1.538	Katalog (5.000 adet)	3.846	5.385
3. Ay	Totem	769	Müşteri Ziyaretleri	1.538	2.308
4. Ay	Arama Motoru Reklamı	4.615	Sosyal Medya Reklamları	4.615	9.231
5. Ay	Müşteri Ziyaretleri	1.538	Yön Tabelaları	769	2.308
6. Ay	Müşteri Ziyaretleri	1.538	Sektörel Yayın Reklamları (4 kez)	3.077	4.615
7. Ay	Arama Motoru Reklamı	4.615	Müşteri Ziyaretleri	1.538	6.154
8. Ay	Müşteri Ziyaretleri	1.538	Araç Giydirme	3.077	4.615
9. Ay	Sektör Portallarına Üyelik	1.538	Müşteri Ziyaretleri	1.538	3.077
10. Ay	Banner Reklam Uygulaması (3 kez)	462	Müşteri Ziyaretleri	1.538	2.000
11. Ay	Müşteri Ziyaretleri	1.538	Sosyal Medya Reklamları	4.615	6.154
12. Ay	Müşteri Ziyaretleri	1.538	Broşür (3.000 adet)	2.308	3.846
TOPLAM					51.385

Tablo 102 - Proforma Maliyet

Ürünler Karlılık Analizi	Hammadde Maliyeti	Hammadde Maliyeti Ağırlıklı Dağılımı	Genel Giderler Maliyeti	Genel Giderler Ağırlıklı Dağılımı	Personel Maliyeti	Personel Ağırlıklı Dağılımı	Toplam Birim Maliyet	Yıllık Toplam Maliyet
Hicaz Narı (Kilogram)	0,07	26,62%	0,08	36,69%	0,03	36,69%	0,18	262.072,85
Ayva (Kilogram)	0,11	90,43%	0,01	4,79%	0,00	4,79%	0,12	37.661,04
Armut (Kilogram)	0,17	86,40%	0,01	6,80%	0,01	6,80%	0,19	61.798,24
Erik (Kilogram)	0,13	89,44%	0,01	5,28%	0,00	5,28%	0,14	43.257,23
Domates (Kilogram)	0,08	7,11%	0,10	46,45%	0,04	46,45%	0,23	342.578,28

6.3. Proforma Gelir ve Giderler

Tablo 103 – Gelir Tablosu

Gelir Tablosu	Yatırım Dönemi	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl
A - Brüt Satışlar	0,00	1.479.280,37	1.728.908,93	1.901.799,82	2.338.095,08	2.571.904,59
1- Yurtiçi Satışlar	0,00	1.479.280,37	1.210.236,25	1.141.079,89	1.169.047,54	1.028.761,83
2- Yurtdışı Satışlar	0,00	0,00	518.672,68	760.719,93	1.169.047,54	1.543.142,75
C - Net Satışlar	0,00	1.479.280,37	1.728.908,93	1.901.799,82	2.338.095,08	2.571.904,59
D- Satışların Maliyeti (-)	404.801,33	571.486,70	592.322,37	615.241,61	640.452,78	305.055,07
1- Satılan Mamullerin Maliyeti (-)	404.801,33	571.486,70	592.322,37	615.241,61	640.452,78	305.055,07
Brüt Satış Karı Veya Zararı	-404.801,33	907.793,67	1.136.586,56	1.286.558,21	1.697.642,30	2.266.849,51
E - Faaliyet Giderleri	614.723,57	539.010,92	592.912,01	652.203,21	717.423,53	789.165,88
1 - Araştırma Ve Geliştirme Giderleri (-)	18.461,54	18.461,54	20.307,69	22.338,46	24.572,31	27.029,54
2 - Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri (-)	9.384,62	51.384,62	56.523,08	62.175,38	68.392,92	75.232,22
3 - Genel Yönetim Giderleri (-)	586.877,41	469.164,76	516.081,24	567.689,36	624.458,30	686.904,13
Faaliyet Karı Veya Zararı	-1.019.524,89	368.782,75	543.674,55	634.355,00	980.218,77	1.477.683,63
H - Finansman Giderleri	1.003.715,73	802.972,58	602.229,44	401.486,29	200.743,15	0,00

1 - Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	200.743	200.743,15	200.743,15	200.743,15	200.743,15	0,00
2 - Orta ve Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri	802.972,58	602.229,44	401.486,29	200.743,15	0,00	0,00
Olağan Kar Veya Zarar	-2.023.240,62	-434.189,83	-58.554,89	232.868,71	779.475,63	1.477.683,63
Dönem Karı Veya Zararı	-2.023.240,62	-434.189,83	-58.554,89	232.868,71	779.475,63	1.477.683,63
K - Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	102.693,22
Geçmiş Yıl Zarar Mahsubu	0,00	-2.000.311,00	-537.828,38	-141.540,18	0,00	0,00
Dönem Karı Veya Zararı	-2.023.240,62	-2.023.240,62	-2.023.240,62	-1.790.371,91	-1.010.896,28	466.787,35
K - Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	102.693,22
Dönem Net Karı Veya Zararı (-)	-2.023.240,62	-2.023.240,62	-2.023.240,62	-1.790.371,91	-1.010.896,28	364.094,14

Şekil 26 – Karlılık Gelişimi

Tablo 104 - İhracat

Yıllara Göre Satışların Dağılımı		Yurt İçi Satışlar	Yurt Dışı Satışlar	Toplam
1. Yıl	Satış Miktarı	1.888.585	0	1.888.585
	Tutarı (TL)	1.479.280	0	1.479.280
2. Yıl	Satış Miktarı	1.404.635	601.986	2.006.621
	Tutarı (TL)	1.210.236	518.673	1.728.909
3. Yıl	Satış Miktarı	1.203.973	802.649	2.006.621
	Tutarı (TL)	1.141.080	760.720	1.901.800
4. Yıl	Satış Miktarı	1.121.347	1.121.347	2.242.694
	Tutarı (TL)	1.169.048	1.169.048	2.338.095
5. Yıl	Satış Miktarı	897.078	1.345.617	2.242.694
	Tutarı (TL)	1.028.762	1.543.143	2.571.905

Tablo 105 - Satış Özeti İlk 7 Yıl

Ürün / Hizmet Adı	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Hicaz Narı (Kilogram)							
Satış Miktarı	692.876,80	736.181,60	736.181,60	822.791,20	822.791,20	822.791,20	822.791,20
Satış Fiyatı	0,5	0,592307692	0,651538462	0,716692308	0,788361538	0,867197692	0,953917462
Satış Geliri	373.088	436.046	479.651	589.688	648.657	713.523	784.875
Ayva (Kilogram)							
Satış Miktarı	90.379,20	96.027,90	96.027,90	107.325,30	107.325,30	107.325,30	107.325,30
Satış Fiyatı	0,576923077	0,634615385	0,698076923	0,767884615	0,844673077	0,929140385	1,022054423
Satış Geliri	52.142	60.941	67.035	82.413	90.655	99.720	109.692
Armut (Kilogram)							
Satış Miktarı	128.394,40	136.419,05	136.419,05	152.468,35	152.468,35	152.468,35	152.468,35
Satış Fiyatı	0,576923077	0,634615385	0,698076923	0,767884615	0,844673077	0,929140385	1,022054423
Satış Geliri	74.074	86.574	95.231	117.078	128.786	141.665	155.831
Erik (Kilogram)							
Satış Miktarı	99.757,60	105.992,45	105.992,45	118.462,15	118.462,15	118.462,15	118.462,15
Satış Fiyatı	0,7	0,761538462	0,837692308	0,921461538	1,013607692	1,114968462	1,226465308
Satış Geliri	69.063	80.717	88.789	109.158	120.074	132.082	145.290
Domates (Kilogram)							
Satış Miktarı	877.176,80	932.000,35	932.000,35	1.041.647,45	1.041.647,45	1.041.647,45	1.041.647,45
Satış Fiyatı	1,038461538	1,142307692	1,256538462	1,382192308	1,520411538	1,672452692	1,839697962
Satış Geliri	910.914	1.064.631	1.171.094	1.439.757	1.583.733	1.742.106	1.916.317

Tablo 106 - Satış Özeti Devam

Ürün / Hizmet Adı	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Hicaz Narı (Kilogram)								
Satış Miktarı	822.791,20	866.096,00	866.096,00	866.096,00	866.096,00	866.096,00	866.096,00	866.096,00
Satış Fiyatı	1,04	1,15	1,269664141	1,396630555	1,536293611	1,689922972	1,858915269	2,044806796
Satış Geliri	863.362	999.683	1.099.651	1.209.616	1.330.578	1.463.636	1.609.999	1.770.999
Ayva (Kilogram)								
Satış Miktarı	107.325,30	112.974,00	112.974,00	112.974,00	112.974,00	112.974,00	112.974,00	112.974,00
Satış Fiyatı	1,124259865	1,236685852	1,360354437	1,496389881	1,646028869	1,810631756	1,991694931	2,190864425
Satış Geliri	120.662	139.713	153.685	169.053	185.958	204.554	225.010	247.511
Armut (Kilogram)								
Satış Miktarı	152.468,35	160.493,00	160.493,00	160.493,00	160.493,00	160.493,00	160.493,00	160.493,00
Satış Fiyatı	1,124259865	1,236685852	1,360354437	1,496389881	1,646028869	1,810631756	1,991694931	2,190864425
Satış Geliri	171.414	198.479	218.327	240.160	264.176	290.594	319.653	351.618
Erik (Kilogram)								
Satış Miktarı	118.462,15	124.697,00	124.697,00	124.697,00	124.697,00	124.697,00	124.697,00	124.697,00
Satış Fiyatı	1,349111838	1,484023022	1,632425325	1,795667857	1,975234643	2,172758107	2,390033918	2,629037309
Satış Geliri	159.819	185.053	203.559	223.914	246.306	270.936	298.030	327.833
Domates (Kilogram)								
	1.041.647,45	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00	1.096.471,00
Satış Fiyatı	2,023667758	2,226034533	2,448637987	2,693501785	2,962851964	3,25913716	3,585050876	3,943555964
Satış Geliri	2.107.948	2.440.782	2.684.861	2.953.347	3.248.681	3.573.549	3.930.904	4.323.995

Tablo 107 - Satış Analizi

Satış Analizi	Değer	Açıklama
Satışların Ortalama Büyüme Oranı	11,04%	Satışların yıllar itibariyle artışını göstermektedir.
İskonto Oranı	16,04%	Satışlardaki değişimi ifade etmektedir.

6.4. Proforma Nakit Akımları

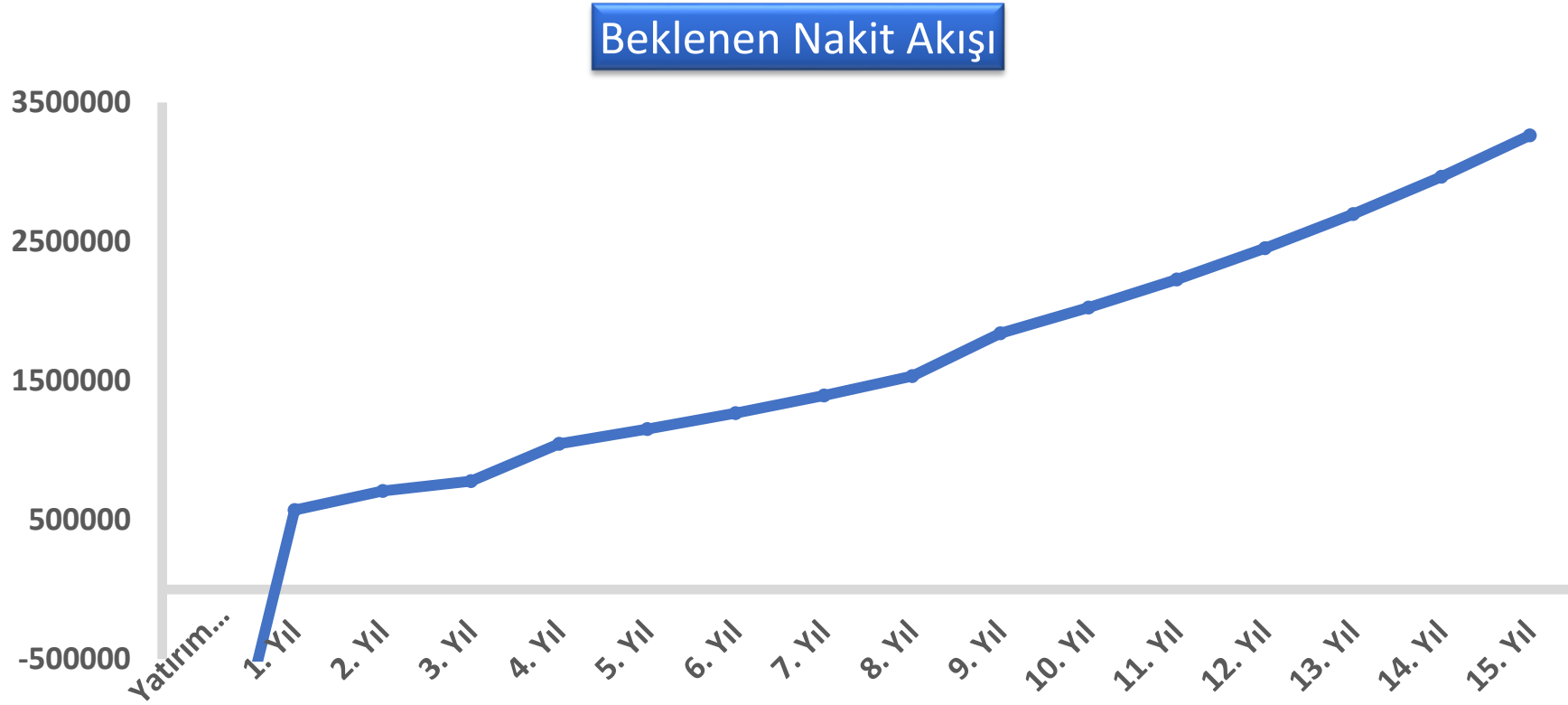
Tablo 108 - Satış Büyüme İlk 7 Yıl

Nakit Girişleri / Yıllar	Yatırım Dönemi	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Dönem Başı Nakit Mevcudu	0	1.352.121	1.504.214	1.933.800	2.454.066	3.320.195	4.797.879	6.423.331
Kredi Tutarı	1.382.380	0	0	0	0	0	0	0
Hibe Tutarı	0	0	0	0	0	0	0	0
Öz Kaynak	1.382.380	0	0	0	0	0	0	0
Satış Gelirleri Toplamı	0	1.479.280	1.728.909	1.901.800	2.338.095	2.571.905	2.829.095	3.112.005
Hesaplanan KDV	0	266.270	311.204	342.324	420.857	462.943	509.237	560.161
Nakit Girişleri Toplamı	2.764.760	3.097.672	3.544.327	4.177.924	5.213.018	6.355.043	8.136.211	10.095.496
Nakit Çıkışları / Yıllar	Yatırım Dönemi	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Yatırım Dönemi Giderleri (12 Aylık)	656.395	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Sermayesi	176.424	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Giderleri Toplamı	0	747.368	822.104	904.315	994.746	1.094.221	1.203.643	1.324.007
İndirilecek KDV	102.601	103.936	114.330	125.763	138.339	152.173	167.390	184.129
Ödenecek KDV	0	264.935	196.874	216.561	282.518	310.770	341.847	376.032
Kredi Faiz Ödemeleri	200.743	200.743	200.743	200.743	200.743	0	0	0
Kredi Ana Para Ödemeleri	276.476	276.476	276.476	276.476	276.476	0	0	0
Nakit Çıkışları Toplamı	1.412.639	1.593.458	1.610.527	1.723.858	1.892.823	1.557.164	1.712.880	1.884.168
Dönem Sonu Nakit Mevcudu	1.352.121	1.504.214	1.933.800	2.454.066	3.320.195	4.797.879	6.423.331	8.211.328
Amortisman	363.130	363.130	363.130	363.130	363.130	227.420	26.677	26.677
Vergi Öncesi Kar (Brüt Kar/Zarar)	-2.023.241	731.913	906.805	997.485	1.343.349	1.477.684	1.625.452	1.787.997
Kurumlar Vergisi	0	161.021	199.497	219.447	295.537	325.090	357.599	393.359
Vergi Sonrası Kar (Net Kar/Zarar)	-2.023.241	570.892	707.308	778.038	1.047.812	1.152.593	1.267.853	1.394.638

Tablo 109 - Satış Büyüme Devam

Nakit Girişleri / Yıllar	Yatırım Dönemi	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Dönem Başı Nakit Mevcudu	0	8.211.328	10.178.125	12.539.787	15.137.615	17.995.227	21.138.599	24.596.309	28.399.789
Kredi Tutarı	1.382.380	0	0	0	0	0	0	0	0
Hibe Tutarı	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Öz Kaynak	1.382.380	0	0	0	0	0	0	0	0
Satış Gelirleri Toplamı	0	3.423.205	3.963.711	4.360.082	4.796.090	5.275.699	5.803.269	6.383.596	7.021.956
Hesaplanan KDV	0	616.177	713.468	784.815	863.296	949.626	1.044.588	1.149.047	1.263.952
Nakit Girişleri Toplamı	2.764.760	12.250.710	14.855.304	17.684.684	20.797.002	24.220.552	27.986.457	32.128.952	36.685.697
Nakit Çıkışları / Yıllar	Yatırım Dönemi	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Yatırım Dönemi Giderleri (12 Aylık)	656.395	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Sermayesi	176.424	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Giderleri Toplamı	0	1.456.408	1.602.049	1.762.254	1.938.479	2.132.327	2.345.560	2.580.116	2.838.127
İndirilecek KDV	102.601	202.542	222.796	245.076	269.583	296.542	326.196	358.816	394.697
Ödenecek KDV	0	413.635	490.672	539.739	593.713	653.084	718.393	790.232	869.255
Kredi Faiz Ödemeleri	200.743	0	0	0	0	0	0	0	0
Kredi Ana Para Ödemeleri	276.476	0	0	0	0	0	0	0	0
Nakit Çıkışları Toplamı	1.412.639	2.072.585	2.315.517	2.547.069	2.801.775	3.081.953	3.390.148	3.729.163	4.102.079
Dönem Sonu Nakit Mevcudu	1.352.121	10.178.125	12.539.787	15.137.615	17.995.227	21.138.599	24.596.309	28.399.789	32.583.618
Amortisman	363.130	26.677	26.677	26.677	26.677	26.677	26.677	26.677	26.677
Vergi Öncesi Kar (Brüt Kar/Zarar)	-2.023.241	1.966.797	2.361.662	2.597.828	2.857.611	3.143.372	3.457.710	3.803.481	4.183.829
Kurumlar Vergisi	0	432.695	519.566	571.522	628.674	691.542	760.696	836.766	920.442
Vergi Sonrası Kar (Net Kar/Zarar)	-2.023.241	1.534.102	1.842.096	2.026.306	2.228.937	2.451.830	2.697.013	2.966.715	3.263.386

Tablo 110 - Beklenen Nakit Artışı

Tablo 111 - KDV Oranları

KDV / Yıllar	Hesaplanan KDV	İndirilecek KDV	Ödenecek KDV	Devreden KDV
Yatırım Yılı	0	102.601	0	-102.601
1. Yıl	266.270	103.936	264.935	0
2. Yıl	311.204	114.330	196.874	0
3. Yıl	342.324	125.763	216.561	0
4. Yıl	420.857	138.339	282.518	0
5. Yıl	462.943	152.173	310.770	0
6. Yıl	509.237	167.390	341.847	0
7. Yıl	560.161	184.129	376.032	0
8. Yıl	616.177	202.542	413.635	0
9. Yıl	713.468	222.796	490.672	0
10. Yıl	784.815	245.076	539.739	0
11. Yıl	863.296	269.583	593.713	0
12. Yıl	949.626	296.542	653.084	0
13. Yıl	1.044.588	326.196	718.393	0
14. Yıl	1.149.047	358.816	790.232	0
15. Yıl	1.263.952	394.697	869.255	0

6.5. Proforma Maliyet Tablosu

Tablo 112 - Sabit Değişken Maliyeti

İşletme Giderleri	Sabit Giderler	Değişken Giderler	Toplam Giderler
1. Yıl	448.202	299.166	747.368
2. Yıl	523.836	349.650	873.486
3. Yıl	576.219	384.615	960.835
4. Yıl	708.411	472.851	1.181.261
5. Yıl	779.252	520.136	1.299.387
6. Yıl	857.177	572.149	1.429.326
7. Yıl	942.894	629.364	1.572.259
8. Yıl	1.037.184	692.301	1.729.485
9. Yıl	1.140.902	761.531	1.902.433
10. Yıl	1.254.993	837.684	2.092.676
11. Yıl	1.380.492	921.452	2.301.944
12. Yıl	1.518.541	1.013.597	2.532.138
13. Yıl	1.670.395	1.114.957	2.785.352
14. Yıl	1.837.435	1.226.453	3.063.887
15. Yıl	2.021.178	1.349.098	3.370.276
Kümülatif Toplam	16.697.109	11.145.005	27.842.114

Tablo 113 - Bilanço

TAHMİNİ BİLANÇO					
AKTİFLER	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl
Dönen Varlıklar					
A. Hazır Değerler	0,00	0,00	0,00	0,00	1.624.597,87
Bankalar	0,00	0,00	0,00	0,00	1.624.597,87
E. Stoklar	41.671,34	45.838,48	50.422,33	55.464,56	61.011,01
İlk Madde Ve Malzeme	41.671,34	45.838,48	50.422,33	55.464,56	61.011,01
G. Diğer Dönen Varlıklar	103.936,09	114.329,70	125.762,67	138.338,93	152.172,83
İndirilecek KDV	103.936,09	114.329,70	125.762,67	138.338,93	152.172,83
Dönen Varlıklar Toplamı	145.607,43	160.168,17	176.184,99	193.803,49	1.837.781,71
D. Maddi Duran Varlıklar	1.184.082,09	1.184.082,09	1.184.082,09	1.184.082,09	1.184.082,09
Arazi Ve Arsalar	500.000,00	500.000,00	500.000,00	500.000,00	500.000,00
Binalar	533.538,46	533.538,46	533.538,46	533.538,46	533.538,46
Tesis, Makine Ve Cihazlar	232.731,54	232.731,54	232.731,54	232.731,54	232.731,54
Taşıtlar	210.000,00	210.000,00	210.000,00	210.000,00	210.000,00
Demirbaşlar	29.723,08	29.723,08	29.723,08	29.723,08	29.723,08
Birikmiş Amortismanlar (-)	-321.910,99	-321.910,99	-321.910,99	-321.910,99	-321.910,99
E. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	-4.295,91	-41.822,60	-78.980,05	-115.731,35	-152.035,88
Özel Maliyetler	36.923,08	40.615,38	44.676,92	49.144,62	54.059,08
Birikmiş Amortismanlar (-)	-41.218,99	-82.437,98	-123.656,97	-164.875,96	-206.094,96
Duran Varlıklar Toplamı	1.179.786,17	1.142.259,49	1.105.102,03	1.068.350,74	1.032.046,21
Aktif Toplamı	1.325.393,60	1.302.427,66	1.281.287,03	1.262.154,23	2.869.827,92
PASİFLER	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar					
A. Mali Borçlar	477.219,17	477.219,17	477.219,17	477.219,17	0,00
Banka Kredileri	477.219,17	477.219,17	477.219,17	477.219,17	0,00

Bu çalışma, PROGEM Danışmanlık tarafından T.C Güney Ege Kalkınma Ajansı adına hazırlanmıştır. © 2019

E. Ödenecek Vergi Ve Diğer Yükümlülükler	59.480,72	65.428,80	71.971,67	79.168,84	189.778,94
Ödenecek Vergi Ve Fonlar	0,00	0,00	0,00	0,00	102.693,22
Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	59.480,72	65.428,80	71.971,67	79.168,84	87.085,73
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı	1.893.185,84	5.035.331,06	4.792.803,45	2.435.243,77	189.778,94
A. Mali Borçlar	1.431.657,51	954.438,34	477.219,17	477.219,17	0,00
Banka Kredileri	1.908.876,68	1.431.657,51	954.438,34	477.219,17	0,00
E. Borç Ve Gider Karşılıkları	2.687.891,99	0,00	0,00	0,00	0,00
Orta ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	4.119.549,50	954.438,34	477.219,17	477.219,17	0,00
A. Ödenmiş Sermaye	1.382.380,13	1.382.380,13	1.382.380,13	1.382.380,13	1.382.380,13
Sermaye	1.382.380,13	1.382.380,13	1.382.380,13	1.382.380,13	1.382.380,13
E. Geçmiş Yıllar Zararları	-2.023.240,62	-2.023.240,62	-1.790.371,91	-1.010.896,28	466.787,35
F. Dönem Net Karı/Zararı	-2.023.240,62	-2.023.240,62	-1.790.371,91	-1.010.896,28	364.094,14
Öz Kaynaklar Toplamı	-4.687.341,74	-4.687.341,74	-3.988.735,60	-1.650.308,71	2.680.048,97
Pasif Toplamı	1.325.393,60	1.302.427,66	1.281.287,03	1.262.154,23	2.869.827,92

6.6. Amortisman Hesabı

Tablo 114 - Amortisman

Maddi Duran Varlıklar Amortismanı			
Yatırım Harcamaları	Ekonomik Ömür (Yıl)	Amortisman Oranı	Tutar
Arazi	20	5%	25.000
Kalıp	5	20%	0
Bina İnşaatı	20	5%	26.677
Makineler	5	20%	46.546
Taşıtlar	5	20%	42.000
Faiz Amortismanları	5	20%	200.743
Demirbaşlar	5	20%	5.945
Toplam			321.911
Maddi Olmayan Duran Varlıklar Amortismanı			
Yatırım Harcamaları	Ekonomik Ömür (Yıl)	Amortisman Oranı	Tutar
Kuruluş, Örgütlenme Gideri	5	20%	41.219

6.7. Net Bugünkü Değer, İç Verim Oranı ve Geri Ödeme Süresi

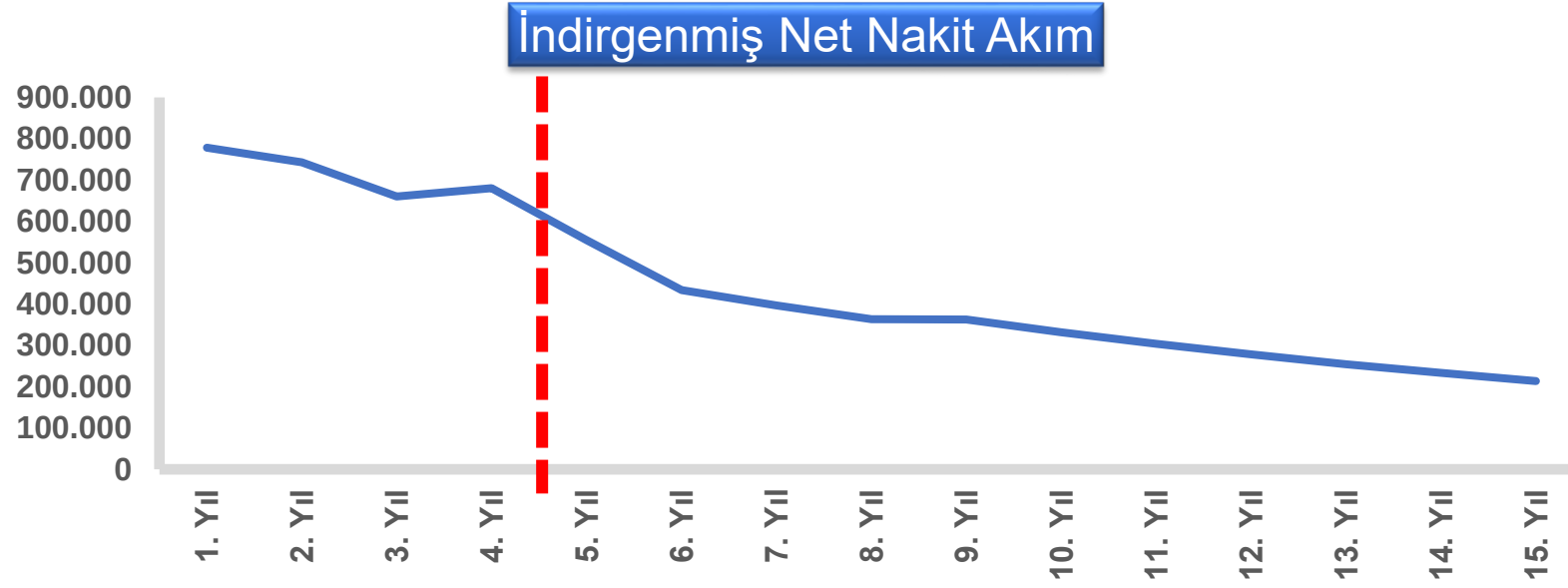
Tablo 115 – NBD İVO İlk 7 Yıl

Yıllar	Yatırım Dönemi	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Net Nakit Akımlar	-935.420	934.022	1.070.438	1.141.168	1.410.942	1.380.013	1.294.529	1.421.315
Toplam Net Nakit Akımlar	-935.420	-1.398	1.069.040	2.210.208	3.621.150	5.001.163	6.295.693	7.717.008
İndirgenmiş Net Nakit Akımlar	-935.420	778.352	743.359	660.398	680.431	554.596	433.535	396.663
Kümülatif İndirgenmiş Nakit Akımı	-935.420	-157.068	586.291	1.246.690	1.927.121	2.481.717	2.915.253	3.311.915
Toplam NBD (5 Yıllık)	2.481.717							
Toplam NBD (10 Yıllık)	4.368.652							
Toplam NBD (15 Yıllık)	5.651.466							
İndirgeme Oranı (%)	0,00	0,20	0,44	0,73	1,07	1,49	1,99	2,58
İç Verim Oranı İçin Net Nakit Akım	-2.764.760	-935.420	778.352	743.359	660.398	680.431	554.596	433.535
İç Verim Oranı	9%							

Tablo 116 – NBD İVO Devam

Yıllar	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Net Nakit Akımlar	1.560.779	1.868.773	2.052.983	2.255.614	2.478.507	2.723.690	2.993.392	3.290.063
Toplam Net Nakit Akımlar	9.277.786	11.146.560	13.199.543	15.455.156	17.933.664	20.657.354	23.650.746	26.940.809
İndirgenmiş Net Nakit Akımlar	362.987	362.181	331.568	303.579	277.981	254.567	233.145	213.543
Kümülatif İndirgenmiş Nakit Akımı	3.674.903	4.037.083	4.368.652	4.672.230	4.950.211	5.204.778	5.437.923	5.651.466
Toplam NBD (5 Yıllık)								
Toplam NBD (10 Yıllık)								
Toplam NBD (15 Yıllık)								
İndirgeme Oranı (%)	3,30	4,16	5,19	6,43	7,92	9,70	11,84	14,41
İç Verim Oranı İçin Net Nakit Akım	396.663	362.987	362.181	331.568	303.579	277.981	254.567	233.145

Şekil 27 - İndirgenmiş Net Nakit Akım

Tablo 117 – Geri Dönüş

Yatırımın Geri Dönüşü	Yıl	Gün
Yatırımın Geri Dönüş Süresi (Yıl)	2,96	1.065,62
NBD'ye Göre Yatırımın Geri Dönüş Süresi (Yıl)	1,08	387,86

6.8. Karlılık ve Başa Baş Noktası Analizi

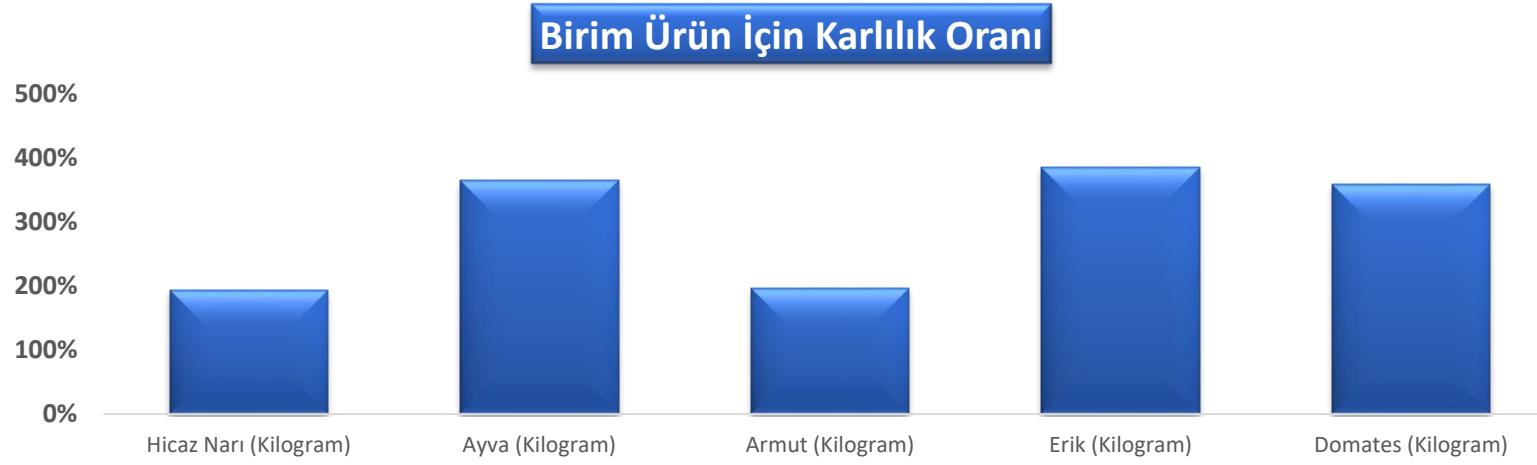
Tablo 118 - Karlılık

Ürünler Karlılık Analizi	Hammadde Maliyeti	Üretim Miktarları	Yıllık Hammadde Maliyeti	Hammadde Ağırlıklı Dağılımı	Genel Giderler Maliyeti	Genel Giderler Ağırlıklı Dağılımı	Genel Gider Toplam
Hicaz Narı (Kilogram)	0,07	692.876,80	49.034,36	26,62%	0,0798	36,69%	150.689,75
Ayva (Kilogram)	0,11	90.379,20	9.872,19	90,43%	0,0104	4,79%	19.656,05
Armut (Kilogram)	0,17	128.394,40	22.320,87	86,40%	0,0148	6,80%	27.923,75
Erik (Kilogram)	0,13	99.757,60	12.584,80	89,44%	0,0115	5,28%	21.695,70
Domates (Kilogram)	0,08	877.176,80	72.873,15	7,11%	0,1010	46,45%	190.772,09

Tablo 119 – Karlılık Devam

Ürünler Karlılık Analizi	Personel Maliyeti	Personel Ağırlıklı Dağılımı	Personel Toplam	Toplam Birim Maliyet	Yıllık Toplam Maliyet	Satış Fiyatı	Ürün Karlılık Oranları	Ürün Karlılık Tutarları
Hicaz Narı (Kilogram)	0,03	36,69%	62.348,75	0,184	262.073	0,54	193,32%	0,35
Ayva (Kilogram)	0,00	4,79%	8.132,80	0,124	37.661	0,58	365,47%	0,45
Armut (Kilogram)	0,01	6,80%	11.553,61	0,195	61.798	0,58	196,24%	0,38
Erik (Kilogram)	0,00	5,28%	8.976,72	0,142	43.257	0,69	386,19%	0,55
Domates (Kilogram)	0,04	46,45%	78.933,04	0,226	342.578	1,04	359,73%	0,81

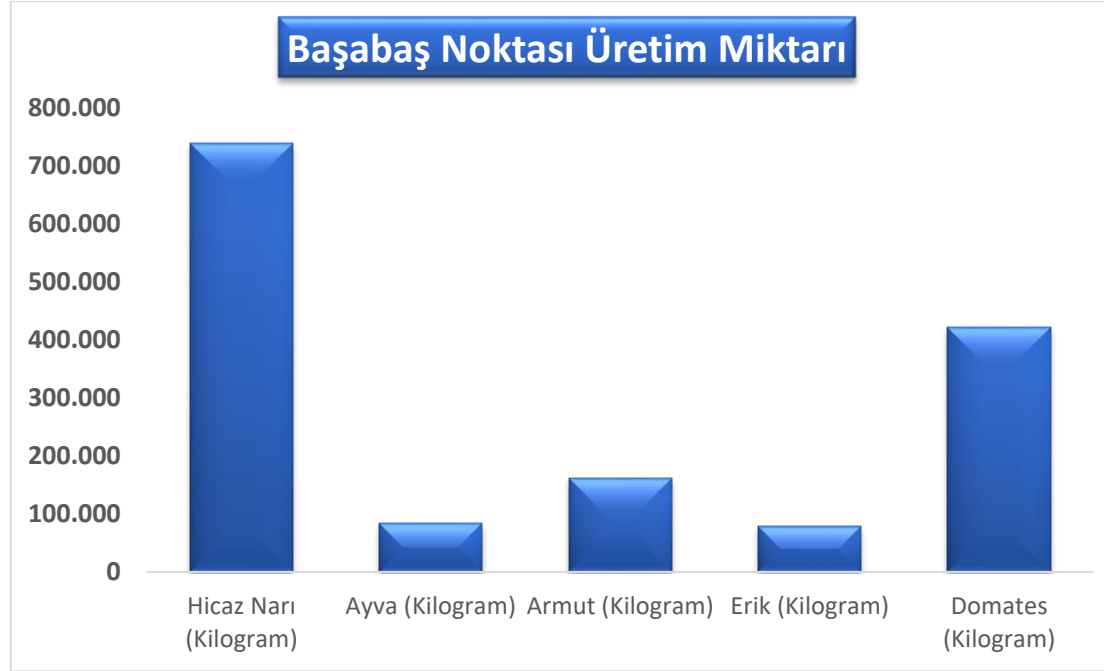
Şekil 28 - Birim Ürün İçin Karlılık

Tablo 120 - Başa Baş

Ürün Bazında Başa Baş Noktası Analizleri	Toplam Birim Maliyet	Ürün Karlılık Tutarları	Baş Baş Noktası Üretim Miktarı	Baş Baş Noktasındaki Satış Tutarı	Baş Baş Noktasındaki KKO
Hicaz Narı (Kilogram)	0,18	0,35	738.463,90	397.634,41	107%
Ayva (Kilogram)	0,12	0,45	83.141	47.965,93	92%
Armut (Kilogram)	0,19	0,38	161.702	93.289,57	126%
Erik (Kilogram)	0,14	0,55	78.662	54.458,28	101%
Domates (Kilogram)	0,23	0,81	421.595	437.810,38	87%

Şekil 29 - Başa Baş Noktası Üretim Miktarı

Tablo 121 – Karlılık Analizi

Finansal Oranlar		2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	Formül Açıklaması
Karlılık Analizi	Karlılık Oranı	-117%	-94%	-43%	14%	Net Kar/Net Satışlar
	Vergi Öncesi Karın Sermayeye Oranı	1%	-6%	-47%	55%	Vergi Öncesi Kar/Öz Kaynaklar
	Net Karın Toplam Varlıklara Oranı	-155%	-140%	-80%	13%	Net Kar/Aktif Varlıklar Toplamı
	Faaliyet Karının Gerçek Kullanılan Varlıklara Oranı	42%	50%	78%	51%	Faaliyet Karı/(Aktif Varlıklar Toplamı-Mali Duran Varlık)
	Net Katma Değer	540.776,49	773.645,20	1.553.120,83	2.928.111,25	Toplam Yatırım Tutarı + Faiz Ödemeleri +

						Net Kar
Faaliyet Analizi	Çalışma Sermayesi Devir Hızı	10,79	10,79	12,06	1,40	Net Satışlar/Dönen Varlıklar
	Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı	-0,35	-0,41	-1,04	1,56	Net Satışlar/(Dönen Varlıklar-Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı)
	Maddi Duran Varlıklar Devir Hızı	1,51	1,72	2,19	2,49	Net Satışlar/Duran Varlıklar
	Öz Kaynak Devir Hızı	-0,37	-0,48	-1,42	0,96	Net Satışlar/Öz Kaynaklar
	Aktif Devir Hızı	1,33	1,48	1,85	0,90	Net Satışlar/Aktif Varlıklar Toplamı
	Ekonomik Rantabilite	46%	31%	16%	4%	(Vergiden Önceki Kar+Finansman Giderleri)/Pasif Kaynaklar Toplamı
	Maliyetlerin Satışlara Oranı	34%	32%	27%	12%	Satışların Maliyeti/Net Satışlar
	Faaliyet Giderlerinin Satışlara Oranı	34%	34%	31%	31%	Faaliyet Giderleri/Net Satışlar
	Faiz Giderlerinin Satışlara Oranı	35%	21%	9%	0%	Finansman Giderleri/Net Satışlar
Likidite Analizi	Cari Oran	3%	4%	8%	968%	Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (İdeal oran asgari 2'dir).
	Dönen Varlıkların Aktif Varlıklara Oranı	12%	14%	15%	64%	Dönen Varlıklar/Aktif Varlıklar Toplamı (İdeal oran asgari %50'dir).
	Asit Test Oranı	5%	2%	3%	6%	(Dönen Varlıklar-Stoklar)/KVYK (İdeal oran asgari 1'dir).

6.9. Duyarlılık Analizi

Tablo 122 – Faiz Duyarlılık (İlk 7 Yıl)

Yıllar	Yatırım Dönemi	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Net Nakit Akımlar	-935.420	934.022	1.070.438	1.141.168	1.410.942	1.380.013	1.294.529	1.421.315
Toplam Net Nakit Akımlar	-935.420	-1.398	1.069.040	2.210.208	3.621.150	5.001.163	6.295.693	7.717.008
İndirgenmiş (%10)	-935.420	849.111	884.659	857.377	963.692	856.880	730.728	729.359
İndirgenmiş (%20)	-935.420	778.352	743.359	660.398	680.431	554.596	433.535	396.663
İndirgenmiş (%30)	-935.420	718.478	633.395	519.421	494.010	371.678	268.196	226.510
İndirgenmiş Kümülatif (%10)	-935.420	-86.309	798.350	1.655.727	2.619.419	3.476.299	4.207.027	4.936.386
İndirgenmiş Kümülatif (%20)	-935.420	-157.068	586.291	1.246.690	1.927.121	2.481.717	2.915.253	3.311.915
İndirgenmiş Kümülatif (%30)	-935.420	-216.941	416.454	935.875	1.429.885	1.801.563	2.069.758	2.296.268
%10 Faizle NBD (15 Yıllık)	11.193.690							
%20 Faizle NBD (15 Yıllık)	5.651.466							
%30 Faizle NBD (15 Yıllık)	3.275.219							
İndirgeme Oranı (10%)	1,00	1,10	1,21	1,33	1,46	1,61	1,77	1,95
İndirgeme Oranı (20%)	1,00	1,20	1,44	1,73	2,07	2,49	2,99	3,58
İndirgeme Oranı (30%)	1,00	1,30	1,69	2,20	2,86	3,71	4,83	6,27
İç Verim Oranı	-2.764.760	-935.420	778.352	743.359	660.398	680.431	554.596	433.535

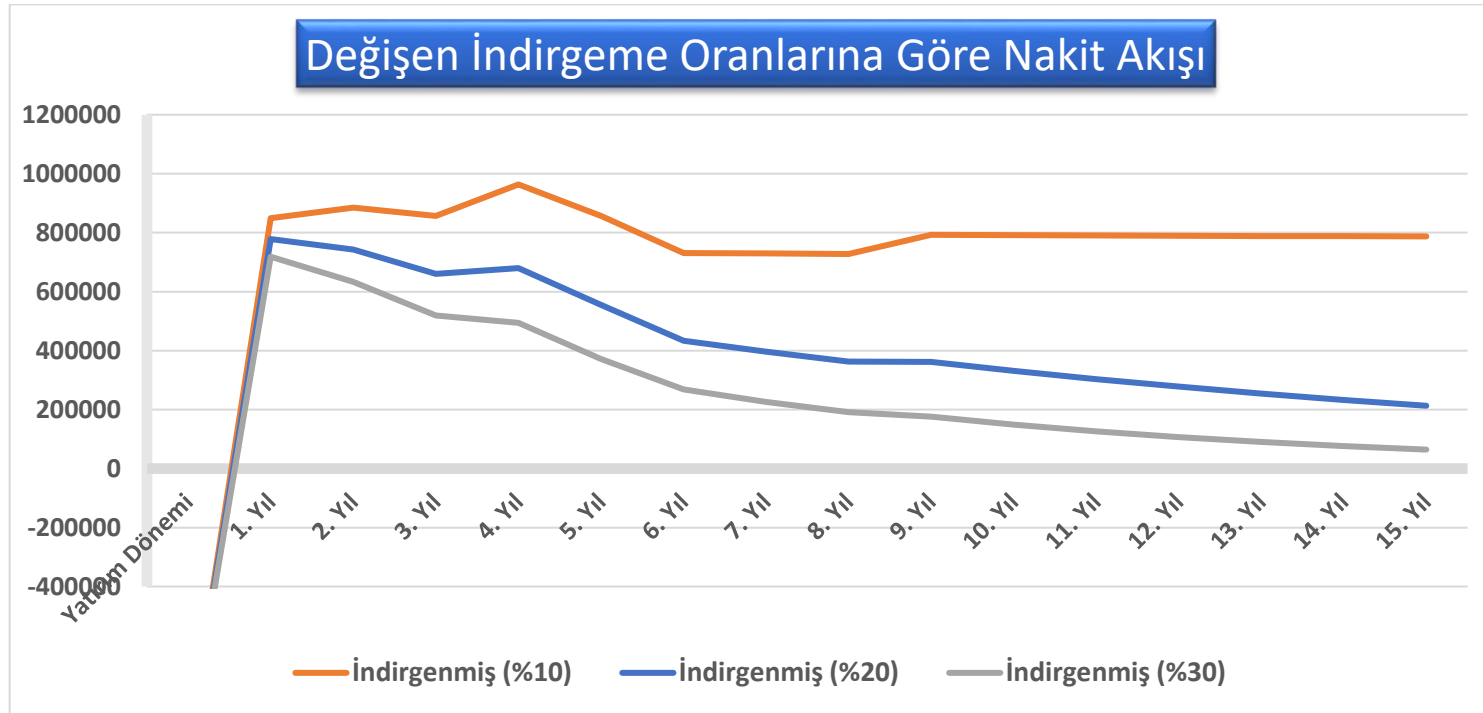
Tablo 123 - Faiz Duyarlılık Devamı (8.-15. Yıllar)

Yıllar	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Net Nakit Akımlar	1.560.779	1.868.773	2.052.983	2.255.614	2.478.507	2.723.690	2.993.392	3.290.063
Toplam Net Nakit Akımlar	9.277.786	11.146.560	13.199.543	15.455.156	17.933.664	20.657.354	23.650.746	26.940.809
İndirgenmiş (%10)	728.115	792.542	791.514	790.579	789.729	788.956	788.254	787.615
İndirgenmiş (%20)	362.987	362.181	331.568	303.579	277.981	254.567	233.145	213.543
İndirgenmiş (%30)	191.335	176.225	148.920	125.860	106.382	89.928	76.025	64.277
İndirgenmiş Kümülatif (%10)	5.664.501	6.457.043	7.248.557	8.039.136	8.828.865	9.617.821	10.406.075	11.193.690
İndirgenmiş Kümülatif (%20)	3.674.903	4.037.083	4.368.652	4.672.230	4.950.211	5.204.778	5.437.923	5.651.466

Bu çalışma, PROGEM Danışmanlık tarafından T.C Güney Ege Kalkınma Ajansı adına hazırlanmıştır. © 2019

İndirgenmiş Kümülatif (%30)	2.487.603	2.663.828	2.812.747	2.938.607	3.044.990	3.134.918	3.210.943	3.275.219
%10 Faizle NBD (15 Yıllık)								
%20 Faizle NBD (15 Yıllık)								
%30 Faizle NBD (15 Yıllık)								
İndirgeme Oranı (10%)	2,14	2,36	2,59	2,85	3,14	3,45	3,80	4,18
İndirgeme Oranı (20%)	4,30	5,16	6,19	7,43	8,92	10,70	12,84	15,41
İndirgeme Oranı (30%)	8,16	10,60	13,79	17,92	23,30	30,29	39,37	51,19
İç Verim Oranı	396.663	362.987	362.181	331.568	303.579	277.981	254.567	233.145

Şekil 30 - Değişken İndirgeme Oranlarına Göre Nakit Akışı

Tablo 124 - Fiyat Duyarlılık İlk 7 Yıl

Nakit Girişleri / Yıllar	Yatırım Dönemi	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Dönem Başı Nakit Mevcudu	0	1.931.941	3.289.001	4.845.916	6.234.324	7.811.482	9.546.356	11.454.718
Kredi Tutarı	1.382.380	0	0	0	0	0	0	0
Hibe Tutarı	0	0	0	0	0	0	0	0
Öz Kaynak	1.382.380	0	0	0	0	0	0	0
Satış Gelirleri Toplamı	0	1.627.208	1.901.800	2.091.980	2.571.905	2.829.095	3.112.005	3.423.205
Hesaplanan KDV	0	292.898	342.324	376.556	462.943	509.237	560.161	616.177
Nakit Girişleri Toplamı	2.764.760	3.852.047	5.533.125	7.314.452	9.269.171	11.149.814	13.218.522	15.494.100
Nakit Çıkışları / Yıllar	Yatırım Dönemi	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl
Yatırım Dönemi Giderleri (12 Aylık)	656.395	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Sermayesi	176.424	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Giderleri Toplamı	0	747.368	822.104	904.315	994.746	1.094.221	1.203.643	1.324.007
İndirilecek KDV	0	134.526	147.979	162.777	179.054	196.960	216.656	238.321
Ödenecek KDV	0	158.371	194.345	213.780	283.888	312.277	343.505	377.856
Kredi Faiz Ödemeleri	0	-200.743	-200.743	-200.743	0	0	0	0
Kredi Ana Para Ödemeleri	0	-276.476	-276.476	0	0	0	0	0
Nakit Çıkışları Toplamı	832.819	563.046	687.209	1.080.128	1.457.689	1.603.458	1.763.804	1.940.184
Dönem Sonu Nakit Mevcudu	1.931.941	3.289.001	4.845.916	6.234.324	7.811.482	9.546.356	11.454.718	13.553.915
Amortisman	363.130	363.130	363.130	363.130	363.130	227.420	26.677	26.677
Vergi Öncesi Kar (Brüt Kar/Zarar)	-2.023.241	879.841	1.079.695	1.187.665	1.577.158	1.734.874	1.908.362	2.099.198
Kurumlar Vergisi	0	175.968	215.939	237.533	315.432	346.975	381.672	419.840
Vergi Sonrası Kar (Net Kar/Zarar)	-2.023.241	703.873	863.756	950.132	1.261.727	1.387.899	1.526.689	1.679.358
Net Nakit Akımlar	-832.819	1.067.003	1.226.886	1.313.262	1.624.857	1.615.319	1.553.366	1.706.035
Toplam Net Nakit Akımlar	-832.819	234.184	2.293.889	2.540.148	2.938.119	3.240.176	3.168.685	3.259.401

İndirgenmiş Net Nakit Akımlar	-935.420	889.169	852.004	759.990	783.592	649.161	520.219	476.123
Kümülatif İndirgenmiş Nakit Akımı	-935.420	-46.251	805.754	1.565.743	2.349.335	2.998.496	3.518.715	3.994.838
Toplam NBD (5 Yıllık)	2.998.496							
Toplam NBD (10 Yıllık)	5.259.748							
Toplam NBD (15 Yıllık)	6.793.729							
İndirgeme Oranı (%)	1,00	1,20	1,44	1,73	2,07	2,49	2,99	3,58
İç Verim Oranı İçin Net Nakit Akım	-2.764.760	-935.420	778.352	743.359	660.398	680.431	554.596	433.535
İç Verim Oranı	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tablo 125 - Fiyat Duyarlılık Devam

Nakit Girişleri / Yıllar	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Dönem Başı Nakit Mevcudu	13.553.915	15.863.033	18.621.066	21.654.903	24.992.123	28.663.065	32.701.102	37.142.942
Kredi Tutarı	0	0	0	0	0	0	0	0
Hibe Tutarı	0	0	0	0	0	0	0	0
Öz Kaynak	0	0	0	0	0	0	0	0
Satış Gelirleri Toplamı	3.765.526	4.360.082	4.796.090	5.275.699	5.803.269	6.383.596	7.021.956	7.724.152
Hesaplanan KDV	677.795	784.815	863.296	949.626	1.044.588	1.149.047	1.263.952	1.390.347
Nakit Girişleri Toplamı	17.997.236	21.007.930	24.280.453	27.880.228	31.839.981	36.195.709	40.987.010	46.257.441
Nakit Çıkışları / Yıllar	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Yatırım Dönemi Giderleri (12 Aylık)	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Sermayesi	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Giderleri Toplamı	1.456.408	1.602.049	1.762.254	1.938.479	2.132.327	2.345.560	2.580.116	2.838.127
İndirilecek KDV	262.153	288.369	317.206	348.926	383.819	422.201	464.421	510.863
Ödenecek KDV	415.641	496.446	546.091	600.700	660.770	726.847	799.531	879.484
Kredi Faiz Ödemeleri	0	0	0	0	0	0	0	0
Kredi Ana Para Ödemeleri	0	0	0	0	0	0	0	0

Nakit Çıkışları Toplamı	2.134.203	2.386.864	2.625.550	2.888.105	3.176.916	3.494.607	3.844.068	4.228.475
Dönem Sonu Nakit Mevcudu	15.863.033	18.621.066	21.654.903	24.992.123	28.663.065	32.701.102	37.142.942	42.028.966
Amortisman	26.677	26.677	26.677	26.677	26.677	26.677	26.677	26.677
Vergi Öncesi Kar (Brüt Kar/Zarar)	2.309.117	2.758.033	3.033.837	3.337.220	3.670.942	4.038.037	4.441.840	4.886.024
Kurumlar Vergisi	461.823	551.607	606.767	667.444	734.188	807.607	888.368	977.205
Vergi Sonrası Kar (Net Kar/Zarar)	1.847.294	2.206.427	2.427.069	2.669.776	2.936.754	3.230.429	3.553.472	3.908.819
Net Nakit Akımlar	1.873.971	2.233.104	2.453.746	2.696.453	2.963.431	3.257.106	3.580.149	3.935.496
Toplam Net Nakit Akımlar	3.580.006	4.107.074	4.686.850	5.150.199	5.659.884	6.220.537	6.837.255	7.515.645
İndirgenmiş Net Nakit Akımlar	435.826	432.790	396.294	362.910	332.368	304.422	278.846	255.435
Kümülatif İndirgenmiş Nakit Akımı	4.430.664	4.863.454	5.259.748	5.622.658	5.955.027	6.259.448	6.538.294	6.793.729
Toplam NBD (5 Yıllık)								
Toplam NBD (10 Yıllık)								
Toplam NBD (15 Yıllık)								
İndirgeme Oranı (%)	4,30	5,16	6,19	7,43	8,92	10,70	12,84	15,41
İç Verim Oranı İçin Net Nakit Akım	396.663	362.987	362.181	331.568	303.579	277.981	254.567	233.145
İç Verim Oranı	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde yatırım yaparken öncelikle odaklanılması gereken ilk adım fizibilite aşamasıdır. Fizibilite aşamasında tüm bilgilerin ve verilerin doğru olması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Dünyada ve Türkiye'deki gelişmeler ile yeni yatırım alanları ortaya çıkmaktadır. Bu yatırım alanlarının değerlendirilmesi, girişimcilerin bulunması ve yeni işletmelerin kurulması ülke ekonomisinin geliştirilmesi ve istihdamın artırılması için önem taşımaktadır.

Bağımsız bir ülke ekonomisi için gerekli olan temel faktör üretime dayalı bir yapı kurulmasını ve bunun sürekliliğini sağlamaktır. Üretime dayalı yapının temeli ise girişimcilerin yeni yatırım alanlarına yönlendirilmesine dayanmaktadır. Ülke ekonomisinin kalkınmasında girişimcilik ve yatırımların etkin yönlendirilmesi en etkili faktörlerdendir.

Bu fizibilite çalışması tarımsal üretim potansiyelin değerlendirilmesi, bölgenin ihracat potansiyelinin kullanılması, ürünlerin sağlıklı şekilde iç ve dış pazarlara ulaşımı ile kırsal kalkınmaya katkı sağlanması amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, Denizli ilinde yapılması planlanan Yaş Meyve ve Sebze Tasnifleme Tesisinin kapasite büyüklüğü, Denizli ili üretim miktarları, Türkiye üretim miktarları ve yatırım için diğer gerekli bilgiler yer almaktadır. Çalışmanın hazırlanmasının temelinde Denizli'de böyle bir tesis ihtiyacının olması yatmaktadır. Öte yandan bu proje Denizli'nin gelişip kalkınmasını katkı sağlamakla kalmayıp ayrıca bölgedeki yatırımcılara fikir verecektir.

Tablo 126 - Sonuç ve Değerlendirme

5. Yıl İtibariyle Mevcut Durum İle Duyarlılık Sonuçları Karşılaştırması	Fiyat Sabit NBD İndirgeme Oranı %20	NBD İndirgeme Oranı %10'a Düşürülürse	NBD İndirgeme Oranı %30'a Yükseltirirse	Satış Fiyatı %10 Artarsa	Değerlendirme
Yatırımın Karlılığı	15,86%	-3,12%	-7,85%	19,28%	Yatırım karlılığı yönünden temel varsayıma kıyasla en olumlu duyarlılığın satış fiyatının artırılması olduğu görülmektedir.
Sermayenin Karlılığı	31,71%	61,42%	51,97%	50,92%	Duyarlılık analizleri öz sermayenin karlılığı itibariyle değerlendirildiğinde indirgeme oranının %10'a düşürülmesi halinde en ideal sonuç ortaya çıkmaktadır.

Yatırımın Geri Dönüş Süresi (Yıl)	2,96	3,26	3,85	2,59	Yatırımın geri dönüş süresinin en kısa olduğu duyarlılık analizi satış fiyatının artmasıyla oluşacak satış geliri varsayımdır.
15 Yıllık Net Bugünkü Değer (TL)	5.651.466	11.193.690	3.275.219	6.793.729	Net bugünkü değer toplamının en yüksek olduğu duyarlılık analizi indirgeme oranının %10 olarak kabul edildiği senaryo olmaktadır.
NBD'ye Göre Yatırımın Geri Dönüş Süresi (Yıl)	1,20	1,10	1,30	1,05	Net bugünkü değer analizine göre hesaplanan yatırım geri dönüş süresinin en kısa olduğu süre satış fiyatının %10 artırıldığı senaryodur.

8. KAYNAKÇA

- 1001 Fidan. *Meyve Fidanları Çiçeklenme Büyüme ve Hasat Tabloları*. 2019. (05 02 2019). <<https://1001fidan.com/meyvelerin-ciceklenme-buyume-ve-hasat-tabloları>>.
- Akdeniz İhracatçı Birlikleri. *Yaş Meyve ve Sebze Sektörü Türkiye Geneli Değerlendirme Raporu*. Mersin: Akdeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 2018. (01 02 2019). <<http://www.yms.org.tr/files/downloads/istatistikler/2018/ocak-kasim-2018.pdf>>.
- Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası. *İhracat*. 2018. (01 02 2019). <<https://www.ebrd.com/home>>.
- Başkent Danışmanlık. *Bölgesel Yatırım*. 2019. (06 02 2019). <<http://www.tesvikbelgesi.com.tr/yatirim-tesvik-belgesi-nedir/bolgesel-yatirim.html>>.
- Beo Group. *Yaş Sebze Meyve Soğuk Hava Depoları*. 2019. (08 02 2019). <<https://www.beoturkey.com/yas-sebze-meyve-soğuk-hava-depolari/>>.
- Bilgi Ustam. *Tarım*. 2019. (07 02 2019). <<https://www.bilgiustam.com/?s=tar%C4%B1m>>.
- Bilgi Yelpazesi. *Tarım Çeşitleri, Tarım Yöntemleri, Tarım Metotları (Coğrafya Konu Anlatım)*. 2019. (03 02 2019). <https://bilgiyelpazesi.com/egitim_ogretim/konu_anlatimli_dersler/cografya_dersi_ile_ilgili_konu_anlatimlar/tarim_cesitleri_tarim_yontemleri_tarim_metotlari.asp>.
- Denizli 24 Haber. *Denizli'ye Modern Meyve Ve Sebze Alım Merkezi*. 14 12 2017. (05 02 2019). <<https://www.denizli24haber.com/haber/denizliye-modern-meyve-ve-sebze-alim-merkezi/10837>>.
- Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. *Dağlar Ovalar*. 2019. (01 02 2019). <<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Daglar-ve-Ovalar>>.
- . *Fiziki Yapı*. 2019. (04 02 2019). <<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Fiziki-Yapi>>.
- . *İklim Özellikleri*. 2019. (04 02 2019). <<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Genel-Bilgiler-Denizli/Iklim-Ozellikleri>>.
- . *İlçeler*. 2019. (04 02 2019). <<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Ilceler>>.
- . *İş Dünyası*. 2019. (04 02 2019). <<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Genel-Bilgiler-Denizli/Is-Dunyasi>>.
- Denizli İş ve Yatırım Ortamı, 2016. *Denizli İş ve Yatırım Ortamı*. Denizli: GEKA, 2016. 12 03 2019. <<http://geka.gov.tr/uploads/e-katalog/denizliisveyatirimortami/>>.
- Doğan, Zeki, Seçkin Arslan ve Ayberk Nuri Berkman, 2015. «Türkiye’de Tarım Sektörünün İktisadi Gelişimi ve Sorunları.» *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 8 (1) (2015): 30-35. (06 02 2019). <<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/185141>>.

- Doruk, 2016, İbrahim. «Denizli İlinin Tarımsal Mekanizasyon Düzeyinin İncelenmesi.» *Türk Tarım ve Doğa Bilimler Dergisi* (2016): 324-331. (10 02 2019).
<<http://dergipark.gov.tr/download/issue-file/3042>>.
- Ekim Hasadı, 2009. *Mevsimine Göre Meyve Sebze Takvimi*. 2009. (08 02 2019).
<<http://ekimhasadi.blogspot.com/2009/12/mevsime-gore-meyve-sebze-takvimi.html>>.
- Fibabanka. <https://www.fibabanka.com.tr/tarim/tarim-kredileri.aspx>. 2019. 28 02 2019.
<<https://www.fibabanka.com.tr/tarim/tarim-kredileri.aspx>>.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. *Catalog of Data Sources*. 2019. (05 02 2019). <<http://www.fao.org/countryprofiles/data-sources/en/>>.
- . *Crops*. 2017. (05 02 2019). <<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>>.
- . *Value of Agricultural Production*. 2019. (05 02 2019).
<<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QV>>.
- Güney Ege Kalkınma Ajansı. «TR32 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı 2014-2023.» 2013. (06 02 2019). <<http://geka.gov.tr/543/tr32-duzey-2-bolgesi-2014-2023-bolge-plani>>.
- Halk Bank. <https://www.halkbankkobi.com.tr/channels/KOBI-lere-Ozel/KOBI-Destek-Paketleri/Tarim-Destek-Paketi/270>. 2019. 12 03 2019.
<<https://www.halkbankkobi.com.tr/channels/KOBI-lere-Ozel/KOBI-Destek-Paketleri/Tarim-Destek-Paketi/270>>.
- International Trade Center (ITC). *Market Info and Tools*. 2016. (06 02 2019).
<<http://www.intracen.org/itc/market-info-tools/>>.
- Invest in Turkey. *Teşvikler* . 01 01 2012. (07 02 2019). <www.invest.gov.tr/tr-TR/investmentguide/investorguide/Pages/Incentives.aspx>.
- Kıyak, 2009, Barış. «Güney Ege Bölgesinde Meyve Üretimi, İlçelerin Performansları ve Çiftçinin Eline Geçen Fiyatlar.» 2009. (08 02 2019). <<https://docplayer.biz.tr/12628554-Guney-ege-bolgesinde-meyve-uretimi-ilcelerin-performanslari-ve-ciftcinin-eline-gecen-fiyatlar.html>>.
- Şeker Bank. <https://www.sekerbank.com.tr/tarim>. 2019. 12 03 2019.
<<https://www.sekerbank.com.tr/tarim>>.
- T.C. Bakanlar Kurulu. «Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar.» *BAKANLAR KURULU KARARI*. 28328. Resmi Gazete, (19 06 2012). 06 02 2019.
<<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120619.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120619.htm>>.
- T.C. Başbakanlık - Dış Ticaret Müsteşarlığı. «Dış Ticarete Standardizasyon Tebliği - Tebliğ No: (2008/19).» 2007. (06 02 2019).
<<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/12/20071231.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/12/20071231.htm>>.

- T.C. Başbakanlık, 2013. «Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018.» 2013. (08 02 2019).
<https://pbk.tbmm.gov.tr/dokumanlar/10-kalkinma_plani.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. «Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) 2014-2023.» 2014. (06 02 2019). <<https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/003.pdf>>.
- T.C. Denizli Valiliği. *Denizli Gıda ve Tarım Ürünleri Sektörü*. 2019. (06 02 2019).
<<http://www.denizli.gov.tr/gida-ve-tarim-urunleri-sektoru>>.
- . *Denizli İli Nüfus Bilgileri*. 2019. (05 02 2019). <<http://www.denizli.gov.tr/nufus>>.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. «Sanayi Yatırımlarına Verilen ve Teşvik Programları.» 2017. 12 03 2019.
<<https://sgm.sanayi.gov.tr/handlers/DokumanGetHandler.ashx?dokumanId=10307832-83d7-4ced-a2fa-9520e15c4661>>.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. «2018-2022 Stratejik Plan.» 2017. (06 02 2019).
<<https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/Belgeler/stratejikplan.pdf>>.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü. *Denizli 2018 Yılı Meyve Üretim Miktarları*. 2019. (08 02 2019).
<<https://denizli.tarimorman.gov.tr/Menu/14/Istatistikler>>.
- . «İhracat Oranları.» 2018.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018. *İstatistikler*. 2018. (05 02 2019). <<https://denizli.tarimorman.gov.tr/Menu/14/Istatistikler>>.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. «Denizli İli Tarım Verileri.» Denizli: Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019.
- . «Denizli İli Tarımsal Yatırım Rehberi.» 2014. (08 02 2019).
<https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/TARYAT/Belgeler/il_yatirim_rehberleri/denizli.pdf>.
- . «Gıda ve Gıda ile Temasta Bulunan Madde ve Malzemelerin Piyasa Gözetimi, Kontrolü ve Denetimi ile İşyeri Sorumluluklarına Dair Yönetmelik.» 30 03 2005. (05 02 2019).
<<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050330-9.htm>>.
- . <https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/TARYAT/Belgeler/TARIMSAL%20DESTEKLER%20018.pdf>. 01 01 2016. 26 02 2019.
<<https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/TARYAT/Belgeler/TARIMSAL%20DESTEKLER%202018.pdf>>.
- . *Yaş Meyve ve Sebze- Karışık Ambalajlama Kuralları*. 2007. (05 02 2019).
<<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/12/20071231-25-1.pdf>>.
- T.C. Ticaret Bakanlığı. <https://kolaydestek.gov.tr/>. 2019. (11 02 2019).
<<https://kolaydestek.gov.tr/>>.

Tanınmış Soğuk Hava. *Meyve Sebze Muhafazası*. 2019. (08 02 2019).
<http://www.taninmissogukhava.com.tr/index.php?t=s&i=21>.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu.
https://www.tkd.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BasvuruCagriIlani/IPARDII/IPARDII_BesinciBasvuruCagriIlani.pdf. 2019. 28 02 2019.
 <https://www.tkd.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BasvuruCagriIlani/IPARDII/IPARDII_BesinciBasvuruCagriIlani.pdf>.

Tarımdan Haber. *Nadas Nedir ve Niçin uygulanır?* 2019. (30 01 2019).
<<https://www.tarimdanhaber.com/haber/tarim-ve-ziraat-bilgi-bankasi/nadas-nedir-ve-nicin-uygulanir/>>.

Tarımsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu. «IPARD 2.» tarih yok. 12 03 2019.
<<https://www.tkd.gov.tr/Ipard/IpardProgrami>>.

[illegible]

—. *Trademap Statistics*. 2019. (08 02 2019). <<https://www.trademap.org/Index.aspx>>.

TRT Haber. *Denizli'nin Hicaz Narı Yurt Dışından Yoğun Talep Görüyor*. TRT Haber, 4 Ekim 2018. (08 02 2019). <<https://www.trthaber.com/haber/yasam/denizlinin-hicaz-nari-yurt-disindan-yogun-talep-goruyor-387782.html>>.

TÜİK. «Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi.» 2018. 12 03 2019.
<http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059>.

— «Tarım Alanları (Çayır ve Mera Alanları Hariç).» 2018. 12 03 2019.
<http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001>.

Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi. *Tarım, Gıda ve Hayvancılık 2023 Çalıştayı 12 Tarımsal Destekleme ve Yeni Modeller*. 2014. (05 02 2019). <http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/656/tarim_gida_ve_hayvancilik_2023_calistayi_12>.

Türk Tarımın Bilgi Bankası. *Günümüzde Tarım*. 2019. (05 02 2019).
<<https://turktarim.wordpress.com/tarim/>>.

Türkiye İhracatçılar Meclisi. *İhracat*. 2017. (01 02 2019). <<http://www.tim.org.tr/tr/ihracat.html>>.

Türkiye İstatistik Kurumu. *Bitkisel Ürün ve Üretim Değerleri*. 2017. (08 02 2019).
<http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001>.

—, *Konularına Göre İstatistikler*. 2018. TÜİK. (06 02 2019).
<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=kategorist>.

Türkiye İş Bankası. <https://www.isbank.com.tr/TR/kobi/krediler/nakdi-krediler/tarim-kredileri/Sayfalar/tarim-kredileri.aspx>. 2019. 28 02 2019.
<<https://www.isbank.com.tr/TR/kobi/krediler/nakdi-krediler/tarim-kredileri/Sayfalar/tarim-kredileri.aspx>>.

- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri. *Denizli İli Kooperatifi*. 2019. (03 02 2019).
<<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/kurumsal/196-kooperatiflerimiz/denizli-ili-kooperatifi>>.
- Türkiye Yaş Meyve Sebze ihracatçı Birlikleri. *Tarım Verileri*. 2019. (01 02 2019).
<<http://www.yms.org.tr/tr/istatistikler.html>>.
- Türkiye Yaş Meyve Sebze İhracatçı Birlikleri. *Türkiye Yaş Meyve Sebze İhracatçı Birlikleri*. 2019.
(05 02 2019). <<http://www.yms.org.tr/>>.
- Vakıf Bank. <https://www.vakifbank.com.tr/tarim-bankaciligi.aspx?pageID=1094>. 2019. 28 02
2019. <<https://www.vakifbank.com.tr/tarim-bankaciligi.aspx?pageID=1094>>.
- Yapı ve Kredi Bankası. <https://www.yapikredi.com.tr/kobi/tarim-bankaciligi/krediler>. 2019. 12 03
2019. <<https://www.yapikredi.com.tr/kobi/tarim-bankaciligi/krediler>>.
- Yaş Meyve ve Sebze Sektör Şefliği. *Yaş Meyve ve Sebze Sektörü Türkiye Geneli Değerlendirme Raporu*. Mersin: Akdeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 2018.
- Ziraat Bankası. <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/girisimci/tarim>. 2019. 28 02 2019.
<<https://www.ziraatbank.com.tr/tr/girisimci/tarim>>.

9. EKLER

- EK1: 2017 Yılı Armut Üretim Miktarı
- EK2: 2017 Yılı Ayva Üretim Miktarı
- EK3: 2017 Yılı Nar Üretim Miktarı
- EK4: 2017 Yılı Erik Üretim Miktarı
- EK5: 2017 Yılı Domates Üretim Miktarı
- EK6: Denizli İli 2016 Yılı Üretim Maliyetleri
- EK7: Denizli İli 2017 Yılı Üretim Maliyetleri
- EK8: 2018 Yılı Armut Üretim Miktarı
- EK9: 2018 Yılı Ayva Üretim Miktarı
- EK10: 2018 Yılı Nar Üretim Miktarı
- EK11: 2018 Yılı Erik Üretim Miktarı
- EK12: 2018 Yılı Domates Üretim Miktarı
- EK13: Denizli İli 2018 Yılı Üretim Maliyetleri
- EK14: Ürönlere Göre Tarım Bilgi Sisteminde Kayıtlı Üretici Sayısı
- EK15: Ülke ve Ürönlere Göre İhracat Rakamları 2017
- EK16: Ülke ve Ürönlere Göre İhracat Rakamları 2018
- EK17: Soğuk Hava Deposu Planı
- EK18: Ayva Proforma
- EK19: Domates Proforma
- EK20: Erik ve Armut Proforma
- EK21: Nar Proforma
- EK22: Makina Proforması Alınan Firmanın Tanıtım Broşürü
- EK23: Domates Hattı Çizim